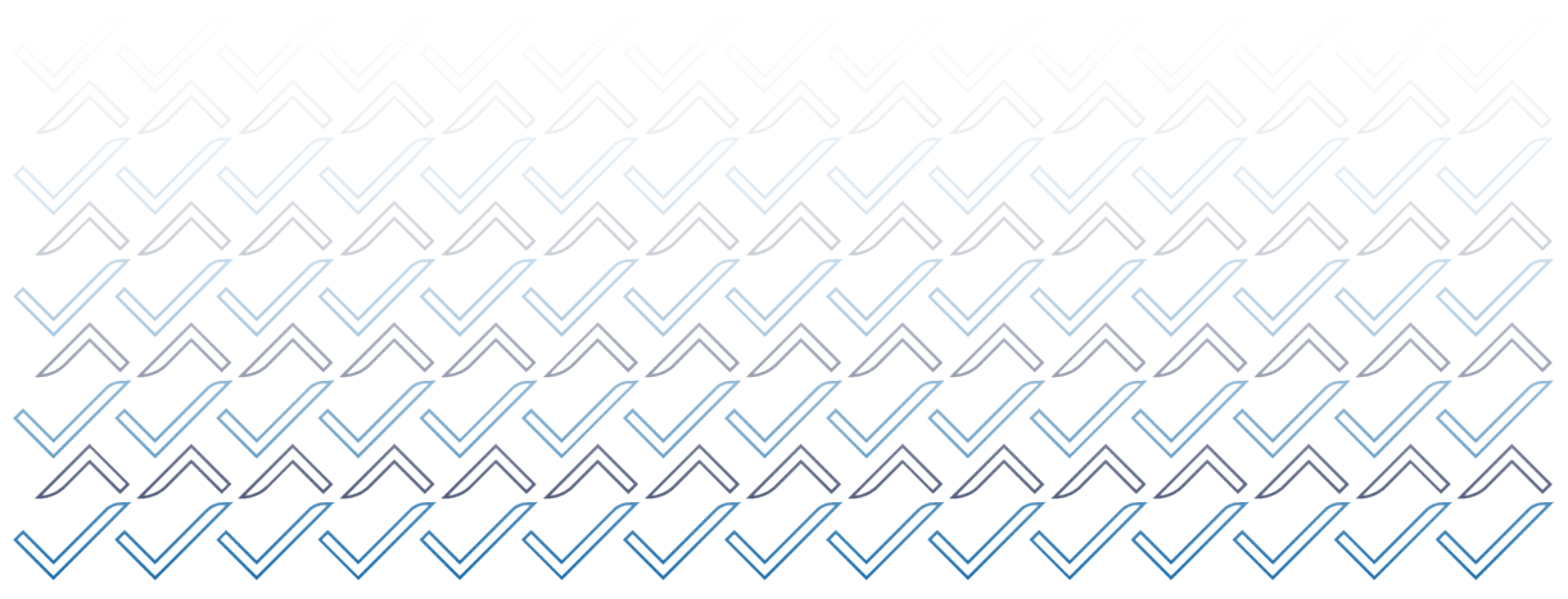

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA

VALSTYBINĖ MAISTO IR VETERINARINĖ KONTROLĖ

2023 m. kovo 13 d.

Nr. VAE-1

Valstybės kontrolė – aukščiausiaji valstybinio audito institucija – prižiūri, ar teisėtai ir efektyviai valdomas ir naudojamas valstybės turtas ir kaip vykdomas valstybės biudžetas. Valstybės kontrolė, teikdama audito pastebėjimus ir rekomendacijas, skatina teigiamą ir veiksmingą valstybinio audito poveikį valstybės finansų valdymo ir kontrolės sistemai bei į rezultatus ir visuomenės poreikius orientuotam viešajam valdymui. Daugiau apie Valstybės kontrolės veiklą ir valstybinio audito rezultatus – interneto svetainėje www.valstybeskontrolė.lt.

Audito grupė: Vilma Maslauskienė (departamento vadovė), Rasa Pupeikytė-Usačiova (grupės vadovė), Vita Želvienė (nuo 2022-10-03), Gražina Voitkevičienė (nuo 2022-10-03), Agnė Gaurilčikaitė, Domilė Šakė, Robertas Staugaitis (nuo 2022-10-03), Roma Niedvarienė (iki 2022-09-30), Ona Butėnaitė (iki 2022-09-30).

Valstybinio audito ataskaita pateikta: Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijai, Valstybinei maisto ir veterinarijos tarnybai, Lietuvos Respublikos Seimo Audito ir Kaimo reikalų komitetams, Lietuvos Respublikos Vyriausybei.

TURINYS

PAGRINDINIAI FAKTAI	4
SANTRAUKA	5
ĮŽANGA	12
AUDITO REZULTATAI	14
1. VALSTYBINĖS MAISTO IR VETERINARINĖS KONTROLĖS PLANAVIMAS TURĖTŲ BŪTI TAIKLESNIS	14
1.1. Trūksta aktyvesnio ministerijos ir tarnybos dalyvavimo formuojant politiką maisto ir veterinarijos srityje	14
1.2. Ūkio subjektų rizikos vertinimas atliekamas rankiniu būdu arba visiškai neatliekamas	17
1.3. Kontrolės planai rengiami neužtikrinant nešališkumo	22
2. VALSTYBINĖS MAISTO IR VETERINARINĖS KONTROLĖS VYKDYMAS TURĖTŲ BŪTI TIKSLINGESNIS IR EFEKTYVESNIS	25
2.1. Ūkio subjektų patikrinimai vykdomi ir ištekliai paskirstomi nepakankamai efektyviai	25
2.2. Kontroliniai klausimynai nepakankamai mažina administracinę naštą ūkio subjektams	30
2.3. Inspektorių darbo krūvis yra netolygus, o 10 proc. inspektorių pareigybų laisvos	34
2.4. Veterinarinių paslaugų kokybė nėra vertinama	36
3. TARNYBOS VYKDOMA PREVENCIJA TURĖTŲ LABIAU DIDINTI ŪKIO SUBJEKTŲ SUPRATIMĄ APIE TINKAMĄ JŲ VEIKLOS VYKDYMĄ	37
3.1. Neatliekamas problemų (pažeidimų) ir išteklių analize grįstas prevencijos priemonių planavimas	37
3.2. Trūksta dėmesio prevencijos priemonių vertinimui ir vykdymui	40
PRIEDŲ SĄRAŠAS	50

PAGRINDINIAI FAKTAI

14 vietą

tarp 27 ES šalių užima Lietuva pagal užsikrėtimų salmonelioze skaičių 100 tūkst. gyventojų 2021 m.

26 470 tūkst. Eur

skirta Valstybinei maisto ir veterinarijos tarnybai 2021 m.

~117-oje tūkst.

ūkių subjektų Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba atlieka priežiūros funkciją.

~23 tūkst.

patikrinimų atliko 465 inspektoriai, dirbę Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos departamentuose 2021 m.

83 proc.

veterinarinės kontrolės ir žemės ūkio veiklą vykdančių subjektų rizikos vertinimas neatliekamas.

29 proc.

2021 m. patikrintų žemės ūkio subjektų, buvo tikrinami nuo 2 iki 4 kartų, taip sukeliant jiems didelę administracinę našlą.

8 (iš 10) departamentuose

2020–2021 m. valstybinės kontrolės planų rengimo darbo grupėse dalyvavo inspektoriai, atliekantys ūkių subjektų tikrinimus, taip neužtikrinant skaidrumo ir nešališkumo principų.

Vidutiniškai 2 proc.

visų patikrinimų veterinarijos srityje 2019–2021 m. sudarė padidintos rizikos ūkių subjektų tikrinimai, nors didžioji dauguma patikrinimų turėtų būti nukreipta į rizikingiausius (padidintos rizikos) subjektus.

Vidutiniškai 45 proc.

visų patikrinimų 2021 m. sudarė neplaniniai.

21 proc.

darbuotojų, atliekančių kontrolės ir prevencijos funkcijas, trūko 2021 m.

SANTRAUKA

Audito svarba

Pasaulio sveikatos organizacijos duomenimis, daugiau nei 200 ligų atsiranda valgant bakterijomis, parazitais ar cheminėmis medžiagomis užterštą maistą¹. Ši didėjanti visuomenės sveikatos problema turi didelį socialinį ir ekonominį poveikį, kenkia turizmui ir prekybai. Užsikrėtimų tendencija per maistą plintančiomis ligomis yra mažėjanti, tačiau Lietuva užima 14 vietą (iš 27 ES šalių) pagal užsikrėtimų salmonelioze skaičių 100 tūkst. gyventojų². Ne mažiau opi problema – gyvūnų sveikatos ir gerovės užtikrinimas. Enzootinės galvijų leukozės protrūkių skaičius kasmet mažėja³, tačiau 2021 m. Lietuva užima pirmą vietą ES pagal šios leukozės protrūkių skaičių⁴. Skundų ir paviešintų žiauraus elgesio su gyvūnais atvejų skaičius kasmet auga.

Siekiant gerinti gyvenimo kokybę, kurti modernią ir konkurencingą ekonomiką, Europos Komisija parengė tvaraus ekonomikos augimo strategiją – Europos žaliąjį kursą⁵, apimančią ir ES strategiją „Nuo lauko iki stalo“⁶. Ja siekiama, kad maisto produktai išliktų saugūs, maistingi ir aukštos kokybės. Tarp pagrindinių strategijos tikslų numatyta didinti ir gyvūnų gerovę. Lietuvos 18 Vyriausybės programos vienas prioritetų – žaliasis kursas⁷. Kuriant gyvūnų gerovei palankią aplinką, Seimas 2022-uosius paskelbė Gyvūnų gerovės metais. Svarbu užkirsti kelią užkrečiamosioms ligoms, daug dėmesio skirti gyvūnų gerovei, maisto kokybei ir saugai, nes tai turi įtakos Lietuvos ekonomikai, tvariam ir darniam vystymuisi.

Suprasdami, kad efektyvus ir rezultatyvus valstybinės maisto ir veterinarinės kontrolės vykdymas ir incidentų prevencija yra itin svarbūs veiksniai, užtikrinantys žmonių sveikatą ir gyvūnų gerovę, atlikome valstybinį auditą.

Audito tikslas ir apimtis

Audito tikslas – įvertinti, ar užtikrinama efektyvi ir rezultatyvi maisto ir veterinarinė kontrolė ir prevencija.

Pagrindiniai audito klausimai:

¹ Foodborne diseases. Prieiga per internetą: https://www.who.int/health-topics/foodborne-diseases#tab=tab_1 (žiūrėta 2023-01-30).

² EFSA and ECDC (European Food Safety Authority and European Centre for Disease Prevention and Control), The European Union One Health 2021 Zoonoses Report, 2022. Prieiga per internetą: https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/EFSA_7666_Rev3.pdf (žiūrėta 2022-12-01).

³ Lietuva yra valstybė, kuriai suteiktas enzootinės galvijų leukozės neužkrėtos teritorijos statusas. Prieiga per internetą: [EUR-Lex-32021R0620-EN-EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/lexuris/lexuris.do?uri=CELEX_32021R0620-EN-EUR-Lex) (žiūrėta 2023-03-01).

⁴ Animal Diseases Information System – ADIS. Prieiga per internetą: https://food.ec.europa.eu/system/files/2022-01/ad_adns_overview_2021.pdf (žiūrėta 2022-11-25).

⁵ Prieiga per internetą: <https://zum.lrv.lt/lt/zaliasis-kursas> (žiūrėta 2023-02-01).

⁶ ES strategija „Nuo lauko iki stalo“. Prieiga per internetą: <https://zum.lrv.lt/lt/zaliasis-kursas/es-strategija-nuo-lauko-iki-stalo> (žiūrėta 2023-02-01).

⁷ Vyriausybės 2021-03-10 nutarimu Nr. 155 patvirtintas 18-osios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planas.

- ✓ ar valstybinė kontrolė planuojama taip, kad užtikrintų maisto kokybę, saugą ir gyvūnų sveikatą ir gerovę;
- ✓ ar valstybinė maisto ir veterinarinė kontrolė organizuojama taip, kad būtų užtikrintas jos vykdymo efektyvumas ir rezultatyvumas;
- ✓ ar prevencijos priemonėmis siekiama mažinti kontrolės (fizinį patikrinimą) poreikį.

Audituojami subjektai:

- ✓ Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba, nes dalyvauja formuojant valstybės politiką maisto ir pašarų saugos, kokybės, ženklinimo, informacijos apie prekes, įskaitant kainų nurodymą, teikimo ir kitų privalomųjų reikalavimų laikymosi, maisto, šalutinių gyvūninių produktų, pašarų ir jų priedų, veterinarinių vaistų ir priemonių tvarkymo, gyvūnų sveikatos ir gerovės, bendrų žmonėms ir gyvūnams užkrečiamųjų ligų, ūkinių gyvūnų veislininkystės, vartotojų teisių apsaugos maisto ir su maistu susijusių paslaugų teikimo srityse ir šią politiką įgyvendina⁸.
- ✓ Žemės ūkio ministerija, nes formuoja valstybės politiką žemės ir maisto ūkio srityse, maisto produktų ir jų žaliavų kokybės, ekologiškų žemės ūkio ir maisto produktų gamybos srityse, organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja šios politikos įgyvendinimą. Taip pat formuoja valstybės politiką veterinarijos srityje, dalyvaujant Valstybinei maisto ir veterinarinės tarnybai, organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja šios politikos įgyvendinimą⁹.

Audito metu informaciją rinkome iš Nacionalinio maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo instituto, Nacionalinės mokėjimo agentūros, Ekonomikos ir inovacijų ministerijos. Atlikome verslo asociacijų ir tarnybos inspektorių apklausas. Bendravome su Lietuvos sveikatos mokslų universitetu, Lietuvos verslo konfederacijos atstovais.

Audituojamasis laikotarpis – 2019–2021 m. Siekdami įvertinti tendencijas ir pokyčius, kai kuriais atvejais naudojome 2022 m. duomenis.

Auditas atliktas pagal tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus. Audito apimtis ir taikyti metodai išsamiau aprašyti 2 priede „Audito apimtis ir metodai“ (52 psl.).

Pagrindiniai audito rezultatai

Valstybinei maisto ir veterinarijos tarnybai patobulinus kontrolės planavimo procesus, priežiūros veiksmus nukreipus į padidintos rizikos ūkio subjektus, tolygiai paskirstant inspektorių darbo krūvį ir skiriant didesnę dėmesį prevencijos priemonių planavimui ir vertinimui, būtų sudarytos sąlygos efektyvesnei ir rezultatyvesnei maisto ir veterinarinei kontrolei.

1. Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba turėtų siekti taiklesnio kontrolės planavimo

- ✓ Žemės ūkio ministerijos strateginio planavimo dokumentuose nėra įtrauktų jai atskaitingos Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos veiklos sričių planavimo

⁸ Vyriausybės 2000-06-28 nutarimu Nr. 744 patvirtinti Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos nuostatai, I sk. 1 d.

⁹ Vyriausybės 1998-09-16 nutarimu Nr. 1120 patvirtinti Žemės ūkio ministerijos nuostatai.

(tikslų, uždavinių, rodiklių ir kt.). Ministerija neanalizuoja tarnybos veiklos, kontrolės rezultatų ir nedalyvauja tarnybos vadovo užduočių formulavime. Taip neprisideda prie tarnybos veiklos tobulinimo. Tarnyba nepasiekė visų suplanuotų kriterijų reikšmių: 2019–2020 m. nepasiekė trečdaliao (33 proc.), 2021 m. – ketvirtadaliao (25 proc.) reikšmių¹⁰, todėl neįgyvendino visų 2019–2021 m. suplanuotų tikslų. Visos tarnybos veiklos yra prioritetinės, todėl neidentifikuojamos sritys, kuriose planuojami didžiausi pokyčiai skiriant išteklius (1.1 poskyris, 14 psl.).

- ✓ Nėra vertinama trečdaliao (34 veikloms, 452 ūkio subjektams) veterinarinės kontrolės subjektų veiklų rizika¹¹. Didžiąją dalį (83 proc.) veterinarinės kontrolės subjektų sudaro žemės ūkio veiklą vykdančieji, kurių rizikos vertinimo ir atrankos tarnyba taip pat neatlieka, todėl šiems ūkio subjektams patikrinimų periodiškumas nenumatytas. Jų atranką patikrinimams atlieka Nacionalinė mokėjimo agentūra, kuri orientuojasi į ankstesniais metais nustatytų pažeidimų skaičių, bet ne į žalos pasireiškimo tikimybę ar mastą. Tarnybai tenka kai kuriuos žemės ūkio subjektus, atrinktus agentūros, tikrinti per metus daugiau nei vieną kartą: 29 proc. (493) žemės ūkio subjektų, patikrintų per 2021 m., buvo tikrinami nuo 2 iki 4 kartų. Neatliekant ūkio subjektų rizikos vertinimo ir nenumatant patikrinimo dažnumo, sudaromos sąlygos juos tikrinti per dažnai, todėl didinama ūkio subjektams administracinė našta, neefektyviai naudojami tarnybos ištekliai (1.2 poskyris, 17 psl.).
- ✓ Tarnybos rizikos vertinimo kriterijų balai nustatyti remiantis ekspertiniu vertinimu, Reglamentu (ES), Ekonomikos ir inovacijų ministerijos ir užsienio valstybių gairėmis, tačiau nėra pagrįsti skaičiavimais pagal statistinius duomenis, kad kriterijaus svoris (arba priskiriami balai) būtų proporcingas žalos pasireiškimo tikimybei arba mastui. Gautų skundų kriterijaus nėra 5 iš 12 ūkio subjektų rizikos vertinimo instrukcijose. Skundai įvertinami netiesiogiai, todėl tokiais atvejais kriterijai vienas kitą dubliuoja. Skundų kriterijaus svoris ūkio subjektų rizikos vertinime skiriasi. Rizikos vertinimo instrukcijose nustačius nepagrįstus vertinimo kriterijus ir jų balus, sudaromos prielaidos vertinamą ūkio subjektą priskirti ne tai rizikos grupei ir nustatyti netinkamą jo patikrinimo dažnumą (1.2 poskyris, 20 psl.).
- ✓ Tarnyboje ūkio subjektų rizikos vertinimas ir kontrolės planų sudarymas neautomatizuoti. 2020 m. parengtas investicinis projektas¹² turėjo būti įgyvendintas iki 2021 m. pabaigos, tačiau, laiku negavus finansavimo (1,344 mln. Eur), lig šiol neįgyvendintas¹³. Rankiniu būdu atliekamas ūkio subjektų rizikos vertinimas reikalauja didesnių laiko sąnaudų, lemia žmogiškąsias klaidas: nustatėme 12 proc. klaidų atvejų¹⁴, kai netinkamai suskaičiuotas rizikos balas, rizikos grupė, nustatyta rizikos vertinimo lape, skiriasi nuo įrašytos kontrolės plane ir t. t. Neautomatizavus rizikos vertinimo ir kontrolės planų sudarymo, neužtikrinamas valstybinės kontrolės planavimo skaidrumas, duomenys kaupiami keliose nesusietose sistemose ir popierinėse bylose (1.2 poskyris, 21 psl.).

¹⁰ 2019 m. iš viso neįgyvendinti 24 kriterijai: 8 faktinė reikšmė siekė 90–99 proc., 13 – 50–89 proc., 3 – 0–49 proc. 2020 m. neįgyvendinta 18 kriterijų, iš jų 6 faktinė reikšmė siekė 90–99 proc., 8 – 50–89 proc., 4 – 0–49 proc. 2021 m. neįgyvendinta 15 kriterijų: 5 kriterijų reikšmė siekė 90–99 proc., 9 – 50–89 proc., 1 – 0–49 proc.

¹¹ 2022-02-04 Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2022/160, kuriuo pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2017/625 nustatomas vienodas minimalus tam tikros oficialios kontrolės, kuria siekiama patikrinti, ar laikomasi Sąjungos gyvūnų sveikatos reikalavimų, dažnumas ir panaikinami reglamentai (EB) Nr. 1082/2003 ir (EB) Nr. 1505/2006.

¹² „Nacionalinės maisto kontrolės informacinės sistemos sukūrimas“.

¹³ Projekto įgyvendinimo pabaiga nukelta į 2023 m. pabaigą.

¹⁴ Peržiūrėję atrinktų 311 ūkio subjektų rizikos vertinimo lapus ir 2021 m. ūkio subjektų kontrolės planus nustatėme 37 klaidų atvejus.

- ✓ 8-ių (iš 10-ies) teritorinių departamentų 2020–2021 m. darbo grupėse kontrolės planų rengimui dalyvavo bent vienas inspektorius, nors patikrinimų planavimo ir vykdymo funkcijos turėtų būti atskirtos. 27 proc. (51 iš 189) apklaustų inspektorių nurodė, jog 2019–2021 m. bent kartą buvo įtraukti į tokią darbo grupę. 13 proc. (25 iš 189) apklaustų inspektorių nurodė, kad 2019–2021 m. nebuvo rotuoti nei į kitą departamentą, nei į kitą skyrių. Taip neužtikrinamas skaidrumas ir nešališkumas kontrolės planavimo ir vykdymo metu (1.3 poskyris, 22 psl.).

2. Valstybinės maisto ir veterinarinės kontrolės vykdymas turėtų būti tikslingesnis ir efektyvesnis

- ✓ Tarnybos priežiūros veikla buvo nukreipta ne į didžiausios rizikos objektus – maisto kontrolės srityje rizikingiausių ūkio subjektų patikrinimų dalis sudarė 17,9–20,1 proc., o veterinarinės kontrolės srityje – 1,8–2,6 proc. visų patikrinimų. Neplaniniai patikrinimai sudarė beveik pusę¹⁵, o 2020 m. viršijo 50 proc. visų vykdytų patikrinimų. Daugiau nei pusė (52 proc.) apklaustų inspektorių teigia, kad neplaniniai patikrinimai trukdo atlikti planinius, todėl dalies jų atlikimas vėluoja arba visiškai neįvykdomas. Patikrinimai laikytini brangiausia priežiūros priemone, bet tarnyboje išteklių dalis fiziniams patikrinimams 2019–2021 m. sumažėjo tik 2 proc. p. (nuo 44 iki 42 proc.), o 2022 m. vėl padidėjo (iki 46 proc.) ir nesiekė tarnybos užsibrėžto tikslo, kad jiems skiriami išteklių sudarytų 35 proc. visų turimų išteklių. Dėl didelio neplaninių patikrinimų skaičiaus ir tarnybos veiklos orientavimo ne į padidintos rizikos objektus, išteklių naudojami nepakankamai efektyviai (2.1 poskyris, 25–27 psl.).
- ✓ Tarnyba nestebi, kiek pažeidimų nustatoma planiniuose ir kiek neplaniniuose patikrinimuose, neanalizuoja statistikos apie pakartotinai nustatomus pažeidimus. Nestebint ir neanalizuojant šių duomenų, nėra galimybės įvertinti, kokio tipo patikrinimuose yra daugiau pasiteisinusių atvejų ar kokios pasikartojančių pažeidimų tendencijos, ir nėra galimybės priimti atitinkamus sprendimus dėl atrankos ir efektyvesnio išteklių naudojimo (2.1 poskyris, 28 psl.).
- ✓ Tarnyba yra parengusi skundų nagrinėjimo programą¹⁶, kurioje numatyta gautus skundus skirstyti į rizikos lygius ir juos diferencijuoti dėl patikrinimų organizavimo, tačiau audituojamu laikotarpiu dėl beveik visų gautų skundų¹⁷ inicijavo neplaninius patikrinimus, iš kurių maisto srityje pasitvirtino tik daugiau nei ketvirtadalis¹⁸, veterinarijos srityje – daugiau nei trečdalis¹⁹. Didelis neplaninių patikrinimų skaičius dėl gautų skundų yra viena iš priežasčių, dėl kurios padidėja darbo krūvis, neįgyvendinami planai ir išteklių paskirstomi neefektyviai (2.1 poskyris, 29 psl.).
- ✓ Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba kontrolinius klausimynus viešai skelbė interneto svetainėje, tačiau kitų aktyvių sklaidos metodų netaikė. 94 proc. (16 iš 17) apklaustų verslo asociacijų teigia, kad klausimynų sklaida yra nepakankama arba pakankama tik iš dalies. Rengdamos ar keisdamos juos, priežiūros institucijos turėtų

¹⁵ 2019–2021 m. maisto kokybės ir saugos srityje neplaniniai patikrinimai sudarė 39,3–52,8 proc., o gyvūnų sveikatos ir gerovės – 42,3–54,2 proc. visų vykdytų patikrinimų.

¹⁶ Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2020-11-03 įsakymu Nr. B1-838 patvirtinta kokybės sistemos programa SK-1-1 „Pranešimų (skundų) registravimas ir nagrinėjimas“.

¹⁷ Maisto srityje 2019–2021 m. dėl visų gautų skundų, o veterinarijos srityje 2020–2021 m. dėl 95 proc. gautų skundų buvo organizuojami patikrinimai.

¹⁸ 2019–2021 m. maisto srityje pasitvirtino 26 proc., 2021 m. – 28 proc. skundų.

¹⁹ 2020 m. veterinarijos srityje pasitvirtino 37 proc., 2021 m. – 39 proc. skundų.

konsultuotis su ūkio subjektais ar jiems atstovaujančiomis asociacijomis, tačiau tarnyba to nevykdė. Neužtikrinant klausimynų sklaidos, ūkio subjektams nesudaromos sąlygos jais pasinaudoti kaip savikontrolės priemone ir didinti supratimą, kaip tinkamai vykdyti ūkinę veiklą. 17-oje (iš 149) tarnybos parengtų klausimynų 33 klausimai yra dviprasmiški, abstraktaus pobūdžio. 43 proc. klausimynų (64 iš 149) nepateiktos nuorodos į teisės aktus, kuriais remiantis sudaryti klausimai. Taip neužtikrinama tinkama klausimynų kokybė, ūkio subjektams sunku suprasti, kokių veiksmų jie turi imtis, kad veikla atitiktų reikalavimus (2.2 poskyris, 31-34 psl.).

- ✓ Darbo krūvis departamentuose netolygus. Atlikti inspektorių darbo krūvio skaičiavimai pagal atliekamus patikrinimus parodė, kad 2021 m. didžiausias ir mažiausias patikrinimų skaičius, tenkantis vienam inspektoriumi, departamentuose skiriasi iki trijų kartų. Tarnybos duomenimis, 2021 m. departamentuose trūko 21 proc. (126) darbuotojų, kurie atlieka ūkio subjektų kontrolės ir prevencijos funkcijas, iš kurių 10 proc. yra inspektoriai. 2020–2021 m. tam tikrų kontrolės planų įgyvendinimas nesiekė net 50 proc.²⁰ Žmogiškųjų išteklių trūkumas, didelis ir netolygus darbo krūvis turi neigiamos įtakos efektyviam valstybinės kontrolės planų įgyvendinimui (2.3 poskyris, 34 psl.).
- ✓ Veterinarinės paslaugos²¹ kokybės kontrolė nepriskirta vykdyti nė vienai institucijai Lietuvoje, todėl nevykdoma. Nėra reglamentuotų gyvūnų sveikatos būklės įvertinimo ir valstybinės veterinarinių paslaugų kontrolės reikalavimų, todėl tarnyba nevertina taikyto gydymo, parinkto gydymo metodo, nevykdo²² ligų diagnozavimo kontrolės. Neužtikrinant teikiamų veterinarinių paslaugų kokybės vertinimo, nesukuriamos prielaidos geresnei gyvūnų sveikatai (2.4 poskyris, 37 psl.).

3. Tarnybos vykdoma prevencija turi labiau didinti ūkio subjektų supratimą apie tinkamą jų veiklos vykdymą

- ✓ Tarnybos planuojamų išteklių dalis konsultavimui, informavimui ir prevencijai 2019–2022 m. nekito (25 proc.), o faktiniai panaudotų išteklių duomenys beveik dvigubai skyrėsi nuo planuojamų (2022 m. sudarė 42 proc.).²³ Tarnyba nerengia bendros prevencijos priemonių suvestinės ar sąrašo. Nėra kompleksiskai analizuojami patikrinimų metu nustatyti reikalavimų nesilaikymo atvejai, todėl nėra pagal tai išskiriamos sritys, kurioms reikalinga prevencija. Taip neužtikrinamas kryptingas prevencijos priemonių planavimas ir ji vykdoma ne būtinai tose kontrolės srityse, kuriose žalos pasireiškimo tikimybė didžiausia (3.1 poskyris, 38 psl.).
- ✓ Tarnyba nevykdo prevencijos priemonių veiksmingumo analizės, neatlieka departamentų prevencijos priemonių vykdymo analizės ir sistemingai neplanuoja priemonių kitiems metams. Jos departamentuose planuojamų prevencijos priemonių skaičius ūkio subjektams maisto ir veterinarijos srityse mažėjo: 2022 m. jų suplanuota 11

²⁰ Pvz.: 2020 m. maisto kontrolės plano įgyvendinimas Marijampolės departamente 17, Alytaus – 46, Vilniaus – 24 proc.

²¹ Veterinarijos paslauga – už mokestį arba neatlygintinai gyvūnų laikytojai veterinarijos paslaugų teikėjo teikiama paslauga: konsultacija gyvūnų gerovės ir sveikatos klausimais, gyvūnų ligų diagnozavimas, gydymas ir profilaktika, gyvūnų laikinas laikymas ir priežiūra gydymo tikslais veterinarijos paslaugų teikėjo patalpose, gyvūnų ženklinimas, gyvūnų gaišimo priemonių nustatymas ar kt.

²² Vadovaujantis Veterinarijos įstatymo 6 str. 1 d. 2 ir 8 p., Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo 3 str., Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos nuostatų 14.1 ir 14.4 p., tarnyba vykdo valstybinę veterinarinę priežiūrą, veterinarinės kontrolės subjektų ir jų veiklos vietų registravimą, veterinarijos praktikos licencijų išdavimą bei veterinarų kvalifikacijos kėlimo kontrolę.

²³ Valstybinėje maisto ir veterinarijos tarnyboje 2021–2022 m. skirtų išteklių dalis konsultavimui, informavimui ir prevencijai mažėjo 5 proc. p. (nuo 47 iki 42 proc.), o 2019–2022 m. – 2 proc. p. (nuo 44 iki 42 proc.).

proc. mažiau mokymų nei 2021 m. 71 proc. (12 iš 17) asociacijų nurodė, kad tarnyba su jomis nesikonsultuoja dėl planuojamų vykdyti prevencijos priemonių. Šių priemonių įgyvendinimas departamentuose skiriasi: 2020 m. 80 proc. neįgyvendino visų priemonių (įgyvendinta nuo 31 iki 55 proc.); o 2021–2022 m. visų departamentų bendras įgyvendinimas viršijo 100 proc. Nevertinant prevencijos priemonių veiksmingumo nėra žinoma, kuri priemonė daro didžiausią poveikį ūkio subjektams ir įtrauktina į planą (3.2 poskyris, 40 psl.).

Rekomendacijos

Valstybinei maisto ir veterinarijos tarnybai

1. Tam, kad tarnybos išteklių būtų naudojami efektyviai ir patikrinimai būtų taiklesni, vertinti visų tarnybos kontroliuojamų ūkio subjektų riziką ir visus ūkio subjektus priskirti teisingai rizikos grupei.
2. Tam, kad kontrolės planavimo ir vykdymo funkcijos būtų atskirtos, valstybinės kontrolės planų rengimui formuoti darbo grupes taip, kad nebūtų įtraukiami inspektoriai, vykdantys ūkio subjektų veiklos patikrinimus.
3. Vykdamas ūkio subjektų priežiūrą (patikrinimus) efektyviai paskirstyti išteklius ir didžiąją dalį fizinių patikrinimų vykdyti ten, kur yra didžiausia žalos pasireiškimo tikimybė ir mastas.
4. Sprendimus dėl kontrolės veiksmų (patikrinimų ar kt.) grįsti atliktų patikrinimų ar nustatytų pažeidimų tendencijų analizės rezultatais, kad patikrinimai būtų taiklesni ir efektyviau naudojami išteklių:
 - ✓ automatizuoti ūkio subjektų rizikos vertinimą, metinių kontrolės planų sudarymą. Turėti visą informaciją apie planinius ir neplaninius patikrinimus, jų metu nustatytus pažeidimus vienoje ar susietose sistemose, kad šią informaciją galima būtų filtruoti bei analizuoti įvairiais pjūviais;
 - ✓ vertinti atliekamos ūkio subjektų priežiūros efektyvumą ir rezultatyvumą, ir planuoti patikrinimus atsižvelgiant į vertinimo rezultatus.
5. Tam, kad kontroliniai klausimynai būtų ūkio subjektams kaip savikontrolės priemonė, tobulinti juos, kad būtų suprantami visiems kontrolės proceso dalyviams, ir užtikrinti jų sklaidą.
6. Kryptingai ir nuosekliai vykdyti prevencijos priemones tam, kad ūkio subjektai būtų šviečiami ir informuojami apie tinkamą jų veiklos vykdymą:
 - ✓ remiantis atlikta analize ir nustatytais prioritetais, planuoti ateinančių metų prevencijos priemones;
 - ✓ vykdyti prevencijos priemonių veiksmingumo vertinimą, kad būtų nustatytos paveikiausios priemonės.

Žemės ūkio ministerijai

7. Užtikrinti efektyvų žemės ūkio veiklą vykdančių ūkio subjektų atrankų reglamentavimą tarnybos patikrinimams, siekiant sumažinti administracinę naštą žemės ūkio veiklą vykdančiams ūkio subjektams ir optimizuoti tarnybos išteklius.
8. Siekiant, kad būtų teikiamos kokybiškos veterinarinės paslaugos, įvertinti teisinio reglamentavimo pakeitimų poreikį.

Audito metu tarnybai raštu teikėme pasiūlymus:²⁴ peržiūrėti teisės aktais tarnybai pavestas funkcijas ir jas nuosekliai perkelti į tarnybos, jos skyrių ar departamentų nuostatus; nusistatyti departamentų teikiamos informacijos dėl ketvirčio kontrolės planų įgyvendinimo rezultatų pateikimo formą (šabloną); patikslinti kontrolinių klausimynų peržiūros periodiškumą; viešinti informaciją apie gautus skundus gyvūnų sveikatos ir gerovės srityje; įgyvendinti Ekonomikos ir inovacijų ministerijos 2018 m. teiktas rekomendacijas dėl konsultavimo kokybės gerinimo; ateityje, kai EK sukurs visų ES šalių oficialios kontrolės rezultatų stebėsenos sistemą, analizuoti ir vertinti šiuos duomenis, ES statistinius duomenis apie per maistą plintančias ligas ir gyvūnų užkrečiamąsias ligas ir šių analizių pagrindu formuoti tarnybos veiklos efekto kriterijus; tikslinti tarnybos pavaldžios įstaigos Nacionalinio maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo instituto nuostatuose numatytų funkcijų formuluotes pagal realiai institutui teisės aktų pavestą vykdyti veiklą, kuri atitiktų nustatytą kompetenciją.

Rekomendacijų įgyvendinimo priemonės ir terminai, laukiamas audito poveikis ir pokyčių vertinimo rodikliai pateikti ataskaitos dalyje „Rekomendacijų įgyvendinimo planas“ (43 psl.). Aktualią informaciją apie rekomendacijų įgyvendinimo būklę, rezultatus ir įvykusius pokyčius yra skelbiama atviruose duomenyse Valstybės kontrolės interneto svetainėje <https://www.valstybeskontrolė.lt/LT/AtviriDuomenys>.

²⁴ 2023-02-15 Valstybės kontrolės raštas Nr. SD-(220-9.3.1-E-6151)-201 „Dėl valstybinio audito „Valstybinė maisto ir veterinarinė kontrolė“ projekto“

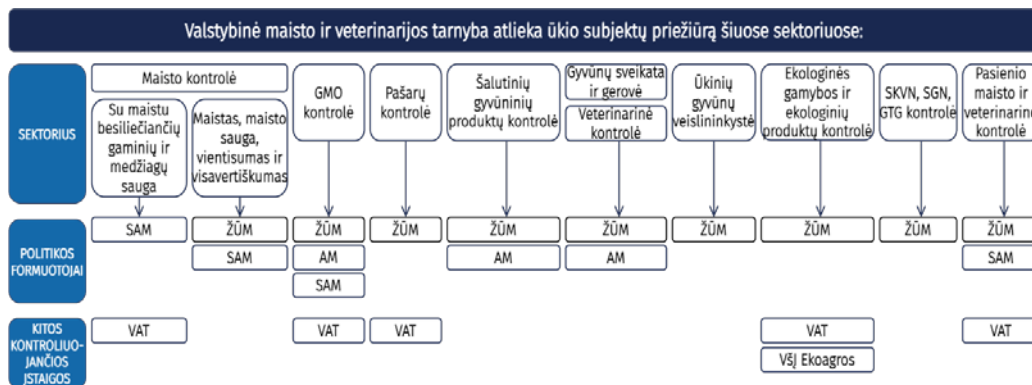
ĮŽANGA

Siekiant užtikrinti, kad šalyje tiekiamas maistas būtų saugus ir kokybiškas ir būtų laikomasi gyvūnų gerovės reikalavimų, vykdoma šių sričių priežiūra ir kontrolė. Oficialios kontrolės ir kitos veiklos, kuri vykdoma siekiant užtikrinti maisto srities teisės aktų bei gyvūnų sveikatos ir gerovės taisyklių taikymą, reglamentuoja Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2017/625²⁵.

Priežiūros institucijų veikla sudaro esminį pagrindą teisės normų saugomų vertybių apsaugai ir prisideda užtikrinant, kad valstybėje būtų saugu ir patikima gyventi jos piliečiams, kurti ir plėtoti verslus ir tokiu būdu skatinti darnų valstybės ekonomikos vystymąsi²⁶. Lietuvoje ūkio subjektų veiklos priežiūros pagrindines nuostatas įtvirtina Viešojo administravimo įstatymas²⁷ bei Vyriausybės nutarimu patvirtintas Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių aprašas²⁸.

Valstybinę maisto ir veterinarinę kontrolę bei ūkinių gyvūnų veislininkystės priežiūrą visoje Lietuvos teritorijoje vykdo Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba. Šių sričių valstybės politiką formuoja, organizuoja, koordinuoja bei reikalavimus nustato Žemės ūkio²⁹, Sveikatos apsaugos³⁰ ir Aplinkos ministerijos³¹. Kontrolės funkcijas šiose srityse atlieka Valstybinė augalininkystės tarnyba³² prie Žemės ūkio ministerijos ir VŠĮ „Ekoagros“³³ (1 pav.).

1 pav. Maisto ir veterinarijos srityje politiką formuojančios ir ūkio subjektų priežiūros funkciją atliekančios institucijos

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Lietuvos Respublikos įstatymus³⁴

²⁵ Prieiga per internetą: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/lt/TXT/?uri=CELEX:32017R0625> (žiūrėta 2023-02-01).

²⁶ Verslo priežiūros vadovas, 2021 m., 9 p. Prieiga per internetą: <https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/Verslo%20prieziura%20vadovas.pdf>.

²⁷ Viešojo administravimo įstatymas, 1999-06-17 Nr. VIII-1234.

²⁸ Vyriausybės 2010-05-04 nutarimas Nr. 511.

²⁹ Vyriausybės 1998-09-16 nutarimu Nr. 1120 patvirtinti Žemės ūkio ministerijos nuostatai, 7.1 ir 7.5 p.

³⁰ Vyriausybės 1998-07-24 nutarimu Nr. 926 patvirtinti Sveikatos apsaugos ministerijos nuostatai, 9.1 p.

³¹ Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymas, 1997-11-06 Nr. VIII-500, 3 str. 3 d.

³² Vykdo augalų, augalinių produktų ir kitų objektų fitosanitarinės būklės ir augalų apsaugos valstybinę kontrolę.

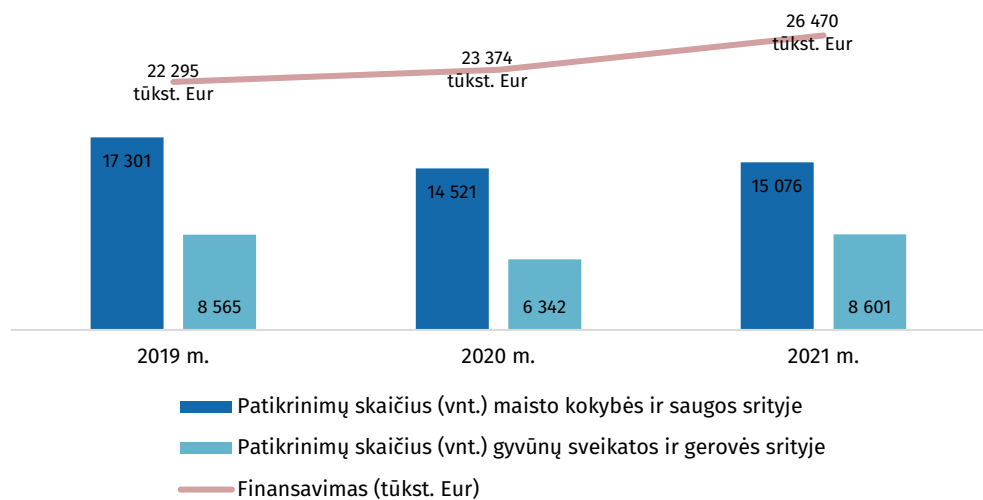
³³ Vykdo ekologinės gamybos ir pagal nacionalinę žemės ūkio ir maisto kokybės sistemą pagamintų produktų auginimo, gamybos ir (ar) perdirbimo sertifikavimą ir kontrolę.

³⁴ Maisto, Veterinarijos, Genetiškai modifikuotų organizmų, Alkoholio kontrolės, Farmacijos, Geriamojo vandens, Pašarų, Gyvūnų gerovės ir apsaugos, Žuvininkystės, Ūkinių gyvūnų veislininkystės, Reklamos ir Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymai.

Tarnybos misija – apsaugoti vartotojus, gyvūnus ir aplinką nuo jiems pavojingų veiksmų maisto, geriamojo vandens, pašarų ir veterinarijos srityse, siekiant optimalios patikrinimų naštos ūkio subjektams. 2019 m. įgyvendinus tarnybos struktūrinę pertvarką, ūkio subjektų patikrinimus atlieka 10 teritorinių Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos departamentų ir 33 departamentų skyriai, kuriuose 2021-12-31 dirbo 465 inspektorai.

Tarnyba 56-iose priežiūros srityse³⁵ kontroliuoja apie 117 tūkst. ūkio subjektų: prekybos ir viešojo maitinimo įmones, gyvūninio ir negyvūninio maisto gamintojus, pienininkystės ūkius, gyvūnų laikymo vietas, pašarų, veterinarinių vaistų gamybos įmones ir kt. Kasmet atliekama per 20 tūkst. fizinių patikrinimų, ištiriama apie 4 tūkst. skundų. 2019–2021 m. šių funkcijų vykdymui skirta 72 139 tūkst. Eur³⁶ (2 pav.).

2 pav. 2019–2021 m. tarnybai skirtas finansavimas ir atliktų patikrinimų skaičius

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos duomenis

³⁵ Prieiga per internetą: <https://vmvt.lt/veikla/veiklos-sritys> (žiūrėta 2023-02-01)

³⁶ Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos 2019–2021 m. biudžeto vykdymo ataskaitų rinkiniai. Prieiga per internetą: [Biudžeto vykdymo ataskaitų rinkiniai | Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba \(vmvt.lt\)](#) (žiūrėta 2023-02-03).

AUDITO REZULTATAI

1. VALSTYBINĖS MAISTO IR VETERINARINĖS KONTROLĖS PLANAVIMAS TURĖTŲ BŪTI TAIKLESNIS

1.1. Trūksta aktyvesnio ministerijos ir tarnybos dalyvavimo formuojant politiką maisto ir veterinarijos srityje

1. Už ūkio subjektų priežiūros atlikimo politikos formavimą atitinkamose srityse atsakingos ministerijos, nustatydamos naują arba keisdamos esamą ūkio subjektų veiklos reglamentavimą ir priežiūros teisinį reguliavimą, siekia įgyvendinti priežiūros funkcijų optimizavimo tikslą ir uždavinius³⁷.
2. Laikėmės nuostatos, kad Žemės ūkio ministerija tinkamai formuoja politiką maisto ir veterinarijos kontrolės srityse, kai ministerijos plėtros programa apima jai atskaitingos institucijos – Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos veiklos sričių planavimą³⁸. Ministerija, būdama veterinarijos politikos formuotoja, dalyvauja formuojant metines tarnybos vadovo užduotis³⁹, kasmet tvirtina strateginį tarnybos planą⁴⁰, atlieka jos veiklos analizę⁴¹ ir teikia bent vieną rekomendaciją veiklos gerinimui⁴².
3. Žemės ūkio ministerija į 2022–2030 m. ministerijos žemės ir maisto ūkio, kaimo plėtros bei žuvininkystės plėtros programą nėra įtraukusi uždavinių, rodiklių, kurie apimtų tarnybos vykdomą valstybinę kontrolę. Ministerijos teigimu, programa neapima tarnybos vykdomos kontrolės, nes jos veikla integruota į žemės ir maisto ūkio, kaimo plėtros bei žuvininkystės sektorių. Auditorių vertinimu, tarnybos veikla turėtų būti išskirta. Ministerijos strateginiuose planuose nurodytas vienas iš tikslų „Stiprinti visuomenės sveikatą ir vartotojų apsaugą, susijusią su maisto sauga ir kokybe, užtikrinti augalų ir gyvūnų sveikatingumą ir gerovę“. Jis vertinamas per tarnybos strateginiame plane numatytus tikslus ir uždavinius, tačiau ministerija į savo strateginio planavimo dokumentus neįtraukia uždavinių, programų, priemonių ir rodiklių, kurie apima tarnybos vykdomą veiklą. Taip ministerija savo strateginio planavimo dokumentuose neparodo, kokių tikslų siekia maisto ir veterinarinės kontrolės srityje.

³⁷ Vyriausybės 2010-05-04 nutarimu Nr. 511 patvirtintas Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių aprašas, 8 p.

³⁸ Strateginio valdymo įstatymas, 18 str. 1 d.; Vyriausybės 2010-05-04 nutarimu Nr. 511 patvirtintas Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių aprašas, 8 p.; Žemės ūkio ministerijos nuostatai, 7.1 ir 7.4 p.

³⁹ Vyriausybės 2017-06-05 nutarimu Nr. 254 patvirtintas Valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų veiklos vertinimo tvarkos aprašas 3 ir 4 p., Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos nuostatai, 18 p.

⁴⁰ Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos nuostatai, 21.3 p.; Žemės ūkio ministerijos nuostatai, 7.4 ir 12.32 p.; Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus patvirtinta kokybės sistemos programa ST-1-1 „Planavimo organizavimas“, 4.5.6 p.

⁴¹ Strateginio valdymo įstatymas, 18 str. 5 d., Vyriausybės 2021-06-28 nutarimu Nr. 292 patvirtinta Strateginio valdymo metodika, 210 p.

⁴² Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos nuostatai, 16, 18 ir 21.3 p.

4. Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos vadovui metines užduotis nustato ministras pirmininkas.⁴³ Ministerija nedalyvauja vadovo metinių užduočių formavimo procese, nors tarnyba yra atsakinga ir atskaitinga ministerijai, taigi taip ministras neįsitraukia į politikos formavimo ir jam atskaitingos tarnybos veiklos tobulinimo procesą.
5. Žemės ūkio ministras, kasmet tvirtindamas tarnybos strateginį veiklos planą⁴⁴, neteikia rekomendacijų jos veiklos gerinimui. Tarnyba kasmet atsiskaito už veterinarijos ir maisto srityse vykdomą kontrolę ministerijai, tačiau ji neatlieka tarnybos veiklos analizės, nes nestebi, ar tarnyba atsižvelgė į ankstesnius ministerijos vertinimus, kokie kriterijai nepasiekti ir kokius kriterijus siūloma planuoti atsižvelgiant į ankstesnių metų pasiekimo rezultatus⁴⁵. Taip ministerija neprisideda prie tarnybos veiklos gerinimo.
6. Laikėmės nuostatos, kad tarnyba užtikrina dalyvavimą maisto ir veterinarijos kontrolės politikos formavime, kai nustato veiklos prioritetus⁴⁶, viešai skelbia veiklos vertinimo kriterijų vykdymo rezultatus⁴⁷, kasmet įgyvendina visus veiklos vertinimo kriterijus⁴⁸.
7. Tarnybos strateginiuose veiklos planuose⁴⁹ nustatyta nuo 4 iki 6 veiklos prioritetų, kurių dalis, audituojamu laikotarpiu, nesikeitė⁵⁰, o dalis – galiojo tik vienerius metus⁵¹. Tarnyba nurodė, kad prioritetai nustatomi atsižvelgiant į Vyriausybės prioritetus ir programas, gyvūnų užkrečiamų ligų protrūkius, kilusias problemas, susijusias su maisto sauga, gyvūnų sveikata ir gerove, įvykus teisės aktų pasikeitimams ir kt. Nustatėme, kad tarnybos išskirti prioritetai apima visą institucijos veiklą, o ne išskiria kelių svarbiausių sričių. Todėl sudėtinga suprasti, kokiose srityse tarnyba planuoja didžiausius pokyčius skiriant išteklius.
8. Išanalizavę tarnybai skirtą finansavimą nustatėme, kad visi 2021 m. jai skirti asignavimai apima visus veiklos prioritetus (3 pav.). Ministerija nurodo, kad veiklos prioritetai yra nekonkretūs, apima daugelį veiklos sričių, neišsiskiria iš kitų (neprioritetinių) veiklos sričių, nes prioritetinėmis tampa visos. Veiklos prioritetai strateginio plano tikslų, uždavinių, priemonių ir asignavimų lentelėse neišskirti, todėl nėra aiškios sąsajos tarp veiklos prioritetų ir siektinų tikslų. Taip įstaigų strateginiai planai neparodo pagrindinių problemų, kokių tikslų ir kodėl siekiama, kiek ir iš kokių lėšų bus prioritetai finansuojami.

⁴³ Valstybės tarnautojų tarnybinės veiklos vertinimo tvarkos aprašas, 6.4 ir 10 p.

⁴⁴ Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos nuostatai, 16 p.

⁴⁵ Vyriausybės 2021-06-28 nutarimu Nr. 292 patvirtinta Strateginio valdymo metodika, 210 ir 211 p.

⁴⁶ Ten pat, 152 p.

⁴⁷ Finansų ministro 2010-10-25 įsakymu Nr. 1K-330 patvirtinta Strateginio planavimo dokumentuose naudojamų vertinimo kriterijų sudarymo ir taikymo metodika, 47 p.

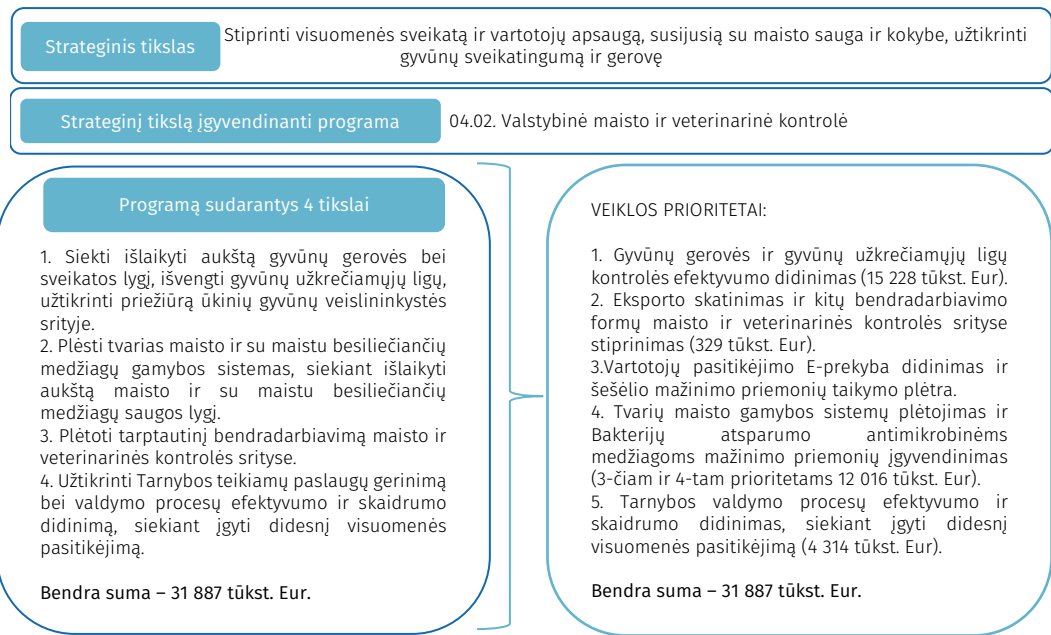
⁴⁸ Ten pat.

⁴⁹ Žemės ūkio ministro įsakymais (2021-06-15 Nr. 3D-246, 2020-03-17 Nr. 3D-183, 2019-03-12 Nr. 3D-132) patvirtinti Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos 2021–2023, 2020–2022, 2019–2021 m. strateginiai veiklos planai.

⁵⁰ Pvz.: gyvūnų gerovės ir gyvūnų užkrečiamųjų ligų kontrolės efektyvumo didinimas; tvarių maisto gamybos sistemų plėtojimas; tarnybos valdymo procesų efektyvumo ir skaidrumo didinimas, siekiant įgyti didesnį visuomenės pasitikėjimą.

⁵¹ Pvz.: elektroninės prekybos maisto produktais ir gyvūnais kontrolės efektyvumo didinimas.

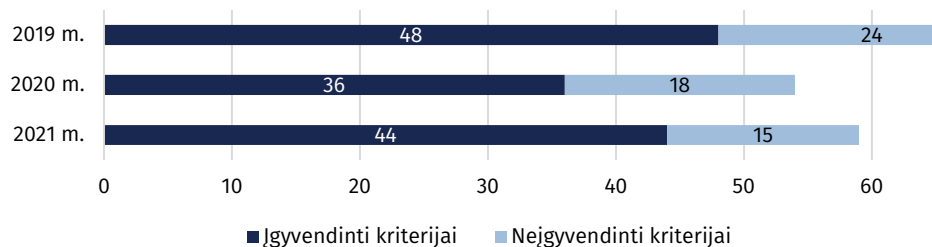
3 pav. tarnybos 2021–2023 m. strateginiame veiklos plane numatyti tikslai ir 2021 m. veiklos prioritetai

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos duomenis

9. Tarnyba kasmet neįgyvendino veiklos planuose numatytų vertinimo kriterijų: 2019–2020 m. nepasiekė trečdaliao (33 proc.) suplanuotų kriterijų reikšmių, o 2021 m. – ketvirtadaliao (25 proc.)⁵² (4 pav.), todėl nepasiekė visų 2019–2021 m. planuotų tikslų (4 priedas).

4 pav. tarnybos veiklos vertinimo kriterijų įgyvendinimas 2019–2021 m. (vnt.)

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos duomenis

10. Visuomenė nėra visapusiškai informuojama apie valstybinės maisto ir veterinarinės kontrolės rezultatus⁵³, nes tarnyba viešai skelbiamose veiklos ataskaitose nenurodo daugiau nei pusės strateginiuose veiklos planuose numatytų vertinimo kriterijų rezultatų: 2019 m. viešai neskelbiama 76 proc. visų numatytų kriterijų įgyvendinimo rezultatai, 2020–2021 m. – 56 proc. Tarnybos veiklos ataskaitose taip pat nenurodomos visų nepasiektų kriterijų reikšmių priežastys⁵⁴.

⁵² 2019 m. iš viso neįgyvendinti 24 kriterijai: 8 faktinė reikšmė siekė 90–99 proc., 13 – 50–89 proc., 3 – 0–49 proc. 2020 m. neįgyvendinta 18 kriterijų, iš jų 6 faktinė reikšmė siekė 90–99 proc., 8 – 50–89 proc., 4 – 0–49 proc. 2021 m. neįgyvendinta 15 kriterijų: 5 kriterijų reikšmė siekė 90–99 proc., 9 – 50–89 proc., 1 – 0–49 proc.

⁵³ Finansų ministro 2010-10-25 įsakymu Nr. 1K-330 patvirtinta Strateginio planavimo dokumentuose naudojamų vertinimo kriterijų sudarymo ir taikymo metodika, 47 p.

⁵⁴ Neįgyvendintų kriterijų, nenurodant neįvykdymo priežasčių, dalis nuo visų neįgyvendintų kriterijų: 2019 m. – 70,8, 2020 m. – 38,9, 2021 m. – 60 proc.

11. Tam, kad ministerija aktyviai formuotų veterinarijos ir maisto sričių politiką, ji turėtų analizuoti ir vertinti valstybinės kontrolės rezultatus ir teikti siūlymus tarnybos veiklai gerinti. Tai sudarytų sąlygas tarnybai laiku priimti reikalingus sprendimus pažangai ir veiklos efektyvumui užtikrinti. Taip pat tarnybos prioritetinių veiklų išskyrimas, veiklos rezultatų vertinimas ir viešinimas, padėtų tarnybai tobulinti veiklą.

1.2. Ūkio subjektų rizikos vertinimas atliekamas rankiniu būdu arba visiškai neatliekamas

12. Subjektų rizikingumo vertinimas – vienas esminių ir didžiausią įtaką kitiems priežiūros procesams (patikrinimų planavimui ir vykdymui, skundų nagrinėjimui), verslo sąlygų reguliavimui turintis veiksnys.

Neatliekamas trečdaliui veterinarinės kontrolės ir visų žemės ūkio subjektų rizikos vertinimas

13. Vertinome, ar parengtos visų maisto saugos ir kokybės, veterinarijos veiklų sričių (rūšių) rizikos vertinimo instrukcijos⁵⁵. Valstybinės veterinarinės kontrolės subjektų veiklų iš viso yra 102⁵⁶, o rizika nėra vertinama 34 (452 iš 14 225 ūkio subjektams)⁵⁷. Daugumos (30) veiklų⁵⁸, kurių rizika nėra vertinama, minimalų ūkio subjektų patikrinimo dažnumą⁵⁹ nustato ES Reglamentas⁶⁰. Likusių (4) valstybinės veterinarinės kontrolės subjektų veiklų patikrinimų dažnumas nustatytas tarnybos kokybės sistemos programose arba planuojama jas parengti (pavyzdys). STT yra teikusi rekomendacijų dėl ūkio subjektų rizikingumo vertinimo⁶¹. Nevertinant subjektų rizikos, nerizikingi (mažos arba labai mažos rizikos) subjektai tikrinami per dažnai (vieną ar du kartus per metus) ir taip sukeliama ūkio subjektams administracinė našta ir neefektyviai naudojami tarnybos ištekliai.

⁵⁵ Viešojo administravimo įstatymas, 31 str. 3 d. 3 p.

⁵⁶ 100 veiklų kodų sąrašas pateiktas Valstybinės veterinarinės kontrolės subjektų, išskyrus maisto tvarkymo subjektus, veterinarinio patvirtinimo ir įregistravimo tvarkos aprašo priede, dar viena veikla registruojama Ūkinių gyvūnų registre, kita – Pašarų registre. Kai kurioms veikloms nėra patvirtintų ar registruotų subjektų.

⁵⁷ Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos 2023-01-16 el. paštu pateikti duomenys.

⁵⁸ Ten pat, 9-ioms iš 30 veiklų nėra patvirtinta ar registruota subjektų.

⁵⁹ 25 veikloms nustatytas minimalus patikrinimo dažnumas – ne mažiau kaip kartą per metus, 5 – ne mažiau kaip du kartus per metus.

⁶⁰ 2022-02-04 Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2022/160, kuriuo pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2017/625 nustatomas vienodas minimalus tam tikros oficialios kontrolės, kuria siekiama patikrinti, ar laikomasi Sąjungos gyvūnų sveikatos reikalavimų, dažnumas ir panaikinami reglamentai (EB) Nr. 1082/2003 ir (EB) Nr. 1505/2006.

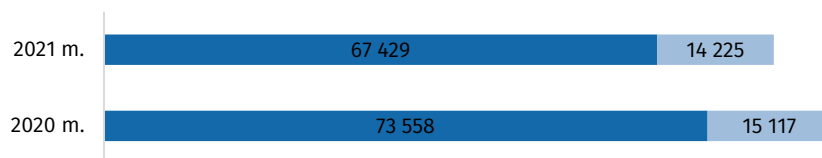
⁶¹ STT išvada dėl Tarnybos vykdomos valstybinės veterinarinės kontrolės subjektų, išskyrus maisto tvarkymo subjektus, priežiūros ir gyvūnų gerovės kontrolės veiklos srityse. Prieiga per internetą: <https://www.stt.lt/data/public/uploads/2020/05/kra-vmvt.pdf> (žiūrėta 2022-11-04).

Valstybinės veterinarinės kontrolės subjektų, kurių rizika nėra vertinama, patikrinimų dažnumo pavyzdžiai

- ✓ Gyvūnų augintinių viešbučiai (30 viešbučių) – Kokybės sistemos darbo instrukcija nėra paruošta, numatoma paruošti 2023 m. ir ūkio subjektus skirstyti pagal riziką. Tikrinami ne mažiau kaip kartą per metus.
- ✓ Kailinių gyvūnų laikytojai (151 laikytojų) – kontrolė vykdoma pagal KT-2-4-6-D5, subjektai pagal rizikas neskirstomi. Kanadinių audinių laikymo vietų veiklos planiniai patikrinimai atliekami: a) kanadinių audinių žudymo metu; b) kanadinių audinių jauniklių auginimo / nujunkymo metu (gegužės–liepos mėn.). Šinšilų laikymo vietų veiklos planiniai patikrinimai atliekami kartą per metus.
- ✓ Kita ūkio subjektų veikla (23 ūkio subjektai) – kontrolė vykdoma du kartus per metus, tikrinama ūkio subjektuose (turgavietėse) vykdoma prekybos gyvūnais veikla.
- ✓ Transporto priemonių plovimo ir dezinfekavimo įmonė (19 ūkio subjektų) – kontrolė vykdoma ne mažiau kaip kartą per metus.

14. Didžiąją dalį (83 proc.) veterinarinės kontrolės subjektų sudaro vykduojantieji žemės ūkio veiklą (5 pav.), kurie yra kompleksinės ir (arba) susietos paramos⁶² gavėjai, todėl jų rizikos vertinimo tarnyba neatlieka ir tikrina visus ūkio subjektus iš sąrašų, kuriuos gauna iš Nacionalinės mokėjimo agentūros.

5 pav. Žemės ūkio veiklą vykdančių ir kitų veterinarinės kontrolės subjektų skaičius 2020–2021 m. (vnt.)

■ Žemės ūkio veiklą vykdančių subjektų skaičius ■ Kiti veterinarinės kontrolės subjektai

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos pateiktus duomenis

15. Nacionalinė mokėjimo agentūra atlieka atranką kompleksinės ir susietosios paramos reikalavimų⁶³ kontrolei, atrinkdama ES teisės aktuose nustatytą reikiamą pareiškėjų procentą. Tarnybos ir agentūros ūkio subjektų atranka patikrinimams skiriasi. Tarnybos rizikos vertinimas yra orientuotas į galimą žalą pasireiškimo tikimybę ir žalos mastą, o agentūros – į pažeidimus, kurie ne visada yra susiję su gyvūnų sveikata ir gerove (pavyzdys). Agentūra nepriskiria ūkio subjektų tam tikrai rizikos grupei, nėra nustatomas patikrinimų periodiškumas, taigi nėra užtikrinama, kad bus užkirstas kelias didžiausios žalos atsiradimui.

Nacionalinės mokėjimo agentūros tikrintinų pareiškėjų atrankos, kuri nedera su tarnybos rizikos vertinimu, pavyzdys

Agentūros minimali atranka kompleksinės paramos patikrinimams sudaro 1 proc. pareiškėjų⁶⁴. Dalį (20–25 proc.) jų agentūra atranka atsitiktinės atrankos būdu, kitus pagal pareiškėjo amžių, lytį, statusą, gyvenamąją vietą ir kitus rizikos vertinimo kriterijus. Papildomai analizuojami kriterijai: X metų neregistruoti x gyvulio prieaugio atvejai, pavėluotai užregistruoti įvykiai, neregistruotas galvijų skerdimas ir pan. Kiekvienam tokiam vertinimo kriterijui yra skaičiuojamas

⁶² Kompleksinė parama – siekiant užtikrinti gerą ūkio agrarinę ir aplinkosaugos būklę mokamos išmokos, priklausiančios nuo aplinkosaugos, maisto saugos, gyvūnų sveikatos ir gerovės, veterinarijos ir fitosanitarijos, trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimų laikymosi žemės ūkio valdoje. Susieta parama skiriama už mėšinių galvijų, mėšinių avių, pieninių veislių bulių ir pieninių ožkų laikymą.

⁶³ Kompleksinės paramos reikalavimai yra 3 grupių: GAAB (geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės), VR (valdymo), AAR (trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo); jie nustatyti EK reglamente. Lietuvoje nustatomi konkretūs reikalavimai.

⁶⁴ Plotinių, ūkinių gyvūnų ir investicinių priemonių atrankų patikros atlikimo procedūra, 8 priedas.

rizikingumas, t. y. toje grupėje patikrintų paraiškų skaičiaus ir paraiškų su sankcijomis skaičiaus santykis procentais. Sankcijos gali būti skiriamos už GAAB, VR, AAR reikalavimų pažeidimus. Tarp valdymo reikalavimų yra ir tokių, kurie nėra susiję su gyvūnų sveikata ir gerove.

16. Atlikę inspektorių apklausą nustatėme, kad tik 20 proc. (14 iš 68) jų pagal tarnybos vertinimo kriterijus pasirinktų patikrinimams tuos pačius žemės ūkio veiklą vykdančius subjektus, kuriuos atrinko Nacionalinė mokėjimo agentūra. Tai rodo, kad agentūros atrinkti ūkio subjektai ne visada yra rizikingi pagal tarnybos taikomą rizikos vertinimo sistemą.
17. Neatliekant ūkio subjektų rizikos vertinimo ir nenustatant patikrinimo dažnumo, sudaromos sąlygos ūkio subjektus tikrinti per dažnai, taip sukeltiant jiems papildomą/perteklinę administracinę naštą, neefektyviai naudojant tarnybos išteklius, arba per retai, dėl to būtų laiku nenustatyti pažeidimai, kurie gali sukelti pavojų gyvūnų sveikatingumui ir gerovei.

Kai kurie žemės ūkio subjektai tikrinami iki 4 kartų per metus

18. Tarnyba pagal kompetenciją kompleksinės paramos reikalavimų įgyvendinimo kontrolę vykdo vadovaudamasi žemės ūkio ministro įsakymu⁶⁵. Tarnyba atsakinga už kontrolę, kad būtų laikomasi šių reikalavimų: ūkinių gyvūnų registravimo ir ženklinimo, maisto saugos, pašarų saugos, ūkinių gyvūnų sveikatingumo, ūkinių gyvūnų gerovės.⁶⁶
19. Tarnyba iš Nacionalinės mokėjimo agentūros gauna sąrašus atrinktų ūkio subjektų, kuriuos privalo patikrinti per nustatytą laikotarpį. Kartais tą patį žemės ūkio subjektą tarnybai tenka tikrinti daugiau nei vieną kartą, nes agentūra metų eigoje papildo tikrintinų ūkio subjektų sąrašus. 29 proc. (493) žemės ūkio subjektų, patikrintų per 2021 m., buvo tikrinami nuo 2 iki 4 kartų⁶⁷. Tas pats subjektas metų eigoje gali būti vieną kartą patikrintas pagal vieną paramos programą, kitą kartą – pagal kitą (pavyzdys).

Tarnybos departamentų pateiktų atvejų, kai tame pačiame ūkio subjekte tarnybai per metus teko atlikti daugiau nei vieną patikrinimą, pavyzdžiai

Panevėžio departamentas: 2021 m. – 4 subjektai tikrinti kelis kartus per metus. Pvz.: kovo mėn. pagal gautus sąrašus iš Nacionalinės mokėjimo agentūros dėl susietosios paramos pareiškėjas buvo tikrinamas dėl mėšinių galvijų ir mėšinių avių, tas pats pareiškėjas, pagal liepos mėnesį gautus sąrašus dėl kompleksinės paramos buvo tikrinamas dėl pieninių karvių. 2022 m. – 3 subjektai tikrinti kelis kartus per metus.

Klaipėdos departamentas: 2021 m. – 85 subjektai, 2022 m. – 22 subjektai buvo tikrinti po 2-3 kartus per metus.

Marijampolės departamentas: 2021 m. – 15 subjektų buvo tikrinti po 2 kartus, o vienas – 3 kartus.

20. Tarnybos teigimu, tokie atvejai, kai jiems tenka tuos pačius subjektus tikrinti per metus daugiau nei vieną kartą, turi įtakos veterinarinės kontrolės planų įgyvendinimui, nes prioritetas teikiamas agentūros atrinktų ūkio subjektų patikrinimams, taip pat didėja ūkio subjektams administracinė našta. Dėl šių priežasčių kontrolė organizuojama neefektyviai.

⁶⁵ 2008-01-16 Nr. 3D-23 „Dėl žemės ūkio veiklos valdymo reikalavimų ir trąšų bei augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimų aprašo patvirtinimo ir valdymo kontrolės institucijų paskyrimo“; 2021-01-29 Nr. 3D-63 „Dėl 2021–2022 m. susietosios paramos už pienines karves administravimo taisyklių patvirtinimo“; 2021-02-22 Nr. 3D-118 „Dėl 2021–2022 m. susietosios paramos už mėšinius galvijus, mėšines avis, pieninių veislių bulius ir pienines ožkas administravimo, kontrolės bei mokėjimo taisyklių patvirtinimo“.

⁶⁶ Žemės ūkio ministro 2008-01-16 įsakymas Nr. 3D-23, 3.2 p.

⁶⁷ 434 ūkio subjektai patikrinti 2 kartus, 52 – 3 kartus, 7 – 4 kartus. Didžioji dauguma šių atvejų (77 proc.) buvo tikrinami dėl naujai įsigytų gyvūnų.

21. Pokyčiai audito metu: nuo 2023 m. ES teisės aktai nereguliuoja skaičiaus pareiškėjų, kuriuos reikia patikrinti dėl atitikties susietosios paramos administravimo taisyklėse nustatytiems reikalavimams⁶⁸. Nuo 2023 m. tarnybai paskiriamos naujos funkcijos, be kompleksinės ir susietosios paramos patikrų ji turės atlikti ir pareiškėjų, siekiančių paramos pagal ekologinės sistemos „Gyvūnų gerovė“ patikras, o nuo 2024 m. dar pagal 3 paramos priemones⁶⁹. Tarnybos teigimu, iki šiol nežinomas tikrintinų ūkio subjektų skaičius, todėl sudėtinga sudaryti metinius valstybinės kontrolės planus, planuoti žmogiškuosius išteklius, transporto priemonių vykimui į patikras poreikį ir kt.

Rizikos vertinimo kriterijai nėra pagrįsti skaičiais ir statistiniais duomenimis, o skundai ne visur įtraukti į vertinimo sistemą

22. Idealiausi rizikos vertinimo kriterijai yra pagrįsti statistiniais duomenimis taip, kad kriterijaus svoris (arba priskiriami balai) būtų proporcingi žalos pasireiškimo tikimybei arba mastui.⁷⁰ Vertinome, ar visi kriterijai pagrįsti skaičiais pagal statistinius duomenis arba ekspertų išvadomis⁷¹.
23. Rizikos vertinimo kriterijai nėra pagrįsti skaičiais pagal statistinius duomenis. Apklausti 5 tarnybos skyriai, atsakingi už instrukcijų rengimą ir koregavimą, nepateikė statistinių skaičių, kurie pagrįstų rizikos vertinimo kriterijų balus, nes, jų teigimu, tokie dokumentai nearchyvuojami, keitėsi darbuotojai ir pan. Tarnyba nurodė, kad rizikos kriterijų balai nustatomi remiantis ekspertiniu vertinimu, Reglamentu (ES), EIM ir užsienio valstybių gairėmis, praktika. EIM 2021 m. „Švieslentės“ vertinime⁷² nustatė, kad rizikos vertinimo kriterijai nėra parengti remiantis statistinių duomenų analize.
24. Skundo ar pranešimo dėl konkretaus ūkio subjekto veiklos gavimo faktas savaime nėra esminis rizikingumą lemiantis kriterijus, tačiau jis turi nemažai įtakos rizikingumui ir gali būti vienas iš vertinimo kriterijų.⁷³ Audito metu vertinome, ar visose ūkio subjektų rizikos vertinimo instrukcijose vienas iš rizikos vertinimo kriterijų yra gauti skundai⁷⁴.
25. Gautų skundų kriterijaus nėra 5 iš 12 ūkio subjektų rizikos vertinimo instrukcijose. Tarnybos teigimu, gauti skundai įvertinami netiesiogiai, kai vertinamas kriterijus „kontrolės duomenys“, arba „veiklos patikrinimo istorijos koeficientas“ (1 koeficientas)⁷⁵.

⁶⁸ 2014–2022 m. finansiniu laikotarpiu buvo reglamentuota, kad turi būti patikrinta bent 5 proc. pareiškėjų, siekiančių kompleksinės/susietosios paramos.

⁶⁹ Vyriausybės nutarimo „Dėl valstybės institucijų ir įstaigų, savivaldybių ir kitų juridinių asmenų, atsakingų už Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano įgyvendinimą, paskyrimo“ projektas (registruotas 2022-12-02), 1.5 p.

⁷⁰ EIM 2022-11-29 pateikta informacija el. paštu. Vadovaujantis nuostatų 9.3 p., ministerija „analizuoja ūkio subjektų veiklos priežiūros sąlygas Lietuvoje, organizuoja ir koordinuoja ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekančių institucijų veiklos ir (ar) funkcijų optimizavimo ir tobulinimo procesą“.

⁷¹ Verslo priežiūros vadovas, 2021 m., 19 psl. Prieiga per internetą:

<https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/Verslo%20prieziura%20vadovas.pdf>, (žiūrėta 2022-10-19).

⁷² Prieiga per internetą: <https://eimin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/verslo-aplinka/verslo-prieziuros-politika/svieslente>, (žiūrėta 2022-11-15).

⁷³ Rizikos vertinimu pagrįstos ūkio subjektų veiklos priežiūros gairės, EIM, 28.5 p. Prieiga per internetą: [https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/Rizikos%20vertinimu%20pagr%20C4%AFstos%20C5%ABkio%20subjekt%C5%B3%20veiklos%20prie%C5%BEi%C5%ABros%20gair%C4%97s\(3\).pdf](https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/Rizikos%20vertinimu%20pagr%20C4%AFstos%20C5%ABkio%20subjekt%C5%B3%20veiklos%20prie%C5%BEi%C5%ABros%20gair%C4%97s(3).pdf), (žiūrėta 2022-10-19).

⁷⁴ „Verslo priežiūros vadovas“, 2021 m., 20 psl. Prieiga per internetą:

<https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/Verslo%20prieziura%20vadovas.pdf>, (žiūrėta 2022-10-18).

⁷⁵ Visose (7) instrukcijose, kuriose yra skundų kriterijus, yra ir kriterijus „kontrolės duomenys“, o vienoje iš šių instrukcijų yra ir 1 koeficientas.

Todėl tam tikrais atvejais⁷⁶ kriterijai vienas kitą dubliuoja ir ūkio subjekto rizikos grupė gali būti nustatyta klaidinga (5 priedas). Gaunami skundai ne visada būna pagrįsti ir vien skundo gavimo faktas nerodo, kad subjektas padarė pažeidimų. Keturiose (iš 7) rizikos vertinimo instrukcijose 5 balai (o ne 0) priskiriami, jei dėl ūkio subjekto vykdomos veiklos buvo gauta skundų, bet patikrinimo metu nustatyta, kad jie nepagrįsti.

26. Nesant kriterijų svorio skaičiavimų, neaišku, ar konkrečių aplinkybių, numatytų vertinimo kriterijuose, buvimas, yra statistiškai susijęs su žalos atsiradimu ir mastu, kuo remiantis konkrečioms kriterijams yra suteikiamas didesnis balas, o kitiems mažesnis. Rizikos vertinimo instrukcijose nustačius nepagrįstus vertinimo kriterijus ir jų balus, sudaromos prielaidos vertinamą ūkio subjektą priskirti ne tai rizikos grupei ir nustatyti netinkamą jo patikrinimo dažnumą.

Ūkio subjektų rizikos vertinimas ir kontrolės planų sudarymas neautomatizuotas

27. Automatizuotai atliekamas ūkio subjektų rizikos vertinimas padeda vykdyti ir palengvina šį procesą, leidžia atlikti sudėtingesnius rizikos vertinimo skaičiavimus, ypač kai prižiūrimų ūkio subjektų yra labai daug⁷⁷. Vertinome, ar visi ūkio subjektai automatizuotai suskirstomi į atitinkamas rizikos grupes, ar visais atsirinktais atvejais ūkio subjektų atranka patikrinimams vykdoma įvertinus visus kriterijus ir koeficientus, nurodytus instrukcijose⁷⁸.
28. Tarnyboje ūkio subjektų rizikos vertinimas ir ūkio subjektų kontrolės planų sudarymas neautomatizuotas. Tarnybos darbuotojai rizikos vertinimo lapus pildo ir kontrolės planus rengia rankiniu būdu. Visų 10 tarnybos departamentų atstovai pasisakė, kad automatizuotas ūkio subjektų rizikos vertinimas ir kontrolės planų sudarymas palengvintų tarnybos specialistų darbą, sumažėtų darbo krūvis, klaidų tikimybė.
29. Peržiūrėję atrinktų 311 ūkio subjektų rizikos vertinimo lapus ir 2021 m. jų kontrolės planus nustatėme, kad visais atsirinktais atvejais atliekant ūkio subjektų rizikos vertinimą, visi kriterijai ir koeficientai, nurodyti instrukcijose, buvo įvertinti. Nustatėme 37 (beveik 12 proc.) klaidų atvejus⁷⁹. Tarnyba nurodė, kad naudojamos informacinės sistemos FIS/AFIS yra techniškai pasenusios, dėl savo ribotumo neleidžia automatizuoti veiklos procesų⁸⁰, todėl jose esantys duomenys nepakankamai tikslūs.
30. Tarnybos departamentai nurodė, kad automatizuotos kontrolės planavimo sistemos nebuvimas lemia žmogiškąsias klaidas (pavyzdys).

⁷⁶ Kai pagal gautą skundą atliekamas neplaninis patikrinimas ir nustatomi teisės aktų pažeidimai.

⁷⁷ Rizikos vertinimu pagrįstos ūkio subjektų veiklos priežiūros gairės, EIMIN, 30.1 p.

⁷⁸ „Verslo priežiūros vadovas“, 2015 m., 46 psl. Prieiga per internetą:

<https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/Verslo%20prie%20C5%BEI%C5%ABros%20vadovas%202015.pdf> (žiūrėta 2022-10-18).

⁷⁹ Nustatėme 9 atvejus, kai neteisingai suskaičiuotas rizikos balas, 21 atvejį, kai rizikos grupė, nustatyta rizikos vertinimo lape ir 2021 m. kontrolės plane skiriasi, 7 atvejus, kai neteisingai nustatytas subjekto patikrinimo dažnumas.

⁸⁰ Kontrolės planavimo, subjektų skirstymo pagal riziką, inspektorių rotacijos, mėginių planavimo, tikrinimo aktų formavimo, duomenų filtravimo ir kt.

Paiškinimų dėl darbuotojų padarytų klaidų, atliekant ūkio subjektų rizikos vertinimus ir rengiant kontrolės planus, pavyzdžiai

- ✓ Telšių departamentas informavo, kad 2018-01-05 atliktas A ūkio subjekto rizikos vertinimas ir nustatyta vidutinė rizikos grupė, o 2019-12-23 atliktas kitas rizikos vertinimas ir nustatyta maža rizikos grupė. Sudarant 2021 m. valstybinės maisto kontrolės planą nepakeista rizika iš vidutinės į mažą dėl žmogiškosios klaidos, es fiziškai sudėtinga peržiūrėti planą, rengiamą Excel formatu (kai eilučių daugiau nei 2700).
- ✓ Klaipėdos departamentas: B ūkio subjekto 2020-10-21 rizikos vertinimo lape nustatyta maža rizika, o 2021 m. kontrolės plane – vidutinė. Matome, kad čia žmogiškoji klaida, nes inspektorius, atlikęs vertinimą, nepakeitė rizikos.

31. Apklausoje dalyvavę 88 proc. (iš 178) tarnybos inspektorių teigia, kad reikėtų įdiegti automatizuotą ūkio subjektų rizikos vertinimo sistemą, kuri leistų duomenis kaupti vienoje vietoje, sumažėtų klaidų tikimybė ir darbo laiko sąnaudos.
32. Tarnyba informavo, kad 2020 m. parengė investicinį projektą „Nacionalinės maisto kontrolės informacinės sistemos sukūrimas“⁸¹, kuris turėjo būti įgyvendintas iki 2021 m. gruodžio mėn., bet lig šiol neįgyvendintas, nes negautas finansavimas (1,344 mln. Eur) iš valstybės biudžeto. Finansavimas paskirtas 2023 metams, projekto numatoma pabaiga 2023-12-31. Įgyvendinus jį, bus sujungtos ir modernizuotos šiuo metu naudojamos tarnybos informacinės sistemos. Taip pat su tiekėju pradėtos derybos 2024 m. įdiegti funkcijas, kurios leistų subjektų rizikos vertinimą ir kontrolės planų sudarymą atlikti automatizuotai. Planuojama, kad naujoje sistemoje bus galimybė gauti informaciją pagal subjektus, datas, veiklas, produktus ir pan.
33. Neautomatizavus rizikos vertinimo ir kontrolės planavimo, neišvengiama žmogiškųjų klaidų, neužtikrinamas valstybinės kontrolės planavimo skaidrumas, duomenys kaupiami keliose nesusietose sistemose ir popierinėse bylose. Be to, tarnybos naudojamos IS nepritaikytos duomenų filtravimui, perdavimui, analizavimui ir kt. Rankiniu būdu atliekami rizikos vertinimai ir sudaromi kontrolės planai reikalauja didesnių darbo laiko sąnaudų, todėl neužtikrinamas veiklos efektyvus planavimas.

1.3. Kontrolės planai rengiami neužtikrinant nešališkumo

34. Patikrinimų planavimas, organizavimas, korupcijos prevencija bei plano įgyvendinimo stebėseną yra svarbūs veiksniai siekiant užtikrinti tinkamą valstybinę kontrolę. Planiniai ūkio subjektų veiklos patikrinimai vykdomi pagal tarnybos teritorinių padalinių parengtus ir patvirtintus metinius valstybinės kontrolės planus.
35. Laikėmės nuostatos, kad kontrolės planų rengimas užtikrina tinkamą kontrolės planavimą, kai šiuos planus rengia specialistai, kurie ūkio subjektų patikrinimų nevykdo⁸², visuose kontrolės planuose nurodomas departamentas ar skyrius, kuris atliks konkretų patikrinimą⁸³ ir visi

⁸¹ Numatyta organizuoti viešuosius pirkimus šioms prekėms ir paslaugoms pirkti: programavimo paslaugos IS sukūrimui, reglamentavimui, IS veikimui ir palaikymui užtikrinti programinės licencijos, garantinis aptarnavimas ir kitos būtinos prekės ir paslaugos reikalingos tikslui pasiekti.

⁸² Viešojo administravimo įstatymas, 30 str. 1 d. 6 p.; ūkio ir teisingumo ministrų 2015-07-03 įsakymu Nr. 4-432/1R-169 patvirtintos Rizikos vertinimo pagrįstos ūkio subjektų veiklos priežiūros gairės, 34.3 ir 34.4 p. (redakcija galiojusi nuo 2015-07-17 iki 2022-07-01).

⁸³ Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus įsakymais patvirtinti: 2020-12-31 Nr. B1-1025 Kokybės sistemos darbo instrukcija ST-1-1-D1 „Metų veiklos ir valstybinės kontrolės planų rengimas valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos teritoriniuose departamentuose“, III sk. 3.4.p; ir 2020-09-03 Nr. B1-630 Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos pareigūnų rotacijos, vykdančios ūkio subjektų veiklos patikrinimus, tvarkos aprašas, IV sk. 11 p.

tarnybos teritoriniai departamentai kasmet rengia kontrolės planų įgyvendinimo analizę⁸⁴.

36. 2020–2021 m. didžiojoje daugumoje (8 iš 10 teritorinių departamentų) darbo grupių, sudarytų valstybinės kontrolės planų rengimui, dalyvavo inspektoriai, nors ūkio subjektų rizikos vertinimą valdyti ir patikrinimus organizuoti bei vykdyti turėtų skirtingi specialistai⁸⁵. Šešiuose departamentuose darbo grupėse dalyvavo 1–3 inspektoriai, o dviejuose departamentuose inspektoriai sudarė daugiau nei pusę visų darbo grupės narių⁸⁶.
37. Inspektorių dalyvavimą darbo grupėse patvirtina ir atlikta apklausa: beveik trečdalis (27 proc.; 51 iš 189) apklaustų inspektorių nurodė, jog 2019–2021 m. bent kartą buvo įtraukti į darbo grupę kontrolės planų rengimui. Pavieniais atvejais prie šių planų rengimo proceso jie prisideda net jei nėra įtraukiami į darbo grupę (pavyzdžiai).

Apklaustų inspektorių dėl kontrolės planų rengimo komentarų pavyzdžiai

- ✓ Į darbo grupę nebuvau įtrauktas, tačiau preliminarius subjektų kontrolės planus rengiau pagal priskirtą teritoriją.
 - ✓ Į grupę neįtrauktas, tačiau kasmet turiu parengti savo kuruojamos srities plano dalį. Kaip suprantu, ta dalis yra įtraukiama į bendrą planą.
-

38. Tarnybos teritorinių departamentų vadovybė teigia, jog inspektoriai į darbo grupes „įtraukti per klaidą“, kad jie atliko tik techninį-administracinį darbą ar kad tuo metu jie laikinai ėjo kito darbuotojo (pvz. kokybės vadybininko) pareigas. Tarnybos kokybės sistemos programose ar darbo instrukcijose nebuvo apibrėžta, kokie darbuotojai gali ar negali būti įtraukiami į darbo grupę ir kokias konkrečias funkcijas jie turi atlikti⁸⁷.
39. Kitas sprendimų nešališkumą ir skaidrumą užtikrinantis veiksnys – rotacija vykdant ūkio subjektų veiklos patikrinimus. Iki 2021 m. tarnyboje nebuvo vidinės kokybės sistemos darbo instrukcijos ar tvarkos aprašo, nustatančio inspektorių rotacijos būdus, kriterijus, tvarką⁸⁸. Tarnybos teigimu, iki 2021 m. veiklos skyriai organizavo ir koordinavo inspektorių rotacinius patikrinimus vadovaujantis atskirais direktoriaus įsakymais ir pavedimais. Siekiant tinkamai suplanuoti ir užtikrinti rotaciją, valstybinės kontrolės planuose prie ūkio subjektų, kurie bus tikrinami, turi būti nurodomas tarnybos departamentas ir (ar) jo skyrius (-iai)⁸⁹. 2020–2021 m. vidaus kokybės vadybos sistemos auditų aktuose-ataskaitose 7-iems iš 10 departamentų buvo teiktos pastabos dėl minėtos informacijos nepateikimo.

⁸⁴ Kokybės sistemos darbo instrukcija ST-1-1-D1 „Metų veiklos ir valstybinės kontrolės planų rengimas valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos teritoriniuose departamentuose“, II sk. 2.4-2.5 p.

⁸⁵ „Rizikos vertinimu pagrįstos ūkio subjektų veiklos priežiūros gairės“, 31.2-31.3 p. Prieiga per internetą: [https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/Rizikos%20vertinimu%20pagr%20C4%AFstos%20C5%ABkio%20subjekt%C5%B3%20veiklos%20prie%C5%BEi%C5%ABros%20gair%C4%97s\(3\).pdf](https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/Rizikos%20vertinimu%20pagr%20C4%AFstos%20C5%ABkio%20subjekt%C5%B3%20veiklos%20prie%C5%BEi%C5%ABros%20gair%C4%97s(3).pdf) (žiūrėta 2022-11-25).

⁸⁶ Įskaičius dalyvaujančius skyrių vedėjus-veterinarijos inspektorius, kurie esant poreikiui vykdo patikrinimus, tokių darbo grupių, kuriose jie sudaro pusę ar daugiau nei pusę visų darbo grupės narių, būtų visuose 8-iose departamentuose.

⁸⁷ Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2018-10-15 įsakymu Nr. B1-847 patvirtintoje kokybės sistemos programoje ST-2-1 „Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos nepriklausomumo ir nešališkumo vertinimas“ 4.1. d. nurodoma viena iš pareigūnų nepriklausomumo priemonių: „nėra paskatos Tarnybos pareigūnui tikrinti ūkio subjektą ar ne, nes Tarnybos pareigūnas neturi įtakos planuojant patikrinimus“.

⁸⁸ Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos pareigūnų rotacijos, vykdant ūkio subjektų veiklos patikrinimus, tvarkos aprašas patvirtintas 2020 m. rugsėjo mėn., tačiau jo nuostatos pradėtos įgyvendinti 2021 m.

⁸⁹ Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2020-12-31 įsakymu Nr. B1-1025 patvirtinta „Kokybės sistemos darbo instrukcija ST-1-1-D1 „Metų veiklos ir valstybinės kontrolės planų rengimas valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos teritoriniuose departamentuose“, III sk. 3.4 p.

Nenurodant tokios informacijos, nėra galimybės įsitikinti, ar rotaciniai patikrinimai departamente yra planuojami ir kiek jų yra įvykdoma.

40. Apklausę inspektorius nustatė, kad 13 proc. (25 iš 189) nurodė, jog 2019–2021 m. nebuvo rotuoti nei į kitą departamentą, nei į kitą skyrių. 6 proc. apklaustųjų nurodė, kad rotacija vykdant patikrinimus turėtų būti dažnesnė. Inspektoriai pažymi, jog dažnai vykstama į tą patį subjektą kelis kartus iš eilės, be to, būtų reikalinga rotuoti sritis ar dažniau vykdyti rotaciją į kitus departamentus, nes tai ne tik mažintų korupcijos riziką bet ir skatintų tobulėti (pavyzdžiai).

Apklaustų inspektorių komentarų dėl rotacijos vykdymo tarnyboje pavyzdžiai

- ✓ Rotacija vyksta nepakankamai, nes yra tam tikri inspektoriai, kuriuos rotuoja, o kiti yra „neliečiamieji“, dėl kokių priežasčių – negaliu atsakyti (ar dėl žinių ir kompetencijos trūkumo, ar dėl charakterio savybių). Bet labai dažnai apmaudu, kai vieni inspektoriai važinėja po kelis rajonus, o kiti sėdi savo darbo vietoje ar tik savo rajone ir gauna tokį pat atlygį.
- ✓ Jeigu metų metus nėra keičiamos atsakomybės ir į patikrinimus einama pagal priskirtas atsakomybes, tai kokia čia rotacija. Tarnyboje dirbama 10, 20 metų ir einama į tą pačią gamybą ar pas tuos pačius maisto papildų prekiautojus. Tiesiog nebeįdomu, neskatina tobulėti, atbunka akis ir nebematai pažeidimų, o aktuose viskas įvertinta „taip“. Niekada nepateksi į tuos patikrinimus, kuriuose yra susigventa, net į verslininkus kreipiamasi „tu“, nebent patikrinimas nusimato konfliktinis ar neįdomus, va tada bus prisiminta ir nusiųstas tas inspektorius, kuris gamyboje buvęs vieną ar kitą kartą, kaip sakoma žalias ir įmestas į ugnį.
- ✓ Rotacija vykdoma principu: turim mašinų važiuojam, turim žmonių vykdam.
- ✓ Dažnai vykstama į tą patį subjektą kelis kartus iš eilės.

41. Siekiant mažinti korupcijos pasireiškimo tikimybę, vadovaujantis tarnybos vidinėmis tvarkomis⁹⁰, Vidaus tyrimų skyrius turėtų kasmet analizuoti rotacinių patikrinimų rezultatus ir teikti ataskaitas su pasiūlymais dėl kitų metų rotacinių patikrinimų planavimo. 2021 m. ataskaita ir pasiūlymai nebuvo parengti. Tarnybos atstovų teigimu, ataskaita nebuvo parengta dėl žmogiškųjų išteklių trūkumo.
42. Rengdami kontrolės planus rankiniu būdu departamentai taiko skirtingą praktiką: vieni departamentai rengia dienos patikrinimų planus, kiti – savaitinius. Taip pat departamentų vadovai savo nuožiūra informuoja inspektorius apie suplanuotų patikrinimų atlikimą, vieni sužino kur vyks į patikrinimą, ryte, kiti prieš savaitę.
43. Į kontrolės planų rengimo (planavimo) procesus įtraukiant patikrinimus vykdančius inspektorius ir neužtikrinant tinkamo rotacijos planavimo, nesudaromos sąlygos korupcijos apraiškų rizikai mažinti bei nešališkumo ir skaidrumo principams įgyvendinti.
44. Pokyčiai audito metu: 2022 m. tarnyba parengė planą⁹¹, kuriame numatytos rizikų nešališkumui valdymo priemonės. Viena jų – informacinių sistemų įgalinimas vykdyti automatizuotą valstybinės kontrolės planavimą. Tarnyba 2023 m. atnaujindama kokybės sistemos darbo instrukciją dėl planų rengimo⁹² įtraukė nuostatą, nurodančią, kad

⁹⁰ Maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus įsakymais patvirtinti: 2020-09-03 Nr. B1-630 valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos pareigūnų rotacijos, vykdant ūkio subjektų veiklos patikrinimus, tvarkos aprašas, 2.2 p. ir 2021-12-23 Nr. B1-1007 KT-2-1-10 „Bendrieji valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos pareigūnų rotacijos, vykdant ūkio subjektų veiklos patikrinimus, reikalavimai“, VI sk.

⁹¹ „Su planavimo procesu susijusių rizikų nešališkumui valdymo priemonių planas“

⁹² Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos 2020-12-31 įsakymu Nr. B1-1025 patvirtinta Kokybės sistemos darbo instrukcija ST-1-1-D1 „Metų veiklos ir valstybinės kontrolės planų rengimas valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos teritoriniuose departamentuose“

patikrinimų planavimas pavedamas asmenims, nedalyvaujantiems ūkio subjektų patikrinimuose.

2. VALSTYBINĖS MAISTO IR VETERINARINĖS KONTROLĖS VYKDYMAS TURĖTŲ BŪTI TIKSLINGESNIS IR EFEKTYVESNIS

2.1. Ūkio subjektų patikrinimai vykdomi ir ištekliai paskirstomi nepakankamai efektyviai

45. Institucijos turimi riboti priežiūrai skirti ištekliai panaudojami efektyviausiai ir rezultatyviausiai, kai yra tinkamai paskirstomi⁹³ ir nukreipiami į svarbiausias, rizikingiausias priežiūros sritis⁹⁴. Jie galėtų būti naudojami tikslingiau, sumažinus neplaninių patikrinimų skaičių⁹⁵.

Didžiausios rizikos subjektų tikrinimai sudaro iki 20 proc. tarnybos atliekamų patikrinimų

46. Laikėmės nuostatos, kad atliekami ūkio subjektų patikrinimai rezultatyvūs ir efektyvūs, kai maisto saugos ir kokybės bei gyvūnų sveikatos ir gerovės srityse daugiau nei 50 proc. jų atliekama rizikingiausiuose ūkio subjektuose⁹⁶, neplaniniai kasmet sudaro ne daugiau nei 35 proc. visų patikrinimų⁹⁷, visi rizikingiausi (padidintos rizikos) ūkio subjektai kasmet patikrinami⁹⁸.
47. Tarnybos patikrinimai rizikingiausiuose ūkio subjektuose sudaro mažiau nei penktadalį visų atliekamų patikrinimų. Maisto kontrolės srityje rizikingiausių ūkio subjektų patikrinimų dalis audituojamu laikotarpiu sudarė 17,9–20,1 proc., o veterinarinės kontrolės srityje⁹⁹ – vos 1,8–2,6 proc. visų patikrinimų (6 pav.). Taip tarnyba priežiūros veiklą nukreipia ne į didžiausios rizikos objektus.

⁹³ Vyriausybės 2010-05-04 nutarimu Nr. 511 patvirtintas Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių aprašas, III sk. 7.24 p. ir IV sk. 10.9 p.

⁹⁴ Teisingumo ir ūkio ministrų 2012-09-01 įsakymu Nr. 1R-23/4-892 patvirtintos Rizikos vertinimu pagrįstos ūkio subjektų veiklos priežiūros gairės, II sk. (redakcija galiojusi iki 2015 m.)

⁹⁵ Verslo priežiūros vadovas, 2021 m., 21 p. Prieiga per internetą: <https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/Verslo%20prieziura%20vadovas.pdf> (žiūrėta 2022-11-21).

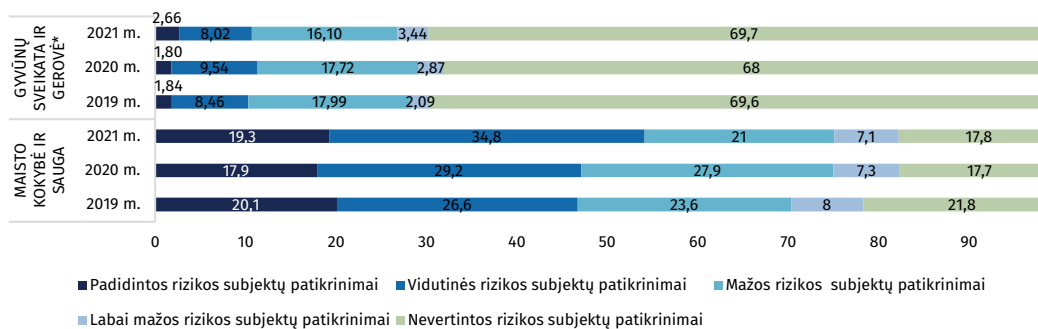
⁹⁶ Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių aprašas, II sk. 5.2 p., Viešojo administravimo įstatymas, 30 str. 1 d. 7 p., Verslo priežiūros vadovas, 2021 m., 16 psl. Prieiga per internetą: <https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/Verslo%20prieziura%20vadovas.pdf> (žiūrėta 2022-10-18).

⁹⁷ Verslo priežiūros vadovas, 2021 m., 21 psl. Prieiga per internetą: <https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/Verslo%20prieziura%20vadovas.pdf> (žiūrėta 2022-10-18).

⁹⁸ Viešojo administravimo įstatymas, 1 d. 7 p.

⁹⁹ Iš padidintos rizikos eliminavus žemės ūkio veiklą vykdančių subjektų patikrinimus, kurių atranką vykdė NMA ir VĮ ŽŪIKVC.

6 pav. Ūkio subjektų patikrinimai pagal rizikos grupes 2019–2021 m. (proc.)

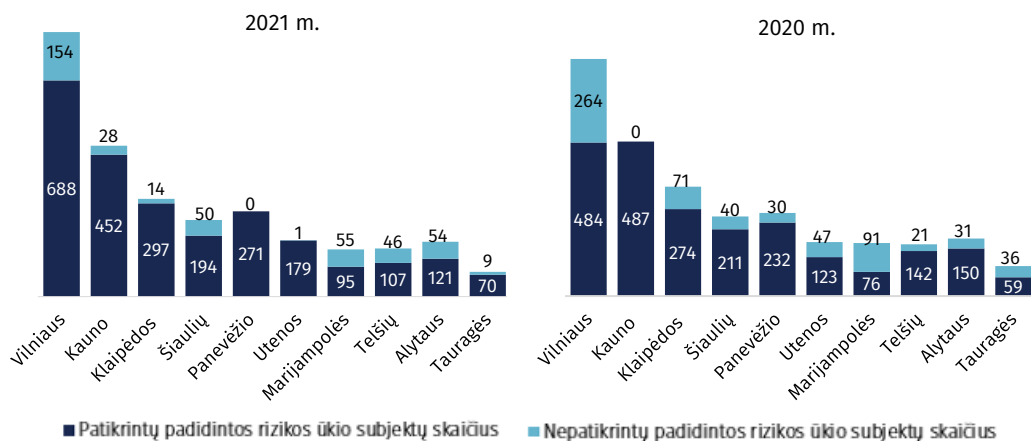

Šaltinis – Valstybės kontrolės pagal Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos pateiktus duomenis

*Žemės ūkio veiklą vykdančių ūkio subjektų patikrinimai (kurių atranką vykdo VĮ ŽŪIKVC ir NMA) nurodyti prie nevertintos rizikos ūkio subjektų

48. Vadovaujantis tarnybos kokybės sistemos darbo instrukcijomis, padidintos rizikos ūkio subjektų patikrinimo dažnis yra 1 arba 2 kartai per metus, priklausomai nuo subjekto veiklos rūšies. 2019 m. visi padidintos rizikos ūkio subjektai buvo patikrinti, bet 2020–2021 m. patikrinta 78–86 proc. maisto tvarkymo ir 92–96 proc. veterinarijos ir veislininkystės šios rizikos ūkio subjektų. Jų dalis skirtinguose tarnybos departamentuose svyruoja: maisto tvarkymo subjektų nuo 46 iki 100 proc. (2020 m.) ir nuo 63 iki 100 proc. (2021 m.), veterinarijos subjektų nuo 29 iki 100 proc. (2020 m.) ir nuo 44 iki 100 proc. (2021 m.) (7 pav., 6 priedas). Pagrindinės tarnybos nurodytos priežastys, kodėl ne visi šios rizikos ūkio subjektai buvo patikrinti: karantinas dėl COVID-19¹⁰⁰, žmogiškųjų išteklių trūkumas, darbuotojų ligos.

7 pav. Padidintos rizikos maisto tvarkymo subjektų tikrinimo duomenys tarnybos teritoriniuose departamentuose 2020–2021 m.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos pateiktus duomenis

49. Priežiūros institucijos turi siekti efektyviai naudoti turimus išteklius ir užtikrinti, kad neplaniniai patikrinimai būtų atliekami tik esant būtinybei, įvykus incidentui ar gavus informaciją apie galimą reikšmingos žalos atsiradimą¹⁰¹. 2019–2021 m. neplaniniai patikrinimai

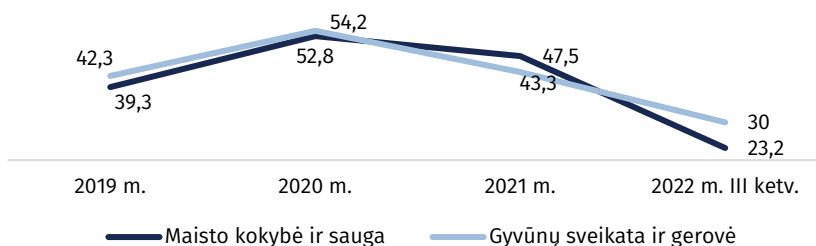
¹⁰⁰ Dėl COVID-19 buvo apribotas judėjimas, dalis ūkio subjektų nevykdė veiklos, ugdymo įstaigos veiklą vykdė nuotoliniu būdu, todėl maitinimo veikla nebuvo vykdoma ir pan. Padidėjęs darbo krūvis dėl paskelbtos ekstremaliosios situacijos, nes buvo atliekami kiti papildomi neplaniniai patikrinimai dėl COVID-19 reikalavimų laikymosi, epizodiniai tyrimai dėl COVID-19 gyvūnų ūkiuose.

¹⁰¹ Rekomendacijos, kaip įdiegti ir taikyti priežiūros institucijų veiklos efektyvumo (rezultatyvumo) rodiklius, (Ūkio ministerija kartu su Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo ekspertų komisija), 18 psl. Prieiga per internetą: https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/Rekomendacijos_rodikliai.pdf (žiūrėta 2022-10-07).

tarnyboje sudarė beveik pusę visų patikrinimų (2020 m. viršijo 50 proc.). Maisto kokybės ir saugos srityje audituojamu laikotarpiu sudarė 39,3–52,8 proc., o gyvūnų sveikatos ir gerovės – 42,3–54,2 proc. visų patikrinimų (8 pav.). Tarnyba nurodė, kad toks didelis šių patikrinimų skaičius susidarė dėl ekstremaliosios situacijos COVID-19 laikotarpiu, nes buvo atsakinga už maisto tvarkymo subjektams taikomų apribojimų laikymosi kontrolę, ir dėl gautų skundų (2021 m. apie 46 proc.).

50. Daugiau nei pusė (52 proc.) inspektorių apklausos metu nurodė, kad neplaniniai patikrinimai trukdo atlikti planinius, todėl dalis jų vėluoja arba nevykdomi. 2022 m. 3-iojo ketv. pabaigos duomenimis, neplaninių patikrinimų, lyginant su audituojamu laikotarpiu, sumažėjo: maisto srityje – 23,2 proc., o gyvūnų sveikatos ir gerovės – 30 proc. visų patikrinimų (8 pav.).

8 pav. Neplaninių patikrinimų dalis nuo visų patikrinimų (proc.) 2019–2022 m. III ketv.

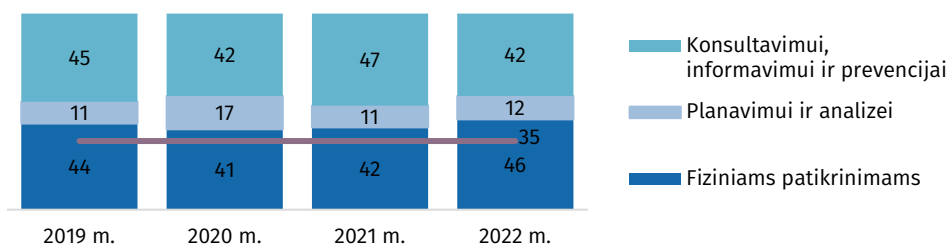

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos pateiktus duomenis

Fiziniam patikrinimams skiriami tarnybos ištekliai išlieka dideli

51. Fiziniai patikrinimai laikytini brangiausia priežiūros priemone tiek tikrinamam ūkio subjektui, tiek priežiūrą atliekančiam, nes reikalauja didelių laiko sąnaudų ir finansinių išlaidų¹⁰². Turėtų būti siekiama, jog šiems patikrinimams skiriami ištekliai mažėtų, o prevencinei veiklai – didėtų¹⁰³. Vertinome, ar jiems skirta išteklių dalis kasmet mažėja 10 proc.¹⁰⁴ Remiantis tarnybos išteklių¹⁰⁵ pasiskirstymo analizės duomenimis, jų dalis fiziniams patikrinimams 2019–2021 m. sumažėjo 2 proc. p. (nuo 44 iki 42 proc.)¹⁰⁶, o 2022 m. vėl padidėjo ir sudarė 46 proc. visų išteklių. Ši dalis nesiekia tarnybos užsibrėžto tikslo, kad patikrinimams skiriami sudarytų apie trečdalį (35 proc.) visų išteklių (9 pav.).

9 pav. Tarnybos išteklių pasiskirstymas pagal veiklos sritis (proc.) 2019–2022 m.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos pateiktus duomenis

¹⁰² Priežiūros institucijų pažangumo vertinimo (švieslentės) metodika, 2020 m., 4.1 p. Prieiga per internetą: https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/2020%20redakcija%20_%20Svieslentes%20metodika%20_final.pdf (žiūrėta 2022-10-26).

¹⁰³ Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių aprašas, III sk. 7.24 p. ir IV sk. 10.9.3 p.

¹⁰⁴ Ten pat, III sk. 7.24 p. ir IV sk. 10.9.3 p.

¹⁰⁵ Tarnyba išteklius skaičiuoja laiko (skirtų valandų veiklai) atžvilgiu.

¹⁰⁶ Patikrinimų skaičius 2019–2021 m. sumažėjo daugiau nei 8 proc. (nuo 25,8 iki 23,6 tūkst.).

Kontrolės vykdymas nėra grįstas duomenų apie pažeidimus analize

52. Audito metu taip pat vertinome, ar patikrinimų, kurių metu nustatyta reikalavimų nesilaikymo atvejų, kasmet daugėja (bent 5 proc.)¹⁰⁷ ir ar VMVT kartą per metus atlieka pažeidimų analizę pagal planinius ir neplaninius patikrinimus¹⁰⁸.
53. Suskaičiavome, kad maisto kokybės ir saugos srityje patikrinimų, kurių metu nustatyta reikalavimo nesilaikymo atvejų, 2019–2021 m. padaugėjo daugiau nei 2 proc. p. (nuo 49,46 iki 51,88 proc.), o gyvūnų sveikatos ir gerovės srityje 2020–2021 m.¹⁰⁹ padaugėjo 4,3 proc. p. (nuo 11,83 iki 16,13 proc.)¹¹⁰. Šiose srityse daugiausia pažeidimų nustatoma padidintos ir vidutinės rizikos ūkio subjektų patikrinimuose.
54. Tarnyba nestebi, kiek pažeidimų nustatoma planiniuose ir kiek neplaniniuose patikrinimuose, nes tokių duomenų įstaigos informacinės sistemos negeneruoja automatizuotu būdu. Taigi, tarnyba neturi galimybės analizuoti, kokio tipo patikrinimuose daugiau pasiteisusių atvejų, padėjusių užkirsti kelią žalos visuomenei ar gyvūnams atsiradimui, ir kuriems turėtų būti skiriamas prioritetas. Tarnyba neanalizuoja statistikos apie pakartotinai nustatomus pažeidimus, todėl negalėjo nurodyti, kokioje dalyje kontroliuojamų subjektų pažeidimai kartojasi.
55. Didžiąją dalį, t. y. daugiau nei 80 proc., patikrinimų vykdant ne rizikingiausiuose ūkio subjektuose ir atliekant itin daug neplaninių, sukuriama prielaidos neefektyviam finansinių ir žmogiškųjų išteklių panaudojimui ir neproporcingos patikrinimų naštos didėjimui. Neatliekant pasikartojančių pažeidimų analizės ir jų analizės pagal skirtingas patikrinimų rūšis, nėra galimybės įvertinti pažeidimų tendencijų ir priimti duomenų analize grįstus sprendimus dėl tolimesnės kontrolės planavimo ir prevencijos priemonių taikymo.

Dėl visų gautų skundų inicijuotų patikrinimų rezultatyvumas nesiekia trečdaliao

56. Skundų nagrinėjimo procesas padeda institucijai priimti sprendimus dėl reikalingų priešišros veiksmų reaguojant į gautą skundą. Tarnyba, nagrinėdama skundus ir vertindama jų rizikingumą, siekia apsaugoti vartotojų interesus ir ginti pažeistas teises. Laikėmės nuostatos, kad gautų skundų analizė yra grįsta rizika ir orientuota į potencialią žalą, kai gautų skundų dalis, dėl kurių buvo inicijuoti neplaniniai patikrinimai, sudarė mažiau nei 5 proc. nuo visų skundų; yra parengta skundų nagrinėjimo tvarka vadovaujantis rizikos vertinimo principu¹¹¹.

¹⁰⁷ Ūkio ir teisingumo ministrų 2015-07-03 įsakymu Nr. 4-432/1R-169 patvirtintos Rizikos vertinimo pagrįstos ūkio subjektų veiklos priešišros gairės, VII sk. 34.6 p. (redakcija, galiojusi nuo 2015-07-17 iki 2022-07-01).

¹⁰⁸ OECD Regulatory Enforcement and Inspections Toolkit, OECD (2018), OECD Publishing, Paris, 7 p.: *Evidence-based enforcement: Regulatory enforcement and inspections should be evidence-based and measurement-based: deciding what to inspect and how should be grounded in data and evidence, and results should be evaluated regularly.*

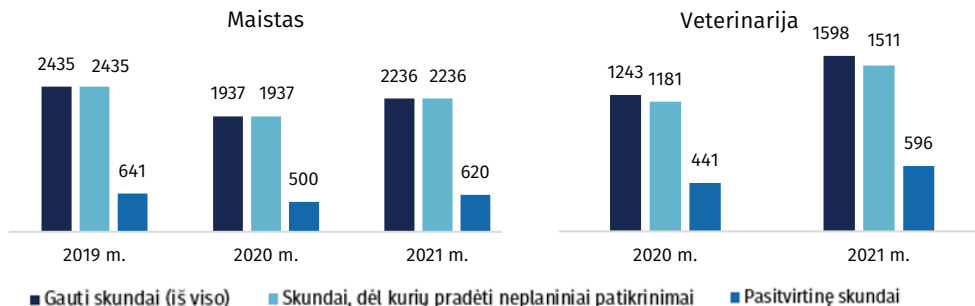
¹⁰⁹ Informacinės sistemos negeneruoja 2019 m. duomenų apie patikrinimų, kuriuose nustatyta reikalavimų nesilaikymo atvejų, dalį gyvūnų sveikatos ir gerovės srityje.

¹¹⁰ Eliminavus patikrinimus atliktus NMA prašymu, patikrinimai, kai nustatyta reikalavimo nesilaikymo atvejų, sudaro 5,3–6,6 proc.

¹¹¹ Skundų dėl ūkio subjekto veiklos nagrinėjimo tvarkos rengimo ir taikymo gairės, 2019 m., I sk. 3 p. Prieiga per internetą: <https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/Skund%C5%B3%20d%C4%97l%20%C5%ABkio%20subjekto%20veiklos%20nagrin%C4%97jimo%20tvarkos%20rengimo%20ir%20taikymo%20gair%C4%97s%202019-09-06.pdf> (žiūrėta 2022-11-18).

57. 2019–2021 m. tarnyba dėl visų gautų skundų maisto srityje inicijavo neplaninius patikrinimus, iš jų audituojamu laikotarpiu pasitvirtino daugiau nei ketvirtadalis¹¹², o veterinarijos srityje 2020–2021 m. dėl 95 proc. gautų skundų pradėti neplaniniai patikrinimai, iš kurių pasitvirtino daugiau nei trečdalis¹¹³ (10 pav.).

10 pav. Tarnybos pateikta informacija apie skundus maisto ir veterinarijos srityse 2019–2021 m. (vnt.)

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos pateiktą informaciją.

58. Po kiekvieno gauto skundo inicijuoti patikrinimą yra neefektyvu, nes tai sukuria prielaidas gerokai didesniai neplaninių patikrinimų skaičiui, neefektyviam išteklių naudojimui, nepagrįstos ir neproporcingos patikrinimų naštos didėjimui¹¹⁴. Gerąją praktiką tarp priežiūros institucijų galima laikyti Švedijos Karalystės darbo inspekcija, kuri atlieka patikrinimus dėl 5 proc. gautų skundų, taip pat Jungtinės Karalystės darbo saugos inspekcija inicijuoja patikrinimus vos dėl 3 proc. gautų skundų¹¹⁵.
59. Priežiūros institucijoms rekomenduotina parengti ir patvirtinti rizikos vertinimu pagrįstos skundų nagrinėjimo tvarkos aprašus.¹¹⁶ Rizika pagrįsta ir į potencialią žalą orientuota skundų nagrinėjimo tvarka padeda priežiūros institucijai skirtus išteklius naudoti tiksliau, siekiant sumažinti dėl ūkio subjektų veiksmų visuomenės patirtą žalą.¹¹⁷ Tarnyba 2021 m. parengė skundų nagrinėjimo programą¹¹⁸, kurioje numatyta skundus skirstyti į rizikos lygius ir pagal rizikingumą inicijuoti (arba ne) subjekto patikrinimą (1 lentelė). Iki 2021 m. skundai nebuvo vertinami pagal rizikingumo lygį.

1 lentelė. Pranešimų (skundų) priskyrimas rizikos lygiams ir patikrinimų inicijavimas

Reikšmingo rizikos lygio pranešimai	Vidutinio rizikos lygio pranešimai	Mažo rizikos lygio pranešimai
Nedelsiant, tą pačią arba artimiausią kitą darbo dieną, atliekant neplaninį patikrinimą.	Ne vėliau kaip per 20 d. d., anksčiau nei numatytas ūkio subjekto patikrinimas metiniame kontrolės	Skundas turi būti ištirtas ne vėliau kaip per 20 d. d. atliekant administracinį patikrinimą arba

¹¹² Maisto srityje 2019–2020 m. pasitvirtino 26 proc., 2021 m. – 28 proc. skundų.

¹¹³ Tarnyba negalėjo pateikti visų 2019 m. veterinarijos srities duomenų, nes už skundų registravimą buvo atsakingas Skubios veiklos skyrius. Po struktūrinės pertvarkos buvo pakeistos IS ir skundų registravimo funkcija buvo perduota naujai įsteigtam Viešųjų ryšių skyriui. Veterinarijos srityje 2020 m. pasitvirtino 37 proc., 2021 m. – 39 proc. skundų.

¹¹⁴ Verslo priežiūros vadovas, 2021 m., 21 psl. Prieiga per internetą:

<https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/Verslo%20prieziura%20vadovas.pdf> (žiūrėta 2022-11-18).

¹¹⁵ Ten pat, 21 psl.

¹¹⁶ Skundų dėl ūkio subjekto veiklos nagrinėjimo tvarkos rengimo ir taikymo gairės, 2019 m., I sk. 3 p. Prieiga per internetą: <https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/Skund%C5%B3%20d%C4%97l%20%C5%ABkio%20subjekto%20veiklos%20nagrin%C4%97jimo%20tvarkos%20rengimo%20ir%20taikymo%20gair%C4%97s%202019-09-06.pdf> (žiūrėta 2022-11-18).

¹¹⁷ Verslo priežiūros vadovas, 2021 m., 21 psl. Prieiga per internetą: <https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/Verslo%20prieziura%20vadovas.pdf> (žiūrėta 2022-11-18).

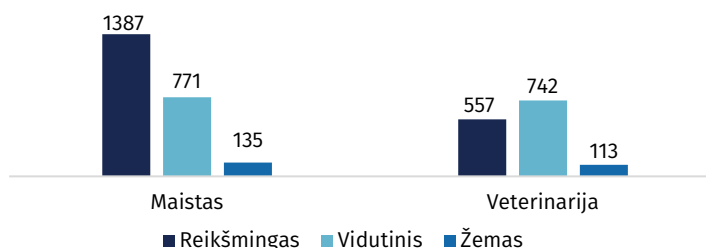
¹¹⁸ Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2020-11-03 įsakymu Nr. B1-838 patvirtinta kokybės sistemos programa SK-1-1 „Pranešimų (skundų) registravimas ir nagrinėjimas“.

plane, atliekant planinį ūkio taikant kitus ūkio subjekto subjekto patikrinimą. priežiūros veiksmus. Jei einamaisiais metais planinis Fizinis ūkio subjekto veiklos patikrinimas nenumatytas arba jau patikrinimas neatliekamas. buvo atliktas, atliekamas tik pranešimo (skundo) tyrimas.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos kokybės sistemos programą SK 1-1 „Pranešimų (skundų) registravimas ir nagrinėjimas“

60. Pradėjus skundus diferencijuoti pagal rizikos lygius, situacija dėl neplaninių patikrinimų inicijavimo liko nepakitusi: 2021 m. duomenimis, didžioji dalis skundų buvo priskiriami reikšmingam ir vidutiniam rizikos lygiui, organizuojami jų patikrinimai. Maisto srityje 60 proc. skundų buvo priskirti reikšmingam rizikos lygiui, vidutiniam – 34 proc., mažam – 6 proc. Veterinarijos srityje reikšmingam rizikos lygiui priskirti 39 proc. skundų, vidutiniam – 53 proc., mažam – 8 proc. (11 pav.) Šie duomenys rodo, kad vertinant neplaninių patikrinimų poreikį netaikoma skundų nagrinėjimo programa.

11 pav. 2021 m. departamentų gautų skundų priskyrimas rizikingumo lygiams (vnt.)

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos departamentų pateiktus duomenis

61. Didelis neplaninių patikrinimų dėl gautų skundų ir mažas pasitvirtinusių skundų skaičius rodo, kad jie nebuvo taikliai priskirti reikšmingai ar vidutinei rizikos grupei, nors tarnyba ir turi pasitvirtinusi tvarką, pagal kurią skundus gali diferencijuoti.
62. Peržiūrėjus tarnybos skundų nagrinėjimo kriterijus, kuriais vadovujamasi nustatant jų rizikingumo lygį, ir labiau praktikoje pritaikius skundų diferencijavimą, tarnybos veikla būtų organizuojama efektyviau, sumažėtų inspektorių darbo krūvis dėl neplaninių patikrinimų, kurie inicijuojami gavus skundą.

2.2. Kontroliniai klausimynai nepakankamai mažina administracinę naštą ūkio subjektams

63. Tikrinimų metu priežiūros institucijai rekomenduojama naudoti kontrolinį klausimyną – vieną pažangių verslo priežiūros pertvarkos priemonių, skirtų verslo sąlygoms gerinti, administracinei naštai mažinti¹¹⁹. Klausimynai inspektavimo procesui suteikia daugiau aiškumo, apibrėžtumo, didina patikrinimų skaidrumą ir efektyvumą, o ūkio subjektams tai savikontrolės priemonė¹²⁰.

¹¹⁹ Verslo priežiūros institucijų kontrolinių klausimynų rengimo ir atnaujinimo tvarkos aprašas, 4 p. (redakcija, galiojusi nuo 2015-07-17 iki 2022-07-01).

¹²⁰ Verslo priežiūros vadovas, 2021 m., 65–66 p. Prieiga per internetą: <https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/Verslo%20prieziura%20vadovas.pdf> (žiūrėta 2022-10-12).

Nepakankama kontrolinių klausimynų sklaida

64. Priežiūros institucija turi užtikrinti kontrolinio klausimyno sklaidą, siekdama, kad apie jį sužinotų ne tik priežiūros institucijų darbuotojai, bet ir ūkio subjektai¹²¹, kad subjektai turėtų galimybę įvertinti vykdomos ūkinės veiklos atitiktį reikalavimams ir būtų geriau teisiškai informuoti¹²². Vertinome, ar Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba vykdo bent vieną aktyvią¹²³ priemonę, siekdama informuoti ūkio subjektus apie klausimynus¹²⁴.
65. Tarnyba skelbia klausimynus savo interneto svetainėje, bet audituojamu laikotarpiu nevykdė kitų aktyvių sklaidos priemonių, pvz.: naujienlaiškių ūkio subjektams siuntimo, informacijos apie klausimynus pateikimo per verslo asociacijas, organizacijas ar visuomenės informavimo priemonėse. Tarnybos paaiškinimu, naudojantis informacinėmis sistemomis nebuvo galimybės visų ūkio subjektų informuoti apie jų veiklos sričiai aktualius klausimynus.
66. Ūkio subjektams atstovaujančios asociacijos teigia, jog informavimo apie kontrolinius klausimynus trūksta: 47 proc. (8 iš 17) apklaustų verslo asociacijų nurodo, kad klausimynų sklaida nepakankama, 47 proc. (8 iš 17) nurodo, kad tik iš dalies pakankama (pavyzdžiai).

Apklaustų verslo asociacijų komentarų dėl informavimo apie kontrolinius klausimynus pavyzdžiai

- ✓ Mūsų nariai – viešojo maitinimo įstaigos ir vaistinės – teigia, kad informacijos sklaidos nepakanka. Problema ypač opi viešojo maitinimo įstaigose, kurių didžioji dauguma yra mažos ir neturi išteklių sekti visų pakeitimų, todėl apie naujus reikalavimus įstaigų vadovai dažnai sužino kontrolės veiksmų metu.
- ✓ Nesame informuojami nei apie naujus klausimynus, nei apie pokyčius, tad pasitaiko tokių situacijų, kad tikrinamoms įmonėms nauji reikalavimai būna netikėti, nežinomi, jiems nebūna pasiruošta ir t. t.

67. 20 proc. (37 iš 189) apklaustų tarnybos inspektorių nurodė, jog jų manymu, subjektai yra nepakankamai arba iš dalies pakankamai informuoti apie kontrolinius klausimynus. Inspektorių teigimu, ūkio subjektai nežino, kur rasti klausimynus, kai kurie sužino apie juos tik atlikus patikrinimą, o kai kurie jais paprasčiausiai nesidomi (pavyzdžiai).

Apklaustų inspektorių komentarų dėl informavimo apie kontrolinius klausimynus pavyzdžiai

- ✓ Žmonės nežino, kur rasti klausimynus, www.vmvt.lt puslapyje įkelti klausimynai yra pasenusios formos, o dalies klausimynų nėra, pvz., augalinių pirminių gamintojų patikrinimo akto nėra, ir kitų aktų nėra, pvz., RVASVT audito klausimyno.
- ✓ Manau, kad kas ieško, galimybė sudaryta. Tačiau tarnyba turėtų aktyviau dirbti, kad klausimynai pasiektų (tai padėtų susidaryti geresnį vaizdą apie reikalavimus) subjektus.

¹²¹ Verslo priežiūros institucijų kontrolinių klausimynų rengimo ir atnaujinimo tvarkos aprašas, VII sk. 31 p. (redakcija, galiojusi nuo 2015-07-17 iki 2022-07-01).

¹²² Ten pat.

¹²³ Verslo priežiūros institucijų kontrolinių klausimynų rengimo ir atnaujinimo tvarkos aprašas, VII sk. 33 p. (redakcija, galiojusi nuo 2015-07-17 iki 2022-07-01) ir Ūkio subjektų veiklos priežiūros institucijų kontrolinių klausimynų rengimo ir atnaujinimo tvarkos aprašas, 2022 m., 37 p. Prieiga per internetą: <https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/%C5%AAkio%20subjekt%C5%B3%20veiklos%20prie%C5%BEi%C5%ABros%20institucij%C5%B3%20kontrolini%C5%B3%20klausimyn%C5%B3%20rengimo%20ir%20atnaujinimo%20tvarkos%20apra%C5%A1as.pdf> (žiūrėta 2022-10-10).

¹²⁴ Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairės, III sk. 7.4.3 p., Verslo priežiūros institucijų kontrolinių klausimynų rengimo ir atnaujinimo tvarkos aprašas, VII sk. 31–33.3 p. (redakcija, galiojusi nuo 2015-07-17 iki 2022-07-01).

68. Nesiimant aktyvesnių sklaidos priemonių, ūkio subjektai yra nepakankamai informuoti apie kontrolinius klausimynus, nors žinojimas ir pasinaudojimas juose pateikta informacija didina supratimą, kaip tinkamai vykdyti ūkinę veiklą.
69. Pokytis audito metu: nuo 2022 m. visi verslo naujokai laišku informuojami, kokiais klausimynais remiantis gali būti vykdomas jų veiklos patikrinimas, taip pat jiems pateikiamas sąrašas aktualių dokumentų, kurie vertinami veiklos patikrinimo metu.

Rengiant, keičiant kontrolinius klausimynus tarnyba nesikonsultuoja su verslo asociacijomis

70. Konsultavimasis su ūkio subjektais, jiems atstovaujančiomis organizacijomis padeda užtikrinti klausimyno skaidrumą, sužinoti jų nuomonę¹²⁵. Vertinome, ar rengiant ir keičiant kontrolinį klausimyną konsultuojamasi su ūkio subjektams atstovaujančiomis asociacijomis¹²⁶. Nustatėme, kad tarnyba nesikonsultuoja su ūkio subjektais ar verslo asociacijomis, nes, tarnybos teigimu, teisės aktų projektai jau derinti su atitinkamomis suinteresuotomis šalimis, o klausimynai rengiami perkeliant teisės aktų reikalavimus¹²⁷.
71. 82 proc. (14 iš 17) apklaustų verslo asociacijų patvirtino, jog su jomis niekada nebuvo konsultuotasi nei rengiant, nei atnaujinant klausimynus. Asociacijų teigimu, bendros diskusijos būtų naudingos, nes taip jos galėtų informuoti suinteresuotus subjektus apie naujus reikalavimus, aptarus, susiderinus klausimynus, kiltų mažiau neaiškumų, ko reikalaujama vienu ar kitu kontroliniu klausimu.
72. Remiantis 2022 m. 3-iojo ketv. PIPA¹²⁸ apklausos duomenimis, ūkio subjektai teikia pastabų dėl kontrolinių klausimynų kokybės ir tai įrodo, kad juos rengiant konsultacijos su ūkio subjektais ar jiems atstovaujančiomis organizacijomis būtų naudingos (pavyzdys).

Priežiūros institucijų patikrinimų apklausos metu teiktas ūkio subjekto komentaras dėl kontrolinių klausimynų kokybės

Tarnybos naudojami kontroliniai klausimynai yra gana žemo lygio, lyginant su naudojamais BRC, IFS¹²⁹ sertifikacinių standartų patikrinimo metu. Todėl kai vykdomas tarnybos patikrinimas įmonėje, kuri yra sertifikuota pagal BRC ar IFS, jis neduoda jokios pridėtinės vertės įmonei, labiau *gaunasi* laiko gaišimas. Tikrai nuoširdžiai rekomenduočiau susipažinti su BRC ar IFS standartais, gal net persvarstyti patikrinimų dažnį, jeigu įmonė yra sertifikuota.

73. Vienas tarnybos kokybės politikos tikslų – bendradarbiauti su socialiniais partneriais ir atsakingai reaguoti į visuomenės lūkesčius ir verslo poreikius, siekiant bendrų tikslų¹³⁰. Į kontrolinių klausimynų rengimo procesus įtraukiant ūkio subjektus, bendradarbiaujant ir

¹²⁵ Verslo priežiūros institucijų kontrolinių klausimynų rengimo ir atnaujinimo tvarkos aprašas, 28 p. (redakcija, galiojusi nuo 2015-07-17 iki 2022-07-01).

¹²⁶ Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairės, III sk. 7.4.2 p.

¹²⁷ Tarnyba pateikė tik 1 pavyzdį, kai su suinteresuotomis šalimis buvo konsultuotasi: „2020 m. keičiant gauto pranešimo dėl gyvūnų augintinių gerovės ir sveikatingumo pažeidimų tyrimo patikrinimo aktą buvo konsultuojamasi su Lietuvos smulkių gyvūnų veterinarijos gydytojų asociacija, Sveikatos mokslų universitetu ir VŠĮ „Gyvūnų gerovės iniciatyvos“.

¹²⁸ Priežiūros institucijų patikrinimų apklausa.

¹²⁹ BRC (*British Retail Consortium*) - Visuotinio maisto saugos standartas, IFS (*International Featured Standards*) – Maisto saugos vadybos standartas.

¹³⁰ Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2021-07-26 įsakymas Nr. B1-598, „Kokybės vadovas. 3 sk. Kokybės vadybos sistemos reikalavimai“.

konsultuojantis, siekiant sužinoti jų nuomonę ir užtikrinti klausimynų kokybę, būtų įgyvendinamas tarnybos kokybės politikos tikslas.

Nepakankama kontrolinių klausimynų kokybė

74. Tarnybos atliekamų ūkio subjektų patikrinimų metu naudojami kontroliniai klausimynai turi būti parengti aiškiai ir suprantamai tiek subjektams, tiek tarnybos inspektoriams¹³¹. Tai leidžia ūkio subjektui suprasti ir žinoti, kokių veiksmų jis turi imtis, o patikrinimą vykdančiams inspektoriams sudaro galimybę objektyviai įvertinti jo veiklą. Vertinome, ar visuose klausimynuose nurodyti konkretūs teisės aktai, kuriais remiantis jie sudaryti¹³² ir ar visi klausimai nedviprasmiški ir neabstraktūs¹³³.
75. Suskaičiavome, kad 43 proc. klausimynų (64¹³⁴ iš 149) nėra nuorodos į teisės aktus, kuriais remiantis jie sudaryti. Tarnyba pateikė paaiškinimą, kad kai kurie klausimynai, esantys jos tinklalapyje, nebegalioja, dubliuojasi, todėl informacija yra peržiūrima ir atnaujinama.
76. 17-oje (iš 149) klausimynų yra 33 dviprasmiški, abstraktaus pobūdžio klausimai, o tai sudaro sąlygas subjektyviai vertinti ūkio subjektus. Ekonomikos ir inovacijų ministerija 2020 m. rekomendavo tarnybai patikslinti (ar atsisakyti) abstraktaus pobūdžio klausimų formuluočių¹³⁵. Dėl aiškumo, apibrėžtumo trūkumo kontroliniuose klausimynuose tarnybai pastabas 2020 m. teikė ir STT¹³⁶.
77. 65 proc. (11 iš 17) apklaustų verslo asociacijų nurodo klausimynų trūkumus (pavyzdžiai).

Apklaustų verslo asociacijų komentarų dėl kontrolinių klausimynų trūkumų pavyzdžiai

- ✓ Klausimynuose daug subjektyvių vertinimų, kurie priklauso nuo tikrintojo kompetencijos ir nuotaikos.
- ✓ Nekonkretūs klausimai, dirva asmeninėms interpretacijoms.
- ✓ Klausimai „Gyvūnų laikymo ir pašarų laikymo patalpos tinkamo dydžio, švarios, geros būklės“ yra atviri interpretacijoms, ypač kalbant apie rūšis, kurioms nėra atskirų auginimo / laikymo reikalavimų. Kaip įvertinamas tinkamas laikymo patalpų ar vietų dydis, kai nėra reikalavimų dydžiui?

78. Pastebėjimus įvardija ir kontrolinius klausimynus per patikrinimus pildantys inspektoriai: 66 proc. (124 iš 189 apklaustų) teigia, jog klausimynai turėtų būti tobulinami¹³⁷ (pavyzdžiai).

¹³¹ Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairės“, III sk. 7.4.1 p.

¹³² Verslo priežiūros institucijų kontrolinių klausimynų rengimo ir atnaujinimo tvarkos aprašas, IV sk, 21 p. (redakcija, galiojusi nuo 2015-07-17 iki 2022-07-01).

¹³³ Ten pat, IV sk. 3 ir 14.1 p.

¹³⁴ Pagal Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos 2022-12-02 el. paštu pateiktą informaciją 21 kontrolinis klausimynas neturi konkretaus nacionalinio teisinio reglamentavimo.

¹³⁵ EIM nurodyti netinkami klausimų pavyzdžiai: „Tinkamai įrengtos ir eksploatuojamos veterinarijos vaistinės patalpos“, „Jmonės veiklos vietoje yra veiklai vykdyti reikalingos patalpos ar vietos“ (Veterinarijos vaistinės patikrinimo aktas); „Ar gyvūnams augintiniams yra sudarytos jų sveikatos ir gerovės reikalavimus atitinkančios laikymo sąlygos?“ (Gyvūnų augintinių veisimo vietos patikrinimo aktas).

¹³⁶ STT išvada. Prieiga per internetą: [\(kra-vmvt.pdf\(stt.lt\)\)](https://kra-vmvt.pdf(stt.lt)), (žiūrėta 2022-10-11).

¹³⁷ Apklausti inspektoriai nurodo, kad klausimynus reiktų trumpinti, klausimai turėtų būti konkretizuoti, aiškūs, nedviprasmiški, reiktų peržiūrėti, ar nėra nereikšmingų ir besikartojančių klausimų.

 Apklaustų inspektorių komentarų dėl kontrolinių klausimynų trūkumų pavyzdžiai

- ✓ Jie turi būti aiškūs ir nedviprasmiški.
 - ✓ Dauguma klausimų kartojasi, prasideda filosofavimas iš inspektoriaus pusės, kartais ir iš ūkio subjekto.
 - ✓ Kai kurie klausimai labai platūs, esant vieno kriterijaus neigiamam vertinimui, neaišku kaip vertinti visą klausimą „Taip“ ar „Ne“.
-

79. Konkrečių teisės aktų, kuriais remiantis sudaryti klausimai, nepateikimas kontroliniuose klausimynuose rodo, kad tarnyba laiku neatnaujina ir nepateikia visos aktualios informacijos. Klausimynuose esantys neaiškūs, abstraktūs klausimai sudaro prielaidas subjektyviam ūkio subjektų įvertinimui. Esant dviprasmiškoms formuluotėms, ūkio subjektas negali suprasti, kokių veiksmų jis turi imtis, kad jo vykdoma veikla atitiktų reikalavimus ir nekeltų pavojaus visuomenei bei aplinkai. Taip neužtikrinama tinkama klausimynų kokybė ir nesudaromos sąlygos ūkio subjektų administracinės naštos mažinimui.

2.3. Inspektorių darbo krūvis yra netolygus, o 10 proc. inspektorių pareigybių laisvos

80. Laikėmės nuostatos, kad žmogiškieji ištekliai leidžia užtikrinti valstybinę maisto ir veterinarinę kontrolę, jei ne rečiau kaip kas 3 metai atliekamos tarnybos funkcijų, žmogiškųjų išteklių ir kompetencijų analizės, į kurias atsižvelgus nustatomas pareigybių poreikis, paskirstomi ir peržiūrimi darbuotojų darbo krūviai¹³⁸. Taip pat, kai kiekvienas valstybinės maisto, veterinarinės kontrolės specialistas (inspektorius) bent kartą per metus tobulina kvalifikaciją (vykdomi tiksliniai mokymai)¹³⁹.
81. Tarnyba analizavo duomenis apie 2020–2021 m. visų teritorinių departamentų (10) atliekamas funkcijas, žmogiškuosius išteklius, išlaidas, veiklos rodiklius¹⁴⁰, o 2022 m. parengė analizę, kurioje vertino informaciją apie žmogiškųjų ir įrangos išteklių pakankamumą, darbo krūvį ir mokymų poreikį. Tarnybos darbuotojų kompetencija vertinama kasmet valstybės tarnautojų tarnybinės veiklos vertinimo metu. Atsižvelgusi į atliktas analizes tarnyba inicijavo struktūrinius pokyčius nuo 2023 m.¹⁴¹
82. Nors inspektoriai be ūkio subjektų patikrinimų atlieka daug kitų darbų (išduoda licencijas, leidimus įmonėms, vertina ūkio subjektų riziką, konsultuoja subjektus ir kt.), tačiau tarnyba vertina inspektorių darbo krūvį pagal patikrinimų skaičių, tenkantį vienam inspektoriui. Pagal departamentų (10) pateiktus duomenis suskaičiavome, kad 2021 m. didžiausias ir mažiausias patikrinimų skaičius, tenkantis vienam inspektoriui,

¹³⁸ Vyriausybės 2018-12-12 nutarimu Nr. 1298 patvirtintas Valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pareigybių poreikio nustatymo kriterijų aprašas ir Didžiausio leistino valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių darbo užmokestį iš valstybės biudžeto ir valstybės pinigų fondų, pareigybių skaičiaus sąrašas, 2.1, 2.2 ir 2.5 p.

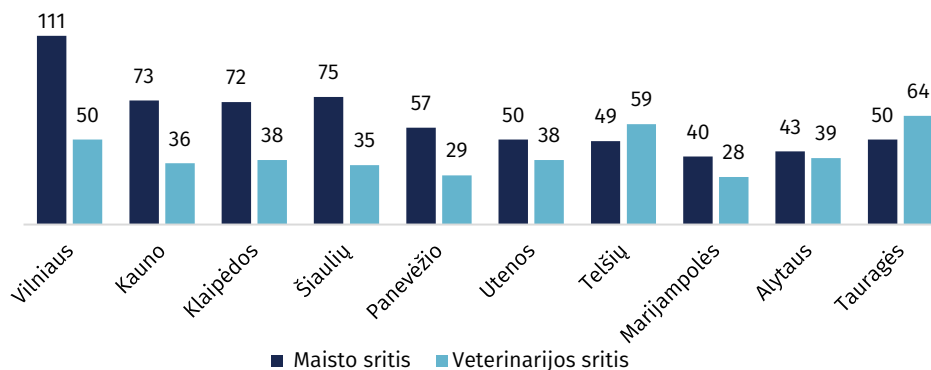
¹³⁹ Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairės, 9 p.

¹⁴⁰ Nesant analizių atlikimo formos teisinio reglamentavimo, jos nedokumentuotos ir vertinimai pateikti tik susitikimų protokoluose.

¹⁴¹ Priimtas sprendimas sumažinti 80 administracines funkcijas atliekančių darbuotojų pareigybių (pvz., vairuotojų, administratorių).

departamentuose skiriasi kartais (12 pav.). Netolygus darbo krūvis tarp visų departamentų matomas ir 2019–2020 m.

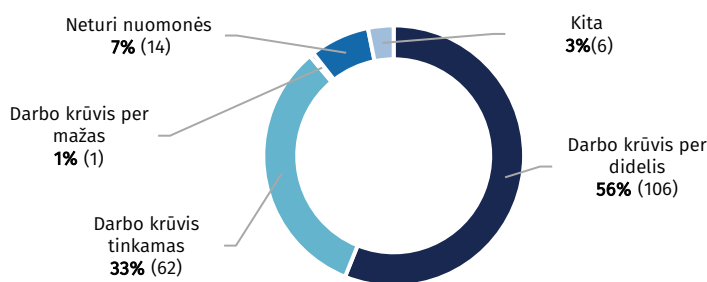
12 pav. 2021 m. patikrinimų skaičius, tenkantis vienam inspektoriui tarnybos departamentuose

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos pateiktą informaciją

83. Tarnyba 2021 m. atlikusi visų departamentų (10) darbuotojų darbo krūvio skaičiavimus taip pat nustatė, kad darbo krūvis tarp departamentų netolygus. 4 iš 10 departamentų darbo krūvis įvertintas kaip labai aukštas, likusiuose – kaip aukštas¹⁴². Nors tarnyba įvertino darbo krūvį, tačiau priemonių dėl tolygesnio darbo krūvio nesuplanavo.
84. Susitikimų metu teritorinių departamentų vadovai teigė, kad inspektorių darbo krūvis didelis ir netolygus, trūksta žmogiškųjų išteklių. Inspektorių apklausos duomenimis, daugiau nei pusė (56 proc., 106 iš 189) jų mano, kad darbo krūvis per didelis (13 pav.), jis paskirstomas netolygiai, reikia atlikti daug neplaninių darbų (neplaninių patikrinimų, pildyti dokumentus).

13 pav. Tarnybos 2022 m. inspektorių apklausos rezultatai

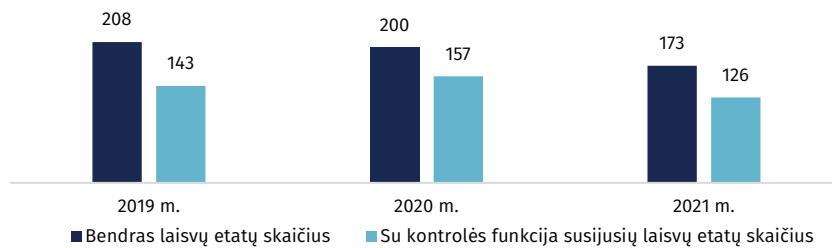
Šaltinis – Valstybės kontrolės 2022 m. atliktos inspektorių apklausos duomenys

85. Tarnyboje neužimtų pareigybių, susijusių su kontrolės ir prevencijos funkcijomis, skaičius audituojamu laikotarpiu vidutiniškai buvo 73 proc.¹⁴³ nuo visų neužimtų pareigybių. Tarnybos duomenimis, 2021 m. departamentuose trūko 21 proc. (126) darbuotojų, kurie atlieka ūkio subjektų kontrolės ir prevencijos funkcijas, iš jų 10 proc. sudarė inspektoriai (14 pav.).

¹⁴² Darbo krūvio analizė atlikta pagal S-registre nurodytą bendrą departamentuose ir skyriuose atliktų patikrinimų skaičių, mėginių ėmimą, bendrą konsultavimui, skundų nagrinėjimui, planavimui, ataskaitų ir analizių ruošimui, papildomiems darbams skirtą laiką.

¹⁴³ 2019 m. – 69 proc., 2020 m. – 79 proc., 2021 m. – 73 proc. nuo visų neužimtų pareigybių.

14 pav. Tarnybos laisvų pareigybių skaičius 2019–2021 m.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos pateiktus duomenis

86. 6 iš 10 departamentų nurodė, kad žmogiškieji ištekliai – viena priežasčių, dėl kurios planai nebuvo įgyvendinti visa apimtimi. 2020–2021 m. kontrolės planų įgyvendinimas departamentuose skiriasi: kai kurių nesiekė net 50 proc., pvz., 2020 m. maisto kontrolės plano įgyvendinimas Marijampolės departamente siekė 17, Alytaus – 46, Vilniaus – 24 proc. (7 priedas).
87. Atlikę inspektorių kvalifikacijos tobulinimo analizę¹⁴⁴ nustatėme, kad visi pasirinkti maisto ir veterinarinės kontrolės srities inspektoriai bent kartą per metus tobulino kvalifikaciją tiksliniuose mokymuose. 2021 m. mokymų temos buvo skirtos valstybinės kontrolės proceso gerinimui. Atsakydami į apklausą beveik visi (183 iš 189) inspektoriai nurodė, kad bent kartą per metus dalyvavo tiksliniuose mokymuose ir didžioji dalis jų teigiamai vertina tarnybos organizuojamus mokymus¹⁴⁵.
88. Dėl žmogiškųjų išteklių trūkumo, didelio ir netolygaus darbo krūvio, neužtikrinamas valstybinės kontrolės planų įgyvendinimas pilna apimtimi. Suplanuotos ir įgyvendintos darbo krūvio paskirstymo priemonės leistų efektyviau valdyti žmogiškuosius išteklius.

2.4. Veterinarinių paslaugų kokybė nėra vertinama

89. Vertinome, ar tarnyba vykdo veterinarinių paslaugų kontrolę¹⁴⁶. Tarnybos kompetencija¹⁴⁷ veterinarijos srityje apima valstybinę veterinarinę priežiūrą, veterinarinės kontrolės subjektų ir jų veiklos vietų registravimą, veterinarijos praktikos licencijų išdavimą ir veterinarų kvalifikacijos kėlimo kontrolę. Veterinarinės paslaugos¹⁴⁸ kokybės kontrolės funkcija tarnybai nėra priskirta ir nėra numatyta, todėl jos nevykdo, nes, pasak tarnybos atstovų, nėra objektyvių svertų įvertinti pačios veterinarijos paslaugos kokybės ir

¹⁴⁴ Atsitiktinės statistinės atrankos būdų peržiūrėjome maisto srityje – 67, veterinarijos – 118 inspektorių kvalifikacijos kėlimo pavyzdžių.

¹⁴⁵ 103 iš 189 apklaustų inspektorių nurodė, kad jiems pakanka tarnybos organizuojamų mokymų, 71 nurodė, kad iš dalies pakanka, o 15 – kad nepakanka, 158 inspektoriai nurodė, kad mokymai buvo organizuoti pagal jų pateiktą poreikį, 21 – ne pagal jų nurodytą poreikį, 10 – pasirinko atsakymą „kita“.

¹⁴⁶ Veterinarijos įstatymas, 6 str. 1 d. 2 ir 8 p.

¹⁴⁷ Veterinarijos įstatymas, 6 str. 1 d. 2 ir 8 p.; Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymas, 3 str.; Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos nuostatai, 14.1. ir 14.4 p.; Reikalavimai veterinarinių paslaugų teikėjams, Kokybės sistemos programa KT-2-6 „Valstybinė veterinarinių vaistų kontrolė“; kokybės sistemos darbo instrukcija KT-2-6-D2 „Reikalavimai veterinarinių vaistų apskaitai ir naudojimui gyvūnų laikymo vietoje, veterinarinių paslaugų teikėjų, veterinarijos vaistinių, didmeninių veterinarinių vaistų prekybos įmonių patikrinimui“.

¹⁴⁸ Veterinarijos paslauga – už mokesčių arba neatlygintinai gyvūnų laikytojui veterinarinių paslaugų teikėjo teikiama paslauga: konsultacija gyvūnų gerovės ir sveikatos klausimais, gyvūnų ligų diagnostavimas, gydymas ir profilaktika, gyvūnų laikymas ir priežiūra gydymo tikslais veterinarijos paslaugų teikėjo patalpose, gyvūnų ženklinimas, gyvūnų gaišimo priežasčių nustatymas ar kt.

tinkamumo konkrečiu atveju. Ši funkcija nepriskirta vykdyti nė vienai institucijai Lietuvoje. Tarnyba nevertina parinkto ir taikyto gydymo metodu, nevykdo ligų diagnostavimo kontrolės, nes nėra reglamentuotų gyvūnų sveikatos būklės įvertinimo ir valstybinės veterinarinių paslaugų kontrolės reikalavimų.

90. Lietuvoje nėra reglamentuota, kas yra veterinarijos klinika, kabinetas ar ligoninė, kokią įrangą šios gydymo įstaigos turi turėti, kad galėtų teikti kokybiškas paslaugas¹⁴⁹ – to pasigenda veterinarinės medicinos atstovai. Nėra veterinarijos specialisto apibrėžimo, nėra numatytų veterinarijos gydytojo profesinės kvalifikacijos įgijimo reikalavimų. Nors vienodų (bendrų) gyvūnų sveikatos reikalavimų ES nėra, tačiau kiekviena šalis gali tokius reikalavimus nusistatyti nacionaliniu lygiu. Veterinarijos srities reglamentavime ypač pažengusi Jungtinė Karalystė: turi gyvūnų sveikatos reikalavimų gaires¹⁵⁰.
91. Vertinome, ar visuose gyvūnų sveikatos ir gerovės srities klausimynuose yra bent vienas klausimas, tiesiogiai susijęs su gyvūnų sveikatos būkle. Šiuose klausimynuose¹⁵¹ yra klausimų, susijusių su gyvūnų sveikatos būkle, tačiau jų skaičius ir detalumas skiriasi. Dažniausiai vertinami reikalavimai sveikai ir nežalojančiai gyvūnų aplinkai: patalpų ir laikymo vietų atitiktis reikalavimams, reikiamos įrangos žaidimams ir (ar) laipiojimui įrengimas ir pan.
92. Reikalavimai dėl gyvūnų sveikatos būklės, kurie reglamentuotų tokius aspektus kaip kailio, akių, ausų būklė, nėra nustatyti nei Lietuvos Respublikos, nei ES teisės aktais. Tarnybai atliekant gyvūnų sveikatos būklės patikras sudaromos galimybės skirtingiems inspektoriams subjektyviai vertinti gyvūnų sveikatą.

3. TARNYBOS VYKDOMA PREVENCIJA TURĖTŲ LABIAU DIDINTI ŪKIO SUBJEKTŲ SUPRATIMĄ APIE TINKAMĄ JŲ VEIKLOS VYKDYMĄ

3.1. Neatliekamas problemų (pažeidimų) ir išteklių analize grįstas prevencijos priemonių planavimas

93. Siekiant priežiūros funkcijų optimizavimo, keistina priežiūros institucijų misijos samprata – reikia pabrėžti metodinės pagalbos ūkio subjektams teikimo, kitų prevencijos priemonių, užkertančių kelią teisės aktų pažeidimams, įgyvendinimo svarbą¹⁵², siekti išteklių dalies, skirtos konsultavimui, informavimui ir prevencijai, perspektyvinio didėjimo¹⁵³. Vertinome, ar tarnybos išteklių dalis konsultavimui, informavimui ir kitoms prevencijos priemonėms

¹⁴⁹ 2017 m. VMVT buvo parengusi reikalavimų veterinarijos paslaugų teikėjams pakeitimo projektą, kuriame numatė reikalavimus klinikai, kabinetui ir ligoninei su minimaliais reikalavimais, tačiau projektas nebuvo patvirtintas.

¹⁵⁰ Continuous quality improvement a roadmap for the veterinary professions, 2020 m.; Clinical governance and continuous Quality Improvement in the veterinary profession: A mixed-method study, 2021 m.

¹⁵¹ Klausimų apie gyvūnų sveikatos patikras yra 14-oje iš 50 veterinarijos srities klausimynų, o 36 klausimynais vertinami reikalavimai ūkio subjektams arba gyvūnų užkrečiamųjų ligų situacija jų laikymo vietoje, todėl jie nėra laikytini tiesiogiai susiję su gyvūnų sveikatos būkle ar jos patikra.

¹⁵² Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairės, 5.7 p.

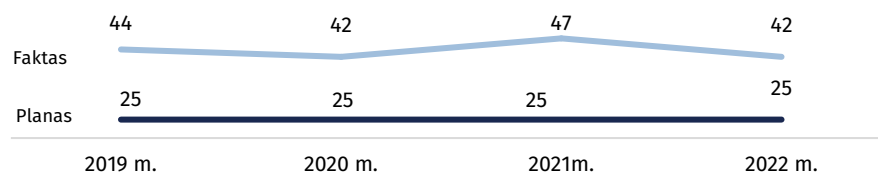
¹⁵³ Ten pat, 10.9.2 p.

kasmet didėja bent 1 proc.¹⁵⁴, ar visos prevencijos priemonės planuojamos atsižvelgiant į patikrinimų metu nustatytas problemas¹⁵⁵, ar planuojamų prevencijos priemonių skaičius ūkio subjektams kasmet auga 1 proc.¹⁵⁶

Išteklių dalis, skirta prevencijai, nedidėja

94. Tarnyboje nėra vieno skyriaus, atsakingo už prevencijos priemones, nėra rengiama bendra šių priemonių suvestinė ar sąrašas, todėl nėra aiški priemonių visuma ir jų planavimas.
95. Tarnyboje 2021–2022 m. skirtų išteklių dalis (laiko t. y. skirtų valandų veiklai) konsultavimui, informavimui ir prevencijai mažėjo 5 proc. p. (nuo 47 iki 42 proc.), o 2019–2022 m. – 2 proc. p. (nuo 44 iki 42 proc.) (15 pav.). Prevencijai priskiriamos veiklos, kurios tiesiogiai nėra prevencinio pobūdžio: dokumentų išdavimas, duomenų suvedimas į sistemą, skundų tyrimas.

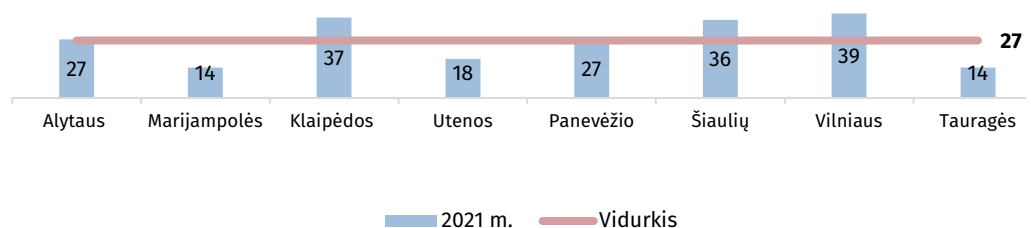
15 pav. Išteklių (skirtų valandų veiklai) dalis konsultavimui, informavimui ir prevencijai proc. 2019–2022 m.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos pateiktus duomenis

96. Tarnybos planuojamų išteklių dalis konsultavimui, informavimui ir prevencijai 2019–2022 m. nekito (25 proc.), o faktiniai išteklių duomenys beveik dvigubai skiriasi nuo planuojamų, taigi jie planuojami neambicingai. Tarnyba skaičiuoja tik laiko (skirtų valandų veiklai) išteklius ir nerenka informacijos, kiek tam skiria lėšų.
97. Tarnyba nerenka ir neanalizuoja duomenų apie išteklių paskirstymą departamentuose. Nustatėme, kad 8 (iš 10) departamentai¹⁵⁷ 2021 m. prevencijos priemonėms skyrė nuo 14 iki 39 proc. (vidutiniškai 27 proc.) savo veiklos (16 pav.).

16 pav. 2021 m. prevencijos priemonėms skirta departamentų veiklos dalis nuo visos jų vykdomos veiklos (proc.)

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos pateiktus duomenis

¹⁵⁴ Ten pat.

¹⁵⁵ Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairės 7.10 p.

¹⁵⁶ Ten pat.

¹⁵⁷ Kauno ir Telšių departamentai neskaičiuoja išteklių, skirtų prevencijai.

Neatliekama sisteminė pažeidimų analizė

98. Tarnyba kompleksiškai neanalizuoja patikrinimų metu nustatytų reikalavimų nesilaikymo atvejų, todėl nėra išskiriamos sritys, kuriose reikalingos prevencijos priemonės. Nerenkama ir informacija, kiek vykdytų priemonių skirta pažeidimų didžiausios rizikos vartotojams srityse prevencijai, kaip tai atliekama kitose šalyse (pavyzdys).

Jungtinėje Karalystėje taikomos praktikos pavyzdys

Jungtinėje Karalystėje taikoma praktika¹⁵⁸, kai priežiūros institucija – Maisto agentūra – kasmet atlieka maisto nusikaltimų tyrimą ar įvertinimą, aptariama, kokiose maisto srityse didžiausios rizikos, kuri jų prioritetinė, nurodoma, kur ir kaip įvertinimas planuojamas panaudoti.

99. Veterinarinės kontrolės srityje kasmet planuojamos¹⁵⁹ tos pačios prevencijos priemonių temos¹⁶⁰ (8 priedas). Departamentai nurodė, kad ne visos prevencijos priemonių temos atitinka nustatytus pažeidimus: mokymų „maisto švaistymo“ tema aktuali, tačiau tarnyba jos netikrina. Trejus metus tema „antimikrobinis atsparumas per gyvūnų sveikatą“ vykdomi mokymai, nors departamentų atstovai abejoja jos reikalingumu. Departamentai pateikė siūlymų, kad, pvz., mokymai „gyvūnų gerovė jų pervežimo metu“ būtų naudingi ūkio subjektams (9 priedas).
100. Tarnybos departamentuose audituojamu laikotarpiu planuojamų prevencijos priemonių skaičius ūkio subjektams maisto ir veterinarijos srityse mažėjo: 2022 m. suplanuota 11 proc. mažiau mokymų nei 2021 m. (10 priedas). Tarnyba neanalizuoja, kaip departamentai vykdo prevencijos priemones ir sistemingai neplanuoja priemonių ateinantiems metams.
101. Apklausę asociacijas nustatėme, kad trūksta bendradarbiavimo: 71 proc. (12 iš 17) asociacijų nurodė, kad tarnyba su jomis nesikonsultuoja dėl planuojamų vykdyti prevencijos priemonių. Asociacijų teigimu, tarnyba bendrauja tik su tam tikromis asociacijomis, retai atsižvelgia į jų pastabas ir siūlymus (9 priedas).
102. 19 proc. (36 iš 189) apklaustų inspektorių nurodė, kad nepakanka arba pakanka iš dalies tarnybos taikomų prevencijos priemonių. Inspektorių (81 proc.) nuomone, veiksmingiausia yra konsultavimas patikrinimo metu, bet jos užtikrinti negali: beveik trečdalis (26 proc.) nurodė, kad konsultavimui ir kitai prevencinei veiklai skiriamo laiko patikrinimo metu nepakanka, o 6 proc. – patikrinimų metu neteikia metodinės pagalbos, nes nėra tam laiko. Inspektorių nuomone, reiktų rengti daugiau konsultacijų, supažindinančių su reikalavimais, taikomais ūkio subjektams (9 priedas).
103. Sisteminė ir kompleksiška tarnybos nustatytų pažeidimų analizė, kuria remiantis būtų planuojamos ateinančių metų prevencijos priemonės, bendradarbiavimas su asociacijomis identifikuojant prevencijos prioritetus, atsakomybės už prevencijos priemonių planavimą paskyrimas užtikrintų kryptingą ir nuoseklią pažeidimų prevenciją srityse, kuriose žalos pasireiškimo tikimybė yra didžiausia.

¹⁵⁸ Food Crime Strategic Assessment, 2020 m.

¹⁵⁹ 2020–2021 m. tarnybos informacijos sklaidos planai.

¹⁶⁰ Pavyzdžiui: „Ūkinių gyvūnų laikymo vietų patikrų rezultatai, dažniausiai pasitaikančios problemos ir rekomendacijos“, „Gyvūnų užkrečiamosios ligos, praktinis biologinės saugos priemonių taikymas“, „Racionalus antibiotikų naudojimas, produktų ženklavimas „Užauginta be antibiotikų“.

3.2. Trūksta dėmesio prevencijos priemonių vertinimui ir vykdymui

104. Priežiūros institucijos, vykdydamos veiklą ir siekdamos pagrindinių jos tikslų, turi įdiegti veiklos efektyvumo (rezultatyvumo) rodiklius ir jais vadovautis. Nustatant siekiamus uždavinius ir veiklos efektyvumo rodiklius, turėtų būti atsižvelgiama į prižiūrimų ūkio subjektų reguliariai atliekamų apklausų ir nuomonių tyrimų rezultatus¹⁶¹.
105. Laikėmės nuostatos, kad tarnyba bent kartą per metus vertina prevencijos priemonių veiksmingumą¹⁶², kasmet įgyvendina visas planuotas prevencijos priemones¹⁶³, o subjektams, pradėjusiems ūkinę veiklą, skiriami papildomi ištekliai metodinei pagalbai¹⁶⁴.
106. Tarnyba nėra pasitvirtinusi bendros visų vykdomų prevencijos priemonių veiksmingumo vertinimo tvarkos, numatyto veiksmingumo vertinimo proceso ir nustatytų kriterijų poveikiui pamatuoti. Tarnyba neatlieka šių priemonių veiksmingumo analizės, todėl nėra žinoma, kuri priemonė daro didžiausią poveikį ūkio subjektams.
107. Tarnyba 2021–2022 m. atliko¹⁶⁵ teikiamų paslaugų (konsultavimo, patikrinimų, leidimų išdavimo) vertinimą¹⁶⁶. Tarnybos vykdomi tyrimai apima tik teikiamų paslaugų vertinimą, tačiau tarnyba nevykdo gyventojų apklausos dėl sričių (pvz., maisto sauga ir kokybė), kuriose vykdo ūkio subjektų priežiūros funkcijas (pavyzdys).

Jungtinėje Karalystėje taikomos praktikos dėl gyventojų pasitenkinimo saugiu ir kokybišku maistu pavyzdys

Jungtinėje Karalystėje Maisto agentūra rengia strategiją¹⁶⁷, kurioje nurodo, kad jie vieną iš agentūros veiklos vertinimo rodiklių naudoja vartotojų apklausą apie saugų maistą.

108. Išnagrinėję, kaip departamentai įgyvendina prevencijos priemones, nustatėme, kad 2020 m. 80 proc. (8 iš 10) departamentų neįgyvendino visų planuotų mokymų ir visi neįgyvendino visų planuotų pamokų. 2021–2022 m. visų departamentų bendras prevencijos priemonių įgyvendinimas viršijo 100 proc., bet 2021 m. pusė departamentų neįgyvendino planuoto mokymų skaičiaus, o 70 proc. neįgyvendino planuoto seminarų skaičiaus (10 priedas). Visi departamentai įgyvendino visus planuotus pranešimus žiniasklaidai, bet ne visomis numatytomis temomis¹⁶⁸. 2022 m. 20 proc. departamentų neįgyvendino visų planuotų mokymų. Visi departamentai 2022 m. įvykdė (viršijo) planuotus renginius ir pranešimus žiniasklaidai, bet nustatėme, kad tarnyba šias prevencijos priemones planavo neambicingai, neatsižvelgdama į ankstesnių metų rezultatus, o mokymų skaičiaus nediferencijavo pagal regiono ar savivaldybių ypatumus,

¹⁶¹ Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių aprašas, 9 ir 7.22 p.

¹⁶² Ten pat, 10.2 p.

¹⁶³ Ten pat, 7.20 p.

¹⁶⁴ Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių aprašas, 7.13 p.; Verslo priežiūros vadovas, 2021 m., 59–62 psl. Prieiga per internetą: <https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/Verslo%20prieziura%20vadovas.pdf> (žiūrėta 2022-10-26).

¹⁶⁵ Viešųjų paslaugų vartotojų patenkinimo indekso apskaičiavimo metodika.

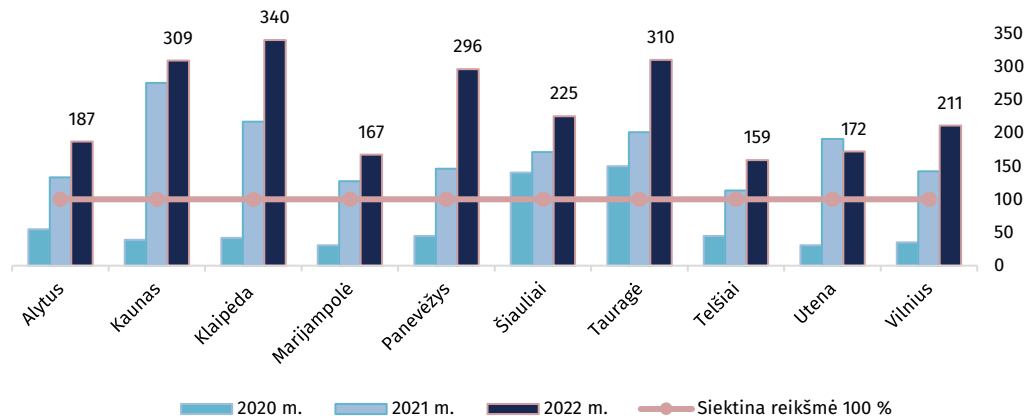
¹⁶⁶ Grįžtamojo ryšio (nuomonių tyrimų) priemonių organizavimas. Prieiga per internetą: <https://vmvt.lt/veikla/ukio-subjektu-prieziura/griztamojo-ryσιο-nuomonių-tyrimu-priemoniu-organizavimas> (žiūrėta 2020-10-05).

¹⁶⁷ Food you can trust The Food Standards Agency Strategy 2022–2027.

¹⁶⁸ Pvz., 8 iš 10 departamentų neteikė pranešimų žiniasklaidai antimikrobinio rezistentiškumo tema, 2 neteikė pranešimų mažais kiekiais vietinei rinkai gaminamų ir tiekiamų produktų tema.

kaip tai darė 2020–2021 m., todėl toks planavimas neparodo tikro departamentų prevencijos priemonių rezultatyvumo (17 pav., 10 priedas).

17 pav. Bendras prevencijos priemonių įgyvendinimas tarnybos teritoriniuose departamentuose 2020–2022 m. (proc.)

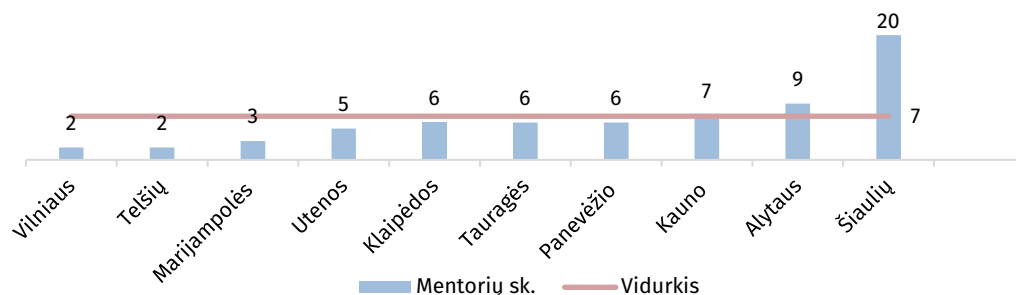

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos pateiktus duomenis

109. Tarnyba, 2011 m. pasirašiusi deklaraciją dėl pirmųjų verslo metų, turėjo¹⁶⁹ skirti išteklių konsultuoti ir teikti metodinę pagalbą pirmuosius metus veiklą vykdančioms ūkio subjektams, bet iki 2022 m. nebuvo patvirtintos verslo naujokų konsultavimo tvarkos ir numatyto konsultavimo proceso. Tarnyba tik 2022 m. kokybės sistemos programoje¹⁷⁰ kaip rekomenduojama¹⁷¹ aprašė metodinę pagalbą „verslo naujokams“, tačiau nenusimatė verslo naujokams skirtų priemonių, nenurodė, kokį prevencinį švietimą vykdys mentorai, kokie tiksliniai seminarai, renginiai bus organizuojami, kaip bus vertinama konsultacijų ir kitos metodinės pagalbos kokybė. Tarnybos vykdomoje apklausoje nėra klausimų, susijusių su verslo naujokų konsultavimu.

110. Nors tarnyba skiria didesnę dėmesį „verslo naujokams“ ir nuo 2022 m. tarnybos teritoriniuose departamentuose paskirti mentorai „verslo naujokų“ konsultavimui, tačiau jų skaičius kiekviename departamente skiriasi nuo 2 iki 20 mentorių (18 pav.).

18 pav. Mentorių skaičius (vnt.) tarnybos teritoriniuose departamentuose 2022 m.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos pateiktus duomenis

¹⁶⁹ Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių aprašas, IV sk. 12 p.

¹⁷⁰ Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos kokybės sistemos programa KT-2-1 „Bendrieji reikalavimai vykdant ūkio subjektų veiklos priežiūrą“.

¹⁷¹ Verslo naujokų priežiūros ypatumai, 2021 m. Prieiga per internetą: [https://eimin.lv.lt/uploads/eimin/documents/files/2A_%20Verslo%20naujok%C5%B3%20prie%C5%BEi%C5%ABros%20ypatumai\(1\).pdf](https://eimin.lv.lt/uploads/eimin/documents/files/2A_%20Verslo%20naujok%C5%B3%20prie%C5%BEi%C5%ABros%20ypatumai(1).pdf) (žiūrėta 2022-10-18).

111. Apklausti departamentai nurodė, kad mentorių skaičius nustatomas skirtingai: 20 proc. jų mentoriais paskirti patarėjai arba mentorių skaičius nustatytas atsižvelgiant į turimus žmogiškuosius išteklius ir jų skaičiaus didinti nėra galimybės dėl žmogiškųjų išteklių stokos, likusiuose – pagal kontrolės sritis ir darbuotojų atliekamas funkcijas. Svarbu užtikrinti reikiamus išteklius visuose departamentuose, siekiant suteikti kokybiškas konsultacijas verslo naujokams per kuo trumpesnį laiką, tačiau tarnyba nenurodė, kaip skaičiuojami ištekliai metodinei pagalbai.
112. Bendra visų vykdomų prevencijos priemonių veiksmingumo vertinimo tvarka ir vykdomas priemonių veiksmingumas padėtų įvertinti, kuri priemonė veiksmingiausia, ar yra poreikis įtraukti naujų. Į verslo naujokus orientuotos priemonės (tiksliniai seminarai, renginiai) ir atliekamas jiems skirtų konsultacijų bei kitos metodinės pagalbos kokybės vertinimas užtikrintų reikiamos pagalbos teikimą veiklą pradėjusioms įmonėms ir užkirstų kelią žalos atsiradimui.

REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMO PLANAS

Laukiamas audito poveikis: tarnybai patobulinus kontrolės planavimo, vykdymo ir prevencijos procesus visų ūkio subjektų rizikos vertinimas ir metinių kontrolės planų sudarymas bus atliekamas automatizuotu būdu, patikrinimų planavimą ir vykdymą atliks skirtingi darbuotojai. Tarnybos veikla bus nukreipta į didžiausios rizikos ūkio subjektus, gauti skundai bus diferencijuojami, tokiu būdu sumažės neplaninių patikrinimų skaičius ir kontrolės planai bus įgyvendinti, inspektorių darbo krūvis visuose departamentuose bus tolygus. Tarnybos IS sudarys galimybę analizuoti ir vertinti planinių/neplaninių patikrinimų pažeidimus, pasikartojančių pažeidimų tendencijas ir priežastis. Kompleksiškai bus analizuojamas patikrinimų metu nustatytos problemos/pažeidimai, kas leis nustatyti sritis, kurioms reikalingos prevencijos priemonės. Taip pat bus atliekama prevencijos priemonių veiksmingumo analizė bei stiprinama pagalba verslo naujokams. Bus atliekama veterinarinių paslaugų kokybės kontrolė. Tai leis užkirsti kelią nesaugaus ir nekokybiško maisto patekimui į rinką ir žiaurų elgesį su gyvūnais.

Pagrindinis audito rezultatas	Rekomendacija (pokytis, kurio siekiama) / priemonės	Pokyčio vertinimo rodikliai ir jų reikšmės*			Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija/ įgyvendinantis priemonės	Rekomendacijos (pokyčio, kurio siekiama)** / priemonių*** įgyvendinimo terminas
		rodiklis	pradinė reikšmė	siektina reikšmė		
1-asis pagrindinis audito rezultatas Valstybinės maisto ir veterinarinės kontrolės planavimas turėtų būti taiklesnis	Didelės svarbos 1. Tam, kad tarnybos ištekliai būtų naudojami efektyviai ir patikrinimai būtų taiklesni, vertinti visų tarnybos kontroliuojamų ūkio subjektų riziką ir visus ūkio subjektus priskirti teisingai rizikos grupei.	Veterinarinės srities veiklų, kurioms yra parengtos rizikos vertinimo instrukcijos, dalis (proc.)	96 proc.	100 proc.	Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba	2025 m. IV ketv.
		Rizikos vertinimo kriterijų, kurie pagrįsti skaičiavimais ir statistiniais duomenimis, dalis (proc.)	0 proc.	70 proc.		
	1.1. Parengti kokybės sistemos dokumentus, susijusius su valstybinės veterinarinės kontrolės subjektų suskirstymu į rizikos grupes šioms veikloms:	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Gyvūnų augintinių viešbučiai ✓ Transporto priemonių plovimo ir dezinfekavimo įmonės ✓ Kita ūkio subjektų veikla (turgavietėse vykdoma prekybos gyvūnais veikla) ✓ Kailinių gyvūnų laikytojai 	VMVT Gyvūnų sveikatingumo ir gerovės skyrius	2024 m. II ketv. 2024 m. IV ketv. 2024 m. IV ketv. 2025 m. IV ketv.		
	1.2. Atlikti statistinių duomenų analizę ir nustatyti rizikos kriterijus, kurie gali būti pagrįsti statistiniais duomenimis.	VMVT veiklos skyriai	2024 m. I ketv.			
1.3. Atnaujinti ūkio subjektų rizikos vertinimo dokumentus, įtraukiant nustatytus rizikos kriterijus, pagrįstus skaičiavimais ir statistiniais duomenimis ir pakoreguojant patikrinimų pagal rizikos grupes periodiškumą.	VMVT veiklos skyriai	2025 m. III ketv.				

Pagrindinis audito rezultatas	Rekomendacija (pokytis, kurio siekiama) / priemonės	Pokyčio vertinimo rodikliai ir jų reikšmės*			Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija / įgyvendinantis priemonės	Rekomendacijos (pokyčio, kurio siekiama)** / priemonių*** įgyvendinimo terminas
		rodiklis	pradinė reikšmė	siektina reikšmė		
	Vidutinės svarbos	Tarnybos pateikti Nacionalinei mokėjimo agentūrai žemės ūkio subjektų rizikos vertinimo kriterijai	Nėra pateiktų rizikos vertinimo kriterijų	Tarnybos pateikti NMA žemės ūkio subjektų rizikos vertinimo kriterijai	Žemės ūkio ministerija	2024 m. I ketv.
	2. Užtikrinti efektyvų žemės ūkio veiklą vykdančių ūkio subjektų atrankų reglamentavimą tarnybos patikrinimams, siekiant sumažinti šių ūkio subjektų administracinę naštą ir optimizuoti tarnybos išteklius.	Nustatytas tikrintinų žemės ūkio susietosios paramos pareiškėjų procentas	Procentas nenustatytas	Procentas nustatytas		2023 m. II ketv.
	2.1. Apsvarstyti teisės aktų keitimo poreikį su NMA, VMVT, ŽŪDC ir kitais socialiniais partneriais: ✓ dėl procento nustatymo – 2023 m. II ketv. ✓ dėl išlaikymo laikotarpio – 2023 m. IV ketv.				Žemės ūkio ministerija	2023 m. IV ketv.
	2.2. Nustačius teisės aktų keitimo poreikius, parengti ir su NMA, VMVT, ŽŪDC ir kitais socialiniais partneriais suderinti teisės aktų pakeitimų projektus: ✓ dėl procento nustatymo – 2023 m. II ketv. ✓ dėl išlaikymo laikotarpio – 2023 m. IV ketv.				Žemės ūkio ministerija	2024 m. I ketv.
	2.3. Pavesti VMVT parengti ir perduoti NMA rizikos vertinimo kriterijus.				Žemės ūkio ministerija	2023 m. II ketv.
	2.4. Įpareigoti NMA išanalizuoti VMVT pateiktus rizikos vertinimo kriterijus ir priimti sprendimą dėl galimybių juos įtraukti į rizikos analizę.				Žemės ūkio ministerija	2024 m. II ketv.
	Vidutinės svarbos	Inspektorių, kurie dalyvauja kontrolės planų rengimo darbo grupėse, skaičius	1 ir daugiau inspektorių darbo grupėse	0 inspektorių darbo grupėse	Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba	2024 m. I ketv.
	3. Tam, kad kontrolės planavimo ir vykdymo funkcijos būtų atskirtos, valstybinės kontrolės planų rengimui formuoti darbo grupes taip, kad nebūtų įtraukiami inspektoriai, vykdantys ūkio subjektų veiklos patikrinimus.					
	3.1. Verifikuoti kokybės sistemos darbo instrukcijos ST-1-1-D1 „Metų veiklos ir valstybinės kontrolės planų rengimas VMVT teritoriniuose departamentuose“ 2.2 p. reikalavimo įgyvendinimą ir užtikrinti, kad į valstybinės kontrolės planų rengimo darbo grupes nebūtų įtraukiami inspektoriai, vykdantys ūkio subjektų veiklos patikrinimus.				VMVT Strateginio planavimo ir kokybės valdymo	2023 m. IV ketv.

Pagrindinis audito rezultatas	Rekomendacija (pokytis, kurio siekiama) / priemonės	Pokyčio vertinimo rodikliai ir jų reikšmės*			Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija/ įgyvendinantis priemonės	Rekomendacijos (pokyčio, kurio siekiama)** / priemonių*** įgyvendinimo terminas
		rodiklis	pradinė reikšmė	siektina reikšmė		
					skyrius VMVT departamentai	
2-asis pagrindinis audito rezultatas Valstybinės maisto ir veterinarinės kontrolės vykdymas turėtų būti tikslingesnis ir efektyvesnis	Didelės svarbos 4. Vykdamas ūkio subjektų priežiūrą (patikrinimus) efektyviai paskirstyti išteklius ir didžiąją dalį fizinių patikrinimų vykdyti ten, kur yra didžiausia žalos pasireiškimo tikimybė ir mastas.	Rizikingiausių ūkio subjektų patikrinimų dalis nuo visų patikrinimų pagal veiklos sritis (proc.)	Maisto kokybės ir saugos srityje – 19,3 proc. Gyvūnų sveikatos ir gerovės srityje – 2,6 proc.	Daugiau nei 50 proc. patikrinimų atliekama rizikingiausių ūkio subjektuose pagal veiklos sritis	Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba	2025 m. IV ketv.
		Neplaninių patikrinimų dalis nuo visų patikrinimų (proc.)	Maisto kokybės ir saugos srityje – 47,5 proc. Gyvūnų sveikatos ir gerovės srityje – 43,3 proc.	Ne daugiau 30 proc. visų patikrinimų sudaro neplaniniai patikrinimai		
		Skundų, dėl kurių inicijuoti neplaniniai patikrinimai dalis nuo visų gautų skundų (proc.)	Maisto kokybės ir saugos srityje – 100 proc. Gyvūnų sveikatos ir gerovės srityje – 95 proc.	Gautų skundų dalis, dėl kurių buvo inicijuoti neplaniniai patikrinimai, sudaro ne daugiau 30 proc. nuo visų gautų skundų		
		Tolygus inspektorių darbo krūvis (atitinkantis visų departamentų darbo krūvio vidurkį) departamentuose	Netolygus inspektorių darbo krūvis departamentuose	Tolygus inspektorių darbo krūvis departamentuose		
		4.1. Atlikti analizę ir vykdyti verifikavimą pagal valstybinės kontrolės sritis, ar neplaniniai patikrinimai atliekami pagrįstai, kaip nurodyta Ūkio subjektų veiklos priežiūros taisyklėse, įvertinant neplaninių patikrinimų atlikimo priežastis, ar jie teisingai priskiriami nustatyti neplaninių patikrinimų kategorijai.				

¹⁷² 2021 m. vienam inspektoriui tenkantis darbo krūvis (skaičiuotas tik pagal atliktų ūkio subjektų patikrinimų skaičių, tenkantį vienam inspektoriui) departamentuose (lyginant didžiausią ir mažiausią krūvius) skiriasi 60 proc.

Pagrindinis audito rezultatas	Rekomendacija (pokytis, kurio siekiama) / priemonės	Pokyčio vertinimo rodikliai ir jų reikšmės*			Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija/ įgyvendinantis priemonės	Rekomendacijos (pokyčio, kurio siekiama)** / priemonių*** įgyvendinimo terminas
		rodiklis	pradinė reikšmė	siektina reikšmė		
	4.2. Atlikti VMVT gautų ir iširtų skundų analizę, įvertinant skundų nagrinėjimo kriterijų, kuriais vadovaujamasi nustatant jų rizikingumo lygį taikymą ir atnaujinti kokybės sistemos programą SK-1-1, kad užtikrinti tikslesnį skundų priskyrimą reikšmingai ar vidutinei rizikos grupei.				VMVT Viešųjų ryšių skyrius	2025 m. I ketv.
	4.3. Atnaujinti darbo krūvio nustatymo tvarką (kokybės sistemos darbo instrukcija PŽ-1-1-D2)				VMVT Strateginio planavimo ir kokybės valdymo skyrius	2024 m. IV ketv.
	4.4. Pagal pateiktą darbo krūvio analizę, esant netolygiam darbo krūviui, suplanuoti ir įgyvendinti žmogiškųjų išteklių paskirstymą.				VMVT Personalo skyrius	2025 m. III ketv.
	Didelės svarbos 5. Sprendimus dėl kontrolės veiksmų (patikrinimų ar kt.) grįsti atliktų patikrinimų/nustatytų pažeidimų tendencijų analizės rezultatais, kad patikrinimai būtų taiklesni ir efektyviau naudojami ištekliai:	Tarnybos kontroliuojamų ūkio subjektų maisto saugos ir kokybės srityje, kurių rizikos vertinimas atliekamas automatizuotai, dalis (proc.)	0 proc.	100 proc.	Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba	2026 m. IV ketv.
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ automatizuoti ūkio subjektų rizikos vertinimą, metinių kontrolės planų sudarymą. Turėti visą informaciją apie planinius ir neplaninius patikrinimus, jų metu nustatytus pažeidimus vienoje ar susietose sistemose, kad šią informaciją galima būtų filtruoti bei analizuoti įvairiais pjūviais. ✓ vertinti atliekamos ūkio subjektų priežiūros efektyvumą ir rezultatyvumą, ir planuoti patikrinimus atsižvelgiant į vertinimo rezultatus. 	Nustatyti valstybinės kontrolės rezultatyvumo rodikliai (vnt.)	2	4	Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba	2026 m. IV ketv.

Pagrindinis audito rezultatas	Rekomendacija (pokytis, kurio siekiama) / priemonės	Pokyčio vertinimo rodikliai ir jų reikšmės*			Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija / įgyvendinantis priemonės	Rekomendacijos (pokyčio, kurio siekiama)** / priemonių*** įgyvendinimo terminas
		rodiklis	pradinė reikšmė	siektina reikšmė		
	5.1. FIS ir GMKIS informacinių sistemų apjungimas ir modernizavimas				VMVT Informacinių sistemų skyrius	2024 m. I ketv.
	5.2. Maisto tvarkymo, su maistu besiliečiančių medžiagų ir gaminių subjektų rizikos vertinimo ir planavimo automatizavimas				VMVT Informacinių sistemų skyrius	2026 m. III ketv.
	5.3. VMVT valstybinės kontrolės rezultatyvumo rodiklius papildyti rodikliais orientuotais į: <ul style="list-style-type: none"> ✓ pasikartojančių pažeidimų tendencijos (siekiant perspektyvinio mažėjimo) stebėseną; ✓ grubių pažeidimų (kai priimtas sprendimas dėl ūkio subjekto veiklos uždraudimo arba per vienus metus pakartotinai priimtas sprendimas dėl ūkio subjekto veiklos sustabdymo) mažėjimą. 				VMVT Strateginio planavimo ir kokybės valdymo skyrius VMVT veiklos skyriai	2026 m. III ketv.
	5.4. Atliekant apklausą dėl vartotojų pasitenkinimo indekso nustatymo, į apklausą įtraukti naują tikslinę grupę (gyventojus) ir šiai tikslinei grupei apklausą orientuoti į sritį (-is), kuriose VMVT vykdo ūkio subjektų priežiūros funkcijas.				VMVT Strateginio planavimo ir kokybės valdymo skyrius	2024 m. IV ketv.
	Vidutinės svarbos					
	6. Tam, kad kontroliniai klausimynai būtų ūkio subjektams kaip savikontrolės priemonė, tobulinti juos, kad būtų suprantami visiems kontrolės proceso dalyviams, ir užtikrinti jų sklaidą.	Atnaujinamų ir naujai rengiamų kontrolinių klausimynų, suderintų su bent viena maisto ir/ar veterinarijos sritį atstovaujančia verslo asociacija, dalis (proc.)	0 proc.	100 proc. rengiamų ir 70 proc. atnaujinamų klausimynų	Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba	2025 m. I ketv.
		Įgyvendintų priemonių, skirtų kontrolinių klausimynų sklaidai, skaičius	1 priemonė (verslo naujokų informavimas apie klausimynus)	3 priemonės		
	6.1. Atnaujinamus ir naujai rengiamus kontrolinius klausimynus pateikti derinti bent vienai maisto ir/ar veterinarijos sritį atstovaujančia verslo asociacijai.				VMVT veiklos skyriai	2024 m. IV ketv.
	6.2. Užtikrinti aktyvią parengtų / atnaujintų VMVT patikrinimo aktų sklaidą, siunčiant naujienlaiškius ūkio subjektams ir informuojant verslo asociacijas				VMVT Viešųjų ryšių skyrius, VMVT Informacinių sistemų skyrius,	2024 m. IV ketv.

Pagrindinis audito rezultatas	Rekomendacija (pokyti, kurio siekiama) / priemonės	Pokyčio vertinimo rodikliai ir jų reikšmės*			Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija / įgyvendinantis priemonės	Rekomendacijos (pokyčio, kurio siekiama)** / priemonių*** įgyvendinimo terminas
		rodiklis	pradinė reikšmė	siektina reikšmė		
					VMVT departamentai	
	Vidutinės svarbos 7. Siekiant, kad būtų teikiamos kokybiškos veterinarinės paslaugos, įvertinti teisinio reglamentavimo pakeitimų poreikį	Nustatyti profesinės kvalifikacijos ir kompetencijos reikalavimai veterinarijos paslaugų teikėjams	Nenustatyti profesinės kvalifikacijos ir kompetencijos reikalavimai veterinarijos paslaugų teikėjams	Nustatyti profesinės kvalifikacijos ir kompetencijos reikalavimai veterinarijos paslaugų teikėjams	Žemės ūkio ministerija	2024 m. IV ketv.
	7.1. Sudaryti tarpinstitucinę darbo grupę dėl reikalavimų fiziniams asmenims, kurie teikia veterinarijos paslaugas (savarankiškai kaip veterinarijos paslaugų teikėjai arba veterinarijos paslaugų teikėjų juridinių asmenų vardu) profesinės kvalifikacijos ir kompetencijos, įskaitant darbo patirtį, teisinio reglamentavimo pakeitimo poreikiams įvertinti				VMVT	2023 m. IV ketv.
	7.2. Nustačius teisinio reglamentavimo pakeitimo poreikius parengti ir suderinti teisės aktų projektus.				VMVT	2024 m. IV ketv.
3-iasis pagrindinis audito rezultatas Tarnybos vykdoma prevencija turėtų labiau didinti ūkio subjektų supratimą apie tinkamą jų veiklos vykdymą	Didelės svarbos 8. Kryptingai ir nuosekliai vykdyti prevencijos priemones tam, kad ūkio subjektai būtų šviečiami ir informuojami apie tinkamą jų veiklos vykdymą: ✓ remiantis atlikta analize ir nustatytais prioritetais, planuoti ateinančių metų prevencijos priemones; ✓ vykdyti prevencijos priemonių veiksmingumo vertinimą, kad	Periodiškai (kartą per metus) atliekama kompleksinė nustatytų pažeidimų analizė ir identifikuojamos sritys, kuriose reikia vykdyti prevencijos priemones ¹⁷³	Analizė neatliekama	Periodiškai (kartą per metus) atliekama analizė	Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba	2025 m. III ketv.
		Periodiškai ¹⁷⁴ atliekama ūkio subjektų apklausa, leidžianti įvertinti tarnybos vykdytų visų prevencijos priemonių naudingumą	Ūkio subjektų apklausa atliekama tik dėl konsultacijų	Atlikta ūkio subjektų apklausa, dėl visų tarnybos vykdomų prevencijos priemonių		

¹⁷³ analizės metu atsižvelgiama į pažeidimų tendenciją, vykdytas VMVT apklausas, verslo asociacijų nuomonę, užsienio/kitų įstaigų gerąją praktiką.

¹⁷⁴ Periodiškumas bus nustatytas įgyvendinus 8.3 priemonę

Pagrindinis audito rezultatas	Rekomendacija (pokytis, kurio siekiama) / priemonės	Pokyčio vertinimo rodikliai ir jų reikšmės*			Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija/ įgyvendinantis priemonės	Rekomendacijos (pokyčio, kurio siekiama)** / priemonių*** įgyvendinimo terminas
		rodiklis	pradinė reikšmė	siektina reikšmė		
	būtų nustatytos paveikiausios priemonės.					
	8.1. Periodiškai (kartą per metus) atlikti nustatytų pažeidimų analizę, atsižvelgiant į pažeidimų tendenciją, vykdytas VMVT apklausas, verslo asociacijų nuomonę, užsienio/kitų įstaigų gerąją praktiką, visose VMVT valstybinės kontrolės srityse ir identifikuoti sritis, kuriose bus vykdomos prevencijos priemonės.				VMVT veiklos skyriai	2025 m. I ketv.
	8.2. Numatyti prevencines priemones orientuotas į verslo naujokus.				VMVT Viešųjų ryšių skyrius	2024 m. I ketv.
	8.3. Parengti ir patvirtinti bendrą visų vykdomų prevencijos priemonių veiksmingumo vertinimo tvarką, numatyti veiksmingumo vertinimo procesą (įskaitant kaip bus vertinama verslo naujokams suteikiamų konsultacijų ir kitos metodinės pagalbos kokybė), nustatyti kriterijus poveikiui pamatuoti.				VMVT Viešųjų ryšių skyrius	2024 m. II ketv.
	8.4. Vykdyti VMVT prevencijos priemonių veiksmingumo analizę, identifikuojant priemones darančias didžiausią poveikį ūkio subjektams.				VMVT Viešųjų ryšių skyrius	2025 m. II ketv.
	8.5. Atliekant apklausą dėl vartotojų pasitenkinimo indekso nustatymo, į apklausą įtraukti klausimus ūkio subjektams (įskaitant klausimus, susijusius su verslo naujokų konsultavimu) dėl VMVT vykdomų prevencinių priemonių naudingumo.				VMVT Strateginio planavimo ir kokybės valdymo skyrius	2024 m. IV ketv.

* Detalūs pokyčių vertinimo rodiklių duomenys pateikti 2 priede „Pokyčių vertinimo rodiklių duomenys“.

** Priemonės ir terminus joms įgyvendinti, pokyčiui pasiekti ir rodikliams pamatuoti pateikė Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba, Žemės ūkio ministerija.

*** Rekomendacijų įgyvendinimo stebėsenos metu gali būti tikslinamos arba keičiamos rekomendacijų įgyvendinimo plane nurodytos priemonės ar pokyčių vertinimo rodikliai Valstybinio audito rekomendacijų įgyvendinimo stebėsenos tvarkos aprašo nustatyta tvarka. Aktualus priemonių ir pokyčių vertinimo rodiklių sąrašas yra pateikiamas Valstybės kontrolės atviruose duomenyse adresu www.valstybeskontrolė.lt.

Atstovas ryšiams, atsakingas už Valstybės kontrolės informavimą apie priemonių įgyvendinimą ir kai kurių rodiklių reikšmes plane nustatytais terminais: Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos strateginio planavimo ir kokybės valdymo skyriaus vedėja D.Bilkienė, tel. nr. 85 249 1644, el. p. danguole.bilkiene@vmvt.lt. Žemės ūkio ministerijos centralizuoto vidaus audito skyriaus vyriausioji specialistė R. Borisevičienė, tel. nr. 85 239 8465, el.p. regina.boriseviciene@zum.lt

Veiklos audito 2-ojo departamento vadovė

Vilma Maslauskienė

Vyriausioji valstybinė auditorė-audito grupės vadovė

Rasa Pupeikytė-Usačiova

PRIEDŲ SĄRAŠAS

1 priedas.	Santrumpos ir sąvokos	51
2 priedas.	Audito apimtis ir metodai	52
3 priedas.	Pokyčių vertinimo rodiklių duomenys	57
4 priedas.	Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos neįgyvendinti veiklos kriterijai 2019–2021 m.	60
5 priedas.	Kriterijaus „skundai“ vertinimo pavyzdys	61
6 priedas.	Padidintos rizikos ūkio subjektų patikrinimai 2020–2021 m.	62
7 priedas.	Valstybinės kontrolės planų įgyvendinimas tarnybos departamentuose	63
8 priedas.	Skaidos planuose numatytos prevencijos priemonių temos	64
9 priedas.	Departamentų, apklaustų verslo asociacijų ir inspektorių siūlomų naujų prevencijos priemonių (mokymų) pavyzdžiai	65
10 priedas.	Prevencijos priemonių planavimas ir įgyvendinimas departamentuose	66

Santrumpos ir sąvokos

AFIS – Veterinarinės ir gyvūninio maisto kontrolės informacinė sistema

BRC (angl. *British Retail Consortium*) – Visuotinio maisto saugos standartas

EIM – Ekonomikos ir inovacijų ministerija

FIS – Maisto kontrolės informacinė sistema

GTG – Garantuoti tradiciniai gaminiai

IFS (angl. *International Featured Standards*) – Maisto saugos vadybos standartas

IS – informacinės sistemos

NMA – Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos

PIPA – priežiūros institucijų patikrinimų apklausa

RVASVT – Rizikos veiksnių analizės ir svarbių valdymo taškų sistema, kurią savikontrolei taiko maisto tvarkymo subjektai, tvarkydami maistą

SGN – Saugomos geografinės nuorodos

SKVN – Saugomos kilmės vietos nuorodos

STT – Specialiųjų tyrimų tarnyba

VAT – Valstybinė augalininkystės tarnyba

VMVT – Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba

VĮ ŽŪIKVC – Valstybės įmonė Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras

ŽŪM – žemės ūkio ministerija

Gyvūnų gerovė – optimalus gyvūnų fiziologinių ir etologinių poreikių tenkinimas.

Maisto kokybė – maisto savybių visuma, tenkinanti konkrečius vartotojo poreikius, kurių protingai galima tikėtis, bei atitinkanti saugos ir kitus privalomuosius teisės aktų nustatytus reikalavimus.

Maisto sauga – Lietuvos Respublikos maisto įstatymo bei kitų teisės aktų nustatytų maisto ir jo tvarkymo reikalavimų visuma, užtikrinanti, kad vartojant maistą įprastomis, gamintojo nustatytomis ar galimomis iš anksto pagrįstai numatyti vartojimo sąlygomis, įskaitant ir ilgalaikį vartojimą, nebus jokios rizikos vartotojų sveikatai ar gyvybei arba ji bus ne didesnė negu ta, kuri teisės aktuose nustatyta kaip leidžiama bei laikoma atitinkančia aukštą vartotojų apsaugos lygį.

Veterinarija – mokslo ir praktinės veiklos sritis, apimanti gyvūnų priežiūrą, gerovę ir apsaugą, jų ligų diagnostiką, gydymą ir prevenciją, gyvūninių produktų, šalutinių gyvūninių produktų ir jų gaminių, genetinės medžiagos produktų, veterinarinių vaistų ir veterinarinių priemonių, pašarų ir jų priedų tvarkymą ir valstybinę veterinarinę priežiūrą, teritorijos apsaugą nuo gyvūnų užkrečiamųjų ligų ir šių ligų kontrolę.

Audito apimtis ir metodai

Audito apimtis

Audito tikslas – įvertinti, ar užtikrinama efektyvi ir rezultatyvi maisto ir veterinarijos kontrolė ir prevencija.

Pagrindiniai audito klausimai:

- ✓ ar valstybinė kontrolė planuojama taip, kad užtikrintų maisto kokybę, saugą ir gyvūnų sveikatą bei gerovę;
- ✓ ar valstybinė maisto ir veterinarijos kontrolė organizuojama taip, kad būtų užtikrintas jos vykdymo efektyvumas ir rezultatyvumas;
- ✓ ar prevencijos priemonėmis siekiama mažinti kontrolės (fizinį patikrinimą) poreikį.

Audituojami subjektai – Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba, Žemės ūkio ministerija.

Audituojamas laikotarpis – 2019–2021 m.

Auditas atliktas pagal tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus¹⁷⁵.

Audito duomenų rinkimo ir vertinimo metodai

Audito ataskaitos skyrius / poskyris	Taikyti duomenų rinkimo ir vertinimo metodai	Tikslas
1.1.Trūksta aktyvesnio ir Ministerijos tarnybos dalyvavimo formuojant politiką maisto ir veterinarijos srityje	<p>Teisės aktų ir dokumentų peržiūra:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Nagrinėjome Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 2017/625, ŽŪM strateginius veiklos planus (2019–2021 m., 2020–2022 m. 2021–2023 m., 2022 –2024 m.), ŽŪM 2022 – 2030 m. plėtros programą, tarnybos 2019–2021 m. strateginius veiklos planus, tarnybos vadovo 2019–2021 m. užduotis bei vadovo ataskaitas, tarnybos nuostatus, 2020–2022 m. ŽŪM teiktas išvadas dėl VMVT 2019–2021 m. veiklos ataskaitų, Latvijos ir Nyderlandų valstybinių maisto ir veterinarijos srities institucijų kontrolės planus ir ataskaitas. <p>Duomenų analizė:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Analizavome ŽŪM, VMVT pateiktus duomenis, EFSA 2021 m. duomenis apie ligas, plintančias per nesaugų maistą Lietuvoje; ADIS duomenis apie 2020–2021 m. gyvūnų užkrečiamąsias ligas Lietuvoje. Atlikome visų tarnybos 2019–2021 m. strateginiuose veiklos planuose nurodytų veiklos kriterijų faktinio įvykdymo analizę. <p>Palyginamoji analizė:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ tarnybos nustatytus veiklos kriterijus lyginome su kitų ES valstybių (Latvija, Nyderlandai, Estija, Lenkija, Čekija, Suomija, Vokietija, Prancūzija) kriterijais. Ligų, plintančių per maistą ir gyvūnų užkrečiamųjų ligų statistiką Lietuvoje lyginome su kitų ES šalių. <p>Pokalbis su:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ ŽŪM, VMVT. 	<p>Išanalizuoti:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ ar Žemės ūkio ministerija tinkamai formuoja politiką maisto ir veterinarijos kontrolės srityse; ✓ ar tarnyba tinkamai užtikrina dalyvavimą maisto ir veterinarijos kontrolės politikos formavime.
1.2. Neatliekamas ar rankiniu būdu vykdomas ūkio	Teisės aktų ir dokumentų peržiūra:	Įvertinti ar:

¹⁷⁵ 3000-asis TAAIS „Veiklos audito standartas“, prieiga per internetą: <https://www.valstybeskontrolė.lt/LT/post/15649/>.

Audito ataskaitos skyrius / poskyris	Taikyti duomenų rinkimo ir vertinimo metodai	Tikslas
subjektų rizikos vertinimas neužtikrina tinkamo maisto ir veterinarijos kontrolės planavimo	<p>✓ Nagrinėjome Viešojo administravimo įstatymą ir jo pakeitimo projektą, ES reglamentą 2022/160, Rizikos vertinimu pagrįstas ūkio subjektų veiklos priežiūros gaires, EIMIN 2021 m. „Švieslentės“ vertinimą, STT ataskaitas, tarnybos investicijų projektą „Nacionalinės maisto kontrolės informacinės sistemos sukūrimas“, tarnybos ir NMA bendradarbiavimo sutartį, 12 Kokybės sistemos darbo instrukcijų / Kokybės sistemos programos, Kokybės sistemos darbo instrukciją „Metų veiklos ir valstybinės kontrolės planų rengimas Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos teritoriniuose departamentuose“, NMA, tarnybos bei teritorinių departamentų pateiktus dokumentus ir informaciją.</p> <p>Duomenų analizė:</p> <p>✓ Analizavome tarnybos departamentų pateiktus 2019–2021 m. duomenis apie gautus ir pasitvirtinčius skundus pagal veiklos sritis, VMVT ir departamentų pateiktus duomenis.</p> <p>Skaičiavimai:</p> <p>✓ Skaičiavome, kokia dalis padidintos rizikos ūkio subjektų buvo patikrinta 2019–2021 m.</p> <p>Palyginamoji analizė:</p> <p>✓ tarnybos interneto puslapyje pateiktą Valstybinės veterinarinės kontrolės subjektų veiklų sąrašą lyginome su veiklomis, kurioms yra parengtos rizikos vertinimo instrukcijos.</p> <p>Apklausa:</p> <p>✓ Atlikome inspektorių apklausą (atsakė 189).</p> <p>Pokalbis su:</p> <p>✓ Žemės ūkio ministerijos, EIMIN, NMA, tarnybos teritorinių departamentų (10) atstovais.</p> <p>Atvejo tyrimas:</p> <p>✓ Analizavome statistinės atrankos metodu pasirinktų 311 ūkio subjektų rizikos vertinimus ir 10 tarnybos departamentų 2021 m. kontrolės planus (Veterinarinės ir veislininkystės bei Valstybinės maisto, su maistu besiliečiančių gaminių ir medžiagų).</p>	<p>✓ yra užtikrinama, kad ūkio subjektai būtų priskirti teisingai rizikos grupei;</p> <p>✓ ūkio subjektų atranka užtikrina patikrinimų vykdymą didžiausios rizikos atvejams šalinti.</p>
1.3. Kontrolės planai rengiami neužtikrinant skaidrumo nešališkumo ir	<p>Teisės aktų ir dokumentų peržiūra:</p> <p>✓ Nagrinėjome Teritorinių departamentų 2020–2021 m. valstybinės kontrolės planus (Veterinarinės ir veislininkystės bei Valstybinės maisto, su maistu besiliečiančių gaminių ir medžiagų), tarnybos teritorinių departamentų 2020–2021 m. įsakymus dėl darbo grupių sudarymo, teritorinių departamentų posėdžių protokolus, 2020–2021 m. tarnybos vidaus kokybės vadybos sistemos audito aktus – ataskaitas, 2019–2021 m. tarnybos vadybos vertinamąsias analizes, tarnybos „Ūkio subjektų veiklos patikrinimų taisyklės“, Kokybės sistemos darbo instrukciją „Metų veiklos ir valstybinės kontrolės planų rengimas Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos teritoriniuose departamentuose“, 2020–2021 m. patvirtintų ir keistų kontrolės planų sąrašą, 2022 m. VMVT rizikos nešališkumui analizę, Su planavimo procesu susijusių rizikų nešališkumui valdymo priemonių planą, VMVT vidinius teisės aktus reglamentuojančius rotaciją, 2022 m. I ketvirčio kontrolės planų įgyvendinimo analizes, VMVT direktoriaus įsakymus dėl kontrolės planų vykdymo, VMVT kokybės sistemos darbo instrukcijas (dėl kontrolės planų ir ataskaitų rengimo), inspektorių apklausos duomenis, kitą tarnybos bei teritorinių departamentų pateiktą informaciją.</p> <p>Duomenų analizė:</p> <p>✓ Analizavome VMVT ir departamentų pateiktus duomenis dėl kontrolės planų rengimo, keitimo, įgyvendinimo bei rotacijos.</p> <p>Palyginamoji analizė:</p> <p>✓ Lyginome darbo grupių sudėtis skirtinguose tarnybos departamentuose. Palyginome ar nuostatos dėl kontrolės planų keitimo tarnybos „Ūkio subjektų veiklos patikrinimų taisyklėse“ ir tarnybos kokybės darbo instrukcijoje dėl kontrolės planų</p>	<p>išanalizuoti, ar kontrolės planų rengimas ir atnaujinimas užtikrina tinkamą kontrolės planavimą.</p>

Audito ataskaitos skyrius / poskyris	Taikyti duomenų rinkimo ir vertinimo metodai	Tikslas
	<p>rengimo, sutampa. Lyginome kontrolės planų įgyvendinimą tarnybos teritoriniuose departamentuose.</p> <p>Apklausa:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Atlikome tarnybos inspektorių (189) apklausą. <p>Pokalbis su:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ tarnyba, teritorinių departamentų atstovais. 	
<p>2.1. Ūkio subjektų patikrinimai vykdomi ir ištekliai paskirstomi neefektyviai</p>	<p>Teisės aktų ir dokumentų peržiūra:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Nagrinėjome Viešojo administravimo įstatymą ir jo pakeitimo projektą, 2019-2022 m. tarnybos veiklos efektyvumo (rezultatyvumo) rodiklių ataskaitas, Rekomendacijas, kaip įdiegti ir taikyti priežiūros institucijų veiklos efektyvumo (rezultatyvumo) rodiklius, Rizikos vertinimu pagrįstas ūkio subjektų veiklos priežiūros gaires, 2018 m. ir 2020 m. EIMIN „Švieslentės“ tyrimo duomenis, VMVT Ūkio subjektų veiklos patikrinimo taisyklės, Skundų dėl ūkio subjekto veiklos nagrinėjimo tvarkos rengimo ir taikymo gaires, Verslo priežiūros vadovą (2021 m.); tarnybos nuostatus, tarnybos 2020–2021 m. vertinamąsias vadybos analizes, tarnybos pateiktą informaciją (apie išteklių pasiskirstymą, statistinius duomenis, skundus), teritorinių departamentų pateiktą informaciją. <p>Duomenų analizė:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Analizavome statistinius duomenis apie VMVT planinius ir neplaninius patikrinimus, rizikingiausių ūkio subjektų patikrinimus, nustatytų pažeidimų kiekį, tarnybos išteklius. Taip pat analizavome tarnybos pateiktą 2019–2021 gautų skundų ir dėl jų inicijuotų neplaninių patikrinimų, statistiką. <p>Skaiciavimai:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Skaiciavome kiek patikrinimų maisto saugos ir kokybės bei gyvūnų sveikatos ir gerovės srityse atliekama rizikingiausiuose ūkio subjektuose bei kiek kitose rizikos grupėse, taip pat patikrinimų metu nustatytų pažeidimų ir taikytų poveikio priemonių sk. pagal rizikos grupes, neplaninių patikrinimų dalį nuo visų patikrinimų. Taip pat skaičiavome tarnybos išteklių dalies pasiskirstymo pokyčius. <p>Apklausa:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Atlikome inspektorių (atsakė 189), verslo asociacijų (atsakė 17) apklausas. <p>Pokalbis su:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ EIMIN, tarnyba, teritorinių departamentų atstovais. 	<p>Įvertinti, ar:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ užtikrinama, kad vykdomi ūkio subjektų patikrinimai būtų rezultatyvūs ir efektyvūs; ✓ ar gautų skundų analizė yra grįsta rizika ir orientuota į potencialią žalą.
<p>2.2. Kontroliniai klausimynai nepadedą mažinti administracinės naštos ūkio subjektams</p>	<p>Teisės aktų ir dokumentų peržiūra:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Nagrinėjome Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių aprašą, Verslo priežiūros institucijų kontrolinių klausimynų rengimo ir atnaujinimo tvarkos aprašą, Verslo priežiūros vadovą (2021 m.), tarnybos Kokybės sistemos programą KS-1-1 „Kokybės vadybos sistemos dokumentai“, tarnybos kokybės vadovą, 2019–2022 m. tarnybos veiklos rodiklių efektyvumo (rezultatyvumo) ataskaitas, 2018 m. ir 2020 m. EIMIN „Švieslentės“ tyrimo duomenis, 2021 m. „Ūkio subjektų priežiūros institucijų veiklos vertinimo apklausos ataskaitą“, tarnybos parengtus kontrolinius klausimynus, STT ataskaitas, EIMIN, tarnybos ir teritorinių departamentų pateikta informaciją. <p>Duomenų analizė</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Analizavome VMVT ir departamentų pateiktus duomenis apie kontrolinius klausimynus, jų peržiūrą, turinį, 2022 m. PIPA duomenis. <p>Palyginamoji analizė:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Lyginome Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių apraše ir tarnybos vidiniuose kokybės dokumentuose įtvirtintas nuostatas dėl klausimynų peržiūrų periodiškumo. <p>Atvejo tyrimas:</p> 	<p>Išanalizuoti, ar kontroliniai klausimynai užtikrina administracinės naštos mažinimą ūkio subjektams.</p>

Audito ataskaitos skyrius / poskyris	Taikyti duomenų rinkimo ir vertinimo metodai	Tikslas
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Analizavome atsirinktus 108 iš 149 VMVT interneto svetainėje pateiktus kontrolinius ūkio subjektų patikrinimų klausimynus. <p>Apklausa</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Inspektorių (atsakė 189), verslo asociacijų (atsakė 17). <p>Pokalbis su:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ EIMIN, tarnyba, teritorinių departamentų atstovais. 	
<p>2.3. Inspektorių darbo krūvis yra netolygus, o 21 proc. inspektorių pareigybių laisvos</p>	<p>Teisės aktų ir dokumentų peržiūra:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Nagrinėjome Valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pareigybių poreikio nustatymo kriterijų aprašą ir Didžiausio leistino valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių darbo užmokestį iš valstybės biudžeto ir valstybės pinigų fondų, pareigybių skaičiaus sąrašą, Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gaires, tarnybos direktoriaus 2015 m. sausio 28 d. įsakymą Nr. B1-59 „Dėl ūkio subjektų veiklos patikrinimų taisyklių patvirtinimo“, EIMIN rizikos vertinimu pagrįstas ūkio subjektų veiklos priežiūros gaires, EBPO 2014 m. ataskaitą „Regulatory Enforcement and Inspections“, tarnybos 2020–2022 m. vadybos vertinamąsias analizes, tarnybos veiklos efektyvumo įvertinimo komisijos protokolus. <p>Duomenų analizė:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Analizavome tarnybos bei teritorinių departamentų pateiktus dokumentus. Lyginome darbo krūvio pasiskirstymą tarp tarnybos teritorinių departamentų. <p>Apklausa:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Atlikome tarnybos inspektorių (atsakė 189) apklausą. <p>Atvejo tyrimas:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Analizavome atsirinktų 5 departamentų statistinės atrankos būdu atrinktų 67 maisto srities, 118 veterinarijos srities inspektorių kvalifikacijos kėlimo pavyzdžius. <p>Pokalbis su:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ tarnybos teritorinių departamentų atstovais. 	<p>Įvertinti ar žmogiškieji ištekliai leidžia užtikrinti valstybinę maisto ir veterinarijos kontrolę.</p>
<p>2.4. Veterinarinių paslaugų kokybė nėra vertinama</p>	<p>Teisės aktų ir dokumentų peržiūra:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Nagrinėjome LR viešojo administravimo, Maisto, Veterinarijos įstatymus, Ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekančių institucijų ir (ar) jų funkcijų konsolidavimo ir optimizavimo priemonių planą, VMVT / skyrių ir 10 departamentų nuostatus, Kokybės sistemos programą KT-2-6 „Valstybinė veterinarijų vaistų kontrolė“, Kokybės sistemos darbo instrukciją KT-2-6-D2 „Reikalavimai veterinarijų vaistų apskaitai ir naudojimui gyvūnų laikymo vietoje, veterinarijų paslaugų teikėjų, veterinarijos vaistinių, didmeninių veterinarijų vaistų prekybos įmonių patikrinimui“, tarnybos parengti veterinarijos srities kontroliniai klausimynai. <p>Duomenų analizė:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Analizavome tarnybos ir departamentų pateiktus duomenis. <p>Pokalbis su:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ ŽŪM, VMVT, LSMU. 	<p>Įvertinti, ar tarnybai paskirta vykdyti veterinarijų paslaugų kontrolę.</p>
<p>3.1. Neatliekamas problemų (pažeidimų) ir išteklių analize grįstas prevencinių priemonių planavimas</p>	<p>Teisės aktų ir dokumentų peržiūra:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Nagrinėjome tarnybos 2019–2022 m. veiklos efektyvumo (rezultatyvumo) rodiklių ataskaitas, tarnybos 2019–2021 m. veiklos ataskaitas, tarnybos 2019–2021 m. skyrių ataskaitas, tarnybos 2020–2022 m. Informacijos sklaidos planus, tarnybos skyrių nuostatus, tarnybos ir teritorinių departamentų pateiktą informaciją. Jungtinės karalystės parengtas maisto srities analizes, gaires gyvūnų sveikatos reikalavimams. <p>Duomenų analizė:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Analizavome tarnybos ir departamentų pateiktus duomenis. 	<p>Įvertinti ar tinkamai planuojama pažeidimų prevencija.</p>

Audito ataskaitos skyrius / poskyris	Taikyti duomenų rinkimo ir vertinimo metodai	Tikslas
	<p>Palyginamoji analizė:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Lyginome 2020–2022 m. Informacijos sklaidos planuose numatytas prevencinių priemonių temas, tarnybos faktinius išteklių duomenis su planuojamais bei kaip skiriasi išteklių pasiskirstymas skirtinguose teritoriniuose departamentuose <p>Apklausa:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Atlikome inspektorių (atsakė 189), asociacijų (atsakė 17) apklausas. <p>Pokalbis su:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ tarnyba ir teritorinių departamentų atstovais. 	
3.2. Trūksta dėmesio prevencijos priemonių vertinimui ir vykdymui	<p>Teisės aktų ir dokumentų peržiūra:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Nagrinėjome Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gaires, tarnybos prevencinių priemonių planus bei jų įgyvendinimo ataskaitas, tarnybos 2019–2022 m. veiklos efektyvumo (rezultatyvumo) rodiklių ataskaitas, tarnybos 2020–2021 m. veiklos planus ir ataskaitas, 2019–2021 m. informacijos sklaidos planus, teritorinių departamentų 2020–2022 m. sklaidos planus, Vienodos ir kokybiškos asmenų konsultavimo praktikos užtikrinimo gaires, Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių aprašą. <p>Duomenų analizė:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Analizavome tarnybos ir departamentų pateiktus duomenis <p>Palyginamoji analizė:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Lyginome 2020–2022 m. sklaidos planų įgyvendinimą tarnyboje ir departamentuose. Taip pat palyginome tarnybos sklaidos planų priemones su departamentų sklaidos priemonėmis. <p>Apklausa:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Atlikome inspektorių (atsakė 189), verslo asociacijų (atsakė 17) apklausas. <p>Pokalbis su:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ tarnyba ir teritorinių departamentų atstovais, EIMIN. 	Įvertinti ar prevencija vykdoma rezultatyviai ir efektyviai.

Valstybinio audito ataskaitos
„Valstybinė maisto ir veterinarijos kontrolė“
3 priedas

Pokyčių vertinimo rodiklių duomenys

1 lentelė. Pokyčių vertinimo rodiklių duomenys

Rodiklis	Veterinarinės srities veiklų, kurioms yra parengtos rizikos vertinimo instrukcijos, dalis	Rizikos vertinimo kriterijų, kurie pagrįsti skaičiavimais ir statistiniais duomenimis, dalis	Tarnybos pateikti NMA žemės ūkio subjektų rizikos vertinimo kriterijai	Nustatytas tikrintinų žemės ūkio susietosios paramos pareiškėjų procentas	Inspektorių, kurie dalyvauja kontrolės planų rengimo darbo grupėse, skaičius	Rizikingiausių ūkio subjektų patikrinimų dalis nuo visų patikrinimų pagal veiklos sritis	Neplaninių patikrinimų dalis nuo visų patikrinimų	Skundų, dėl kurių inicijuoti neplaniniai patikrinimai dalis nuo visų gautų skundų	Tolygus inspektorių darbo krūvis (atitinkantis visų departamentų darbo krūvio vidurkį) departamentuose
Matavimo vienetas	Proc.	Proc.	–	Proc.	Vnt.	Proc.	Proc.	Proc.	–
Pradinė reikšmė	96	0	Nėra pateiktų rizikos vertinimo kriterijų	Nenustatytas procentas	≥ 1	Maisto kokybės ir saugos srityje – 19,3 proc. Gyvūnų sveikatos ir gerovės srityje – 2,6 proc.	Maisto kokybės ir saugos srityje – 47,5 proc. Gyvūnų sveikatos ir gerovės srityje – 43,3 proc.	Maisto kokybės ir saugos srityje – 100 proc. Gyvūnų sveikatos ir gerovės srityje – 95 proc.	Netolygus inspektorių darbo krūvis departamentuose
Pradinės reikšmės fiksavimo data	2022 m.	2022 m.	2022 m.	2023 m.	2021 m.	2021 m.	2021 m.	2021 m.	2021 m.
Siektina reikšmė	100	70	Tarnybos pateikti rizikos vertinimo kriterijai	Nustatytas procentas	0	> 50	≤ 30	≤ 30	Tolygus inspektorių darbo krūvis (atitinkantis visų departamentų darbo krūvio vidurkį) departamentuose
Gerai	≥ 99	69-50	Pateikti rizikos vertinimo kriterijai	Nustatytas procentas	0	> 45	≤ 35	≤ 35	Tolygus inspektorių darbo krūvis departamentuose
Tolerancijos ribos	Vidutiniškai	98	-	-	-	44-30	31-39	36-50	-
	Blogai	≤ 97	< 29	Nepateikti rizikos vertinimo kriterijai	Nenustatytas procentas	≥ 1	≤ 29	≥ 40	≥ 51

Rodiklis	Veterinarinės srities veiklų, kurioms yra parengtos rizikos vertinimo instrukcijos, dalis	Rizikos vertinimo kriterijų, kurie pagrįsti skaičiavimais ir statistiniais duomenimis, dalis	Tarnybos pateikti NMA žemės ūkio subjektų rizikos vertinimo kriterijai	Nustatytas tikrintinų žemės ūkio susietosios paramos pareiškėjų procentas	Inspektorių, kurie dalyvauja kontrolės planų rengimo darbo grupėse, skaičius	Rizikingiausių ūkio subjektų patikrinimų dalis nuo visų patikrinimų pagal veiklos sritis	Neplaninių patikrinimų dalis nuo visų patikrinimų	Skundų, dėl kurių inicijuoti neplaniniai patikrinimai dalis nuo visų gautų skundų	Tolygus inspektorių darbo krūvis (atitinkantis visų departamentų darbo krūvio vidurkį) departamentuose
Siektinos reikšmės fiksavimo data	2025 m. IV ketv.	2025 m. IV ketv.	2024 m. I ketv.	2023 m. II ketv.	2024 m. I ketv.	2025 m. IV ketv.	2025 m. IV ketv.	2025 m. IV ketv.	2025 m. IV ketv.
Periodinės reikšmės fiksavimo data	Vertinant pokytį	Vertinant pokytį	Vertinant pokytį	Vertinant pokytį	Vertinant pokytį	Kasmet	Kasmet	Kasmet	Vertinant pokytį
Duomenų šaltinis rodikliui skaičiuoti	VMVT pateikta informacija, VMVT instrukcijos	VMVT pateikta informacija	VMVT pateikta informacija	ŽŪM pateikta informacija	VMVT pateikta informacija	VMVT pateikta informacija	VMVT pateikta informacija	VMVT pateikta informacija	VMVT pateikta informacija
Detalus skaičiavimo / vertinimo aprašymas	(veterinarinės srities veiklų, kurioms yra parengtos rizikos vertinimo instrukcijos, skaičius / veterinarinės srities veiklų skaičius)*100	(rizikos vertinimo kriterijų, kuriems nustatyti balai pagrįsti skaičiavimais, skaičius / rizikos vertinimo kriterijų skaičius)*100	VMVT informacija	ŽŪM informacija	VMVT informacija	(rizikingiausių ūkio subjektų patikrinimų skaičius pagal veiklos sritis / visų patikrinimų skaičius pagal veiklos sritis)*100	(neplaninių patikrinimų skaičius / visų patikrinimų skaičius)*100	(skundų, dėl kurių inicijuotas neplaninis patikrinimas, skaičius / gautų skundų skaičius)*100	VMVT informacija

2 lentelė. Pokyčių vertinimo rodiklių duomenys

Rodiklis	Nustatyti valstybinės kontrolės rezultatyvumo rodikliai	Tarnybos kontroliuojamų ūkio subjektų, kurių rizikos vertinimas atliekamas automatizuotai, dalis (proc.)	Atnaujinamų ir naujai rengiamų kontrolinių klausimynų, suderintų su bent viena maisto ir/ar veterinarijos sritį atstovaujanti verslo asociacija, dalis	Įgyvendintų priemonių, skirtų kontrolinių klausimynų sklaidai, skaičius	Nustatyti profesinės kvalifikacijos ir kompetencijos reikalavimai veterinarijos paslaugų teikėjams	Periodiškai (kartą per metus) atliekama kompleksinė nustatytų pažeidimų analizė ir identifikuojamos sritys, kuriose reikia vykdyti prevencijos priemones	Periodiškai* atliekama ūkio subjektų apklausa, leidžianti įvertinti tarnybos vykdytų visų prevencijos priemonių naudingumą
Matavimo vienetas	Vnt.	Proc.	Proc.	Vnt.	-	-	-
Pradinė reikšmė	2	0	0	1	Nenustatyti reikalavimai	Analizė neatliekama	Apklausa atliekama tik dėl konsultacijų
Pradinės reikšmės fiksavimo data	2022 m.	2022 m.	2022 m.	2022 m.	2022 m.	2022 m.	2022 m.
Siektina reikšmė	4	100 proc.	100 proc. rengiamų ir 70 proc. atnaujinamų klausimynų	3	Nustatyti profesinės kvalifikacijos ir kompetencijos reikalavimai	Periodiškai (kartą per metus) atliekama analizė	Apklausa atliekama dėl visų vykdytų prevencinių priemonių naudingumo

Rodiklis	Nustatyti valstybinės kontrolės rezultatyvumo rodikliai	Tarnybos kontroliuojamų ūkio subjektų, kurių rizikos vertinimas atliekamas automatizuotai, dalis (proc.)	Atnaujinamų ir naujai rengiamų kontrolinių klausimynų, suderintų su bent viena maisto ir/ar veterinarijos sritį atstovaujanti verslo asociacija, dalis	Įgyvendintų priemonių, skirtų kontrolinių klausimynų sklaidai, skaičius	Nustatyti profesinės kvalifikacijos ir kompetencijos reikalavimai veterinarijos paslaugų teikėjams	Periodiškai (kartą per metus) atliekama kompleksinė nustatytų pažeidimų analizė ir identifikuojamos sritys, kuriose reikia vykdyti prevencijos priemones	Periodiškai* atliekama ūkio subjektų apklausa, leidžianti įvertinti tarnybos vykdytų visų prevencijos priemonių naudingumą	
					veterinarijos paslaugų teikėjams			
	Gerai	4	≥ 90	100 70	3	Nustatyti reikalavimai	Periodiškai (kartą per metus) atliekama analizė	Apklausa atliekama dėl visų vykdytų prevencinių priemonių naudingumo
Tolerancijos ribos	Vidutiniškai	3	≥ 80	99-90 60	2	-	Neperiodiškai (ne kasmet) atliekama analizė	Apklausa atliekama dėl dalies vykdytų prevencinių priemonių naudingumo
	Blogai	2	≤ 79	>89; > 59	1	Nenustatyti reikalavimai	Analizė neatliekama	Apklausa neatliekama
Siektinos reikšmės fiksavimo data	2026 m. IV ketv.	2026 m. IV ketv.	2025 m. I ketv.	2025 m. I ketv.	2024 m. IV ketv.	2025 m. III ketv.	2025 m. III ketv.	2025 m. III ketv.
Periodinės reikšmės fiksavimo data	Vertinant pokytį	Vertinant pokytį	Vertinant pokytį	Vertinant pokytį	Vertinant pokytį	Vertinant pokytį	Vertinant pokytį	Vertinant pokytį
Duomenų šaltinis rodikliui skaičiuoti	VMVT veiklos efektyvumo (rezultatyvumo) rodiklių ataskaita	VMVT pateikta informacija	VMVT pateikta informacija	VMVT pateikta informacija, veiklos planas, ataskaitos	Žemės ūkio ministerijos pateikta informacija	VMVT pateikta informacija	VMVT pateikta informacija	
Detalus skaičiavimo / vertinimo aprašymas	VMVT informacija	Tarnybos kontroliuojamų ūkio subjektų maisto saugos ir kokybės srityje, kurių rizikos vertinimas atliekamas automatizuotai, skaičius/ tarnybos kontroliuojamų ūkio subjektų maisto saugos ir kokybės srityje, skaičius	Atnaujinamų ir naujai rengiamų kontrolinių klausimynų, suderintų su bent viena asociacija, skaičius/ Atnaujinamų ir naujai rengiamų kontrolinių klausimynų skaičius	VMVT informacija	ŽŪM informacija	VMVT informacija	VMVT informacija	

*Periodiškumas bus nustatytas įgyvendinus 8.3 priemonę

Valstybinio audito ataskaitos
„Valstybinė maisto ir veterinarinė kontrolė“
4 priedas

Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos neįgyvendinti veiklos kriterijai 2019–2021 m.

Tarnybos 2019–2021 m. neįgyvendintų veiklos kriterijų, suformuluotų programos 04.02. (Valstybinė maisto ir veterinarinė kontrolė) tikslams įgyvendinti, skaičius	2019 m.	2020 m.	2021 m.
Neįgyvendinti programos tikslų kriterijai (iš viso)	24	17 ¹⁷⁶	15
✓ Neįgyvendinti (kai faktinė reikšmė siekia 90–99 proc. planuotos reikšmės) programos tikslų kriterijai	8	5	5
✓ Neįgyvendinti (kai faktinė reikšmė siekia mažiau nei 90 proc. planuotos reikšmės) programos tikslų kriterijai:	16	12	10
• kriterijų, kurių įgyvendinimas siekia 50–89 proc., skaičius	13	8	9
• kriterijų, kurių įgyvendinimas siekia 0–49 proc., skaičius	3	4	1
Neįgyvendintų kriterijų (pagal 4 programos tikslus) skaičius:			
1 tikslas:	2 (iš 15)	2 (iš 11)	6 (iš 16)
2019 m. – Išlaikyti aukštą gyvūnų gerovės bei sveikatos lygį, išvengti gyvūnų užkrečiamųjų ligų;			
2020 m. – Siekti išlaikyti aukštą gyvūnų gerovės bei sveikatos lygį, išvengti gyvūnų užkrečiamųjų ligų;			
2021 m. – Siekti išlaikyti aukštą gyvūnų gerovės bei sveikatos lygį, išvengti gyvūnų užkrečiamųjų ligų, užtikrinti priežiūrą ūkinių gyvūnų veislininkystės srityje.			
2 tikslas:	11 (iš 33)	9 (iš 23)	5 (iš 25)
2019–2020 m. – Užtikrinti ir išlaikyti aukštą maisto saugos ir kokybės lygį, ginti vartotojų teises maisto ir su maistu susijusių paslaugų teikimo srityje;			
2021 m. – Plėsti tvarias maisto ir su maistu besiliečiančių medžiagų gamybos sistemas, siekiant išlaikyti aukštą maisto ir su maistu besiliečiančių medžiagų saugos lygį.			
3 tikslas:	2 (iš 5)	1 (iš 5)	0 (iš 4)
2019–2021 m. – Plėtoti tarptautinį bendradarbiavimą maisto ir veterinarinės kontrolės srityse;			
4 tikslas:	9 (iš 19)	5 (iš 13)	4 (iš 12)
2019 m. – Užtikrinti tarnybos valdymo procesų efektyvumo ir skaidrumo didinimą bei kokybės sistemos tobulinimą, siekiant įgyti didesnį vartotojų pasitikėjimą;			
2020 m. – Užtikrinti tarnybos teikiamų paslaugų gerinimą bei valdymo procesų efektyvumo ir skaidrumo didinimą, siekiant įgyti didesnį vartotojų pasitikėjimą;			
2021 m. – Užtikrinti tarnybos teikiamų paslaugų gerinimą bei valdymo procesų efektyvumo ir skaidrumo didinimą, siekiant įgyti didesnį visuomenės pasitikėjimą.			
Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos pateiktus duomenis			

¹⁷⁶ 2020 m. buvo neįgyvendintas kriterijus „Maisto tvarkymo sąlygų gerėjimas (proc.)“, kuris neįeina į 04.02 programą, todėl į lentelę neįtrauktas.

Valstybinio audito ataskaitos
„Valstybinė maisto ir veterinarinė kontrolė“
5 priedas

Kriterijaus „skundai“ vertinimo pavyzdys

Skundų vertinimo dubliavimas nustatant ūkio subjektų rizikos grupę

Pagal gautą skundą iš Kriminalinės policijos, atliktas ūkio subjekto, kuris vykdo gyvūnų augintinių veisėjų veiklą, neplaninis patikrinimas, kurio metu nustatyti teisės aktų pažeidimai, taikytos poveikio priemonės pagal LR administracinio nusižengimo kodeksą, gyvūnai buvo laikinai paimiti iš šeimininkės. Atlikus ūkio subjekto rizikos vertinimą, remiantis kokybės sistemos programa KT-2-4-3 „Gyvūnų augintinių veisėjų valstybinė veterinarinė kontrolė“, subjektui nustatyta padidinta rizika (45 balai). Dėl gauto pagrįsto skundo buvo nustatyti didesni balai dviem kriterijams ir vienam koeficientui: 2 kriterijui skirta 10 balų, 3 kriterijui – 5 balai ir 1 koeficientui – 1,5. Rizikos vertinimo balas paskaičiuotas pagal rizikos vertinimo instrukcijoje nurodytą formulę: $(1 \text{ kriterijus} + 2 \text{ kriterijus} + 3 \text{ kriterijus}) \times 1 \text{ koeficientas} \times 2 \text{ koeficientas} = \text{bendras rizikos grupės balas}$ $(5 + 10 + 5) \times 1,5 \times 1,5 = 45 \text{ balai}$ (padidinta rizikos grupė).

1 kriterijus "Veisėjo veikla"	• skirta 5 balai, kadangi veisėjas veisimui laiko iki 5 patelių gyvenamosiose patalpose arba turi patvirtintą veisimo vietą
2 kriterijus "Veisėjo valstybinės veterinarinės kontrolės duomenys"	• skirta 10 balų, kadangi <u>pagal gautą skundą atlikus patikrinimą, atliktą per paskutinius 12 mėn., nustatyti pažeidimai, buvo taikytos Administracinių teisės nusižengimų kodekse nustatytos sankcijos, per nustatytą terminą nepašalinti patikrinimo metu identifikuoti trūkumai</u>
3 kriterijus "Gauti pranešimai / skundai dėl veisėjo, veisimo vietoje vykdomos veiklos"	• skirta 5 balai, kadangi <u>per paskutiniuosius 12 mėn. gauta fizinių ir (ar) juridinių asmenų pranešimų (skundų) dėl veisėjo vykdomos veiklos ir valstybinės veterinarinės kontrolės metu nustatyta, kad šie skundai pagrįsti.</u>
1 koeficientas "Veisėjų ir veisimo vietos veiklos patikrinimo istorijos koeficientas"	• taikytas 1,5 koeficientas, kadangi <u>gauta pasitvirtinusi informacija pagal skundą iš Kriminalinės policijos.</u>
2 koeficientas "Valstybinės kontrolės rezultatų vertinimo koeficientas"	• taikytas 1,5 koeficientas, kurį nustato Tarnybos Gyvūnų sveikatingumo ir gerovės skyriaus specialistai

Valstybinio audito ataskaitos
„Valstybinė maisto ir veterinarinė kontrolė“
6 priedas

Padidintos rizikos ūkio subjektų patikrinimai 2020–2021 m.

1 lentelė. Maisto saugos ir kokybės padidintos rizikos ūkio subjektų patikrinimai tarnybos departamentuose 2019–2021 m.

VMVT departamento pavadinimas	2019 m.		2020 m.			2021 m.		
	Padidintos rizikos ūkio subjektų skaičius	Patikrintų padidintos rizikos ūkio subjektų dalis, proc.	Padidintos rizikos ūkio subjektų skaičius	Patikrintų padidintos rizikos ūkio subjektų skaičius	Patikrintų padidintos rizikos ūkio subjektų dalis, proc.	Padidintos rizikos ūkio subjektų skaičius	Patikrintų padidintos rizikos ūkio subjektų skaičius	Patikrintų padidintos rizikos ūkio subjektų dalis, proc.
Vilniaus	-	-	748	484	65	842	688	82
Kauno	-	-	487	487	100	480	452	94
Klaipėdos	-	-	345	274	79	311	297	95
Šiaulių	-	-	251	211	84	244	194	80
Panevėžio	-	-	262	232	89	271	271	100
Utenos	-	-	170	123	72	180	179	99
Marijampolės	-	-	167	76	46	150	95	63
Telšių	-	-	163	142	87	153	107	70
Alytaus	-	-	181	150	83	175	121	69
Tauragės	-	-	95	59	62	79	70	89
Viso:	2827	100	2869	2238	78	2885	2474	86

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal tarnybos departamentų pateiktus duomenis

2 lentelė. Veterinarijos ir veislininkystės padidintos rizikos ūkio subjektų patikrinimai tarnybos departamentuose 2019–2021m.

VMVT departamento pavadinimas	2019 m.		2020 m.			2021 m.		
	Padidintos rizikos ūkio subjektų skaičius	Patikrintų padidintos rizikos ūkio subjektų dalis, proc.	Padidintos rizikos ūkio subjektų skaičius	Patikrintų padidintos rizikos ūkio subjektų skaičius	Patikrintų padidintos rizikos ūkio subjektų dalis, proc.	Padidintos rizikos ūkio subjektų skaičius	Patikrintų padidintos rizikos ūkio subjektų skaičius	Patikrintų padidintos rizikos ūkio subjektų dalis, proc.
Vilniaus	-	-	21	6	29	34	15	44
Kauno	-	-	31	31	100	56	56	100
Klaipėdos	-	-	98	91	93	236	231	98
Šiaulių	-	-	97	97	100	149	146	98
Panevėžio	-	-	71	71	100	150	148	99
Utenos	-	-	81	81	100	168	168	100
Marijampolės	-	-	15	12	80	14	7	50
Telšių	-	-	94	71	76	429	415	97
Alytaus	-	-	2	2	100	2	2	100
Tauragės	-	-	97	97	100	291	285	98
Viso:	124	100	607	559	92	1529	1473	96

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos departamentų pateiktus duomenis

Valstybinio audito ataskaitos
„Valstybinė maisto ir veterinarinė kontrolė“
7 priedas

Valstybinės kontrolės planų įgyvendinimas tarnybos departamentuose

Departamentas	2020 m.			2021 m.			2022 m. (iki 09-30)		
	Maisto srities kontrolės planas	Veterinarijos srities kontrolės planas (be NMA)	NMA atrinktų ūkio subjektų kontrolės planas	Maisto srities kontrolės planas	Veterinarijos srities kontrolės planas (be NMA)	NMA atrinktų ūkio subjektų kontrolės planas	Maisto srities kontrolės planas	Veterinarijos srities kontrolės planas (be NMA)	NMA atrinktų ūkio subjektų kontrolės planas
Marijampolė	17,3	67	100	20	79	100	43,6	55	90
Utena	53,80	77,97	98,68	54,30	90,35	100	64,2	71,8	47,5
Alytus	46,55	34,28	100	32,38	87,61	100	36,9	76,17	86,67
Panevėžys	55,42	81,4	100	55,31	80,72	100	81,3	87,9	89,51
Tauragė	64	48	100	45	90	96	92	66,4	100
Vilnius	24	35,4	100	27	62,5	100	89,5	93,1	100
Klaipėda	37,7	13	100	39,7	51	100	56,26	44	100
Kaunas	54,51	49	78	60,63	101	113,37	*	*	*
Telšiai	45,47	57,78 **	*	48,37	103,48**	*	*	*	*
Šiauliai	49,07	59,74	100	38,27	72,83	100	*	*	*

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos pateiktą informaciją

*Nenurodė, ** negalėjo atskirti NMA patikrinimų

Valstybinio audito ataskaitos
„Valstybinė maisto ir veterinarinė kontrolė“
8 priedas

Sklaidos planuose numatytos prevencijos priemonių temos

VMVT departamentuose	2020 m.	2021 m.	2022 m. I pusm.
Prevenčių priemonių temų pavadinimai ¹⁷⁷ veterinarijos kontrolės srityje	Gyvūnų gerovė: 1. Ūkinių gyvūnų laikymo vietų patikrų rezultatai, dažniausiai pasitaikančios problemos ir rekomendacijos 2. Gyvūnas - ne žaistas“, „Esame atsakingi už tuos, kuriuos prisijaukinome“, Šv. Pranciškaus diena ir kt.	Gyvūnų gerovė: 1. Ūkinių gyvūnų laikymo vietų patikrų rezultatai, dažniausiai pasitaikančios problemos ir rekomendacijos	Gyvūnų gerovė ir apsauga: 1. Ūkinių gyvūnų laikymo vietų patikrų rezultatai, dažniausiai pasitaikančios problemos ir rekomendacijos 2. Atsakingo visuomenės požiūrio į gyvūnų gerovę skatinimas, 2022-ieji Gyvūnų gerovės metai
	Gyvūnų ligos ir biologinė sauga: 1. AKM, PG, LEIL, pasiutligė ir kt. ligos, praktinis biologinės saugos priemonių taikymas	Gyvūnų ligos ir biologinė sauga : 1. Gyvūnų užkrečiamosios ligos, praktinis biologinės saugos priemonių taikymas 2. Tvari gyvulininkystė (ūkinių gyvūnų kergimo duomenų registravimas)	Gyvūnų ligos ir biologinė sauga : 1. Gyvūnų užkrečiamosios ligos, praktinis biologinės saugos priemonių taikymas
	Antimikrobinis rezistentiškumas (AMR): 1. Racionalus antibiotikų naudojimas, produktų ženklavimas „Užauginta be antibiotikų“ ir kt.	Antimikrobinis rezistentiškumas (AMR): 1. Racionalus antibiotikų naudojimas, produktų ženklavimas „Užauginta be antibiotikų“ ir kt.	Antimikrobinis rezistentiškumas (AMR): 1. Racionalus antibiotikų naudojimas, produktų ženklavimas „Užauginta be antibiotikų“ ir kt.
Prevenčių priemonių temų pavadinimai ¹⁷⁸ maisto kontrolės srityje	Mažais kiekiais vietinei rinkai gaminami ir tiekiami produktai 1. Reikalavimai, kas naujo, kokia nauda verslui ir vartotojui, vartotojų skundų analizė	Mažais kiekiais vietinei rinkai gaminami ir tiekiami produktai 1. Reikalavimai, naujienos, galimybės padėti, vystyti verslą vadovaujantis principu „Trumpesnė maisto grandinė – tvaresnė ir įvairioms krizėms atsparesnė grandinė“	Mažais kiekiais vietinei rinkai gaminami ir tiekiami gyvūninio ir negyvūninio maisto produktai (trumpesios grandinės) 1. Reikalavimai, galimybės pradėti, vystyti verslą vadovaujantis principu „Trumpesnė maisto grandinė – tvaresnė ir įvairioms krizėms atsparesnė grandinė“
	Maisto produktai (nuo lauko iki stalo) 1. „Skaitykite maisto produktų etiketes“: tinkamumo vartoti terminai, ženklavimas „Be E“, „Pašarai be GMO“, „Užauginta be antibiotikų“, „Ekologiškas“, „Bio“ ir kt.	Maisto švaistymas 1. „Skaitykite maisto produktų etiketes“: tinkamumo vartoti terminai, maisto išsaugojimo galimybės ir pan.	Maisto švaistymo prevencija 1. „Skaitykite maisto produktų etiketes“: tinkamumo vartoti terminai, maisto išsaugojimo galimybės ir pan.
			Maisto sauga 1. Per maistą plintančių infekcijų protrūkių prevencija
		Gyvūninio maisto kontrolė 1. Teisės aktų įgyvendinimo reikalavimai, atsižvelgiant į vykdomos kontrolės analizę ir identifikavus sektorius, kuriuose nuolat nustatoma higienos, saugos, savikontrolės neatitiktį.	
		Maisto produktų ženklavimas 1. Informacijos apie maistą teikimo reikalavimai (įskaitant prekybą internetu)	

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės maisto ir veterinarijos kontrolės tarnybos pateiktus duomenis

¹⁷⁷ Duomenys iš tarnybos 2019–2022 m. informacijos sklaidos planų.

¹⁷⁸ Duomenys iš tarnybos 2019–2022 m. informacijos sklaidos planų.

Valstybinio audito ataskaitos
„Valstybinė maisto ir veterinarinė kontrolė“
9 priedas

Departamentų, apklaustų verslo asociacijų ir inspektorių siūlomų naujų prevencijos priemonių (mokymų) pavyzdžiai

Departamentų siūlymai	Apklaustų verslo asociacijų siūlymai	Inspektorių siūlymai
<ul style="list-style-type: none"> ✓ RVASVT (rizikos veiksnių analizės svarbių valdymo taškų) sistemos reikalavimai maisto tvarkymo subjektams; ✓ Reikalavimai Viešojo maitinimo įmonėms; ✓ Mažų kiekių savikontrolės taikymas; ✓ Pašarų prekybos ir gamybos veterinarinė kontrolė; ✓ Gyvūnų gerovė vežimo metu; ✓ Gyvūnų augintinių ženklinimo reikalavimai, veterinarijos gydytojams ir asmenims gavusiems leidimus ženklinti gyvūnus. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Buvo daug kartų siūlyta užsiimti pavienių smulkių kiaulių augintojų kontrole ir monitoringu prieš AKM, bet paskutiniaisiais metais ne tik kad nebuvo kreipiamas dėmesys, bet ir panaikinti rajoniniai skyriai, kurie galėtų vykdyti tas funkcijas. Pastaraisiais metais tarnyba iš viso jokių priemonių prevencijai AKM nesiėmė ir dėl to turime didelius proveržius tiek pavienėse fermose; ✓ Įvertinti veterinarijos gydytojų atliekamos gyvūnų ženklinimo tvarkos laikymąsi; ✓ Taikyti vienodus aiškius gerovės reikalavimus visiems gyvūnų augintinių veisėjams, bendradarbiauti švietimo srityje. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Dėl gyvūnų augintinių sterilizacijos, kastracijos; ✓ Maisto tvarkymo įmonių darbuotojams vesti Higieninio mokymo kursus; ✓ Įkurti konsultacinę tarnybą prie tarnybos, kuri vykdytų ūkio subjektų prevencinę veiklą-konsultacijos, mokymai, sklaida, veiklos vadovų kūrimas. Inspektorių nuomone reikia labiau šviesti visuomenę ir tai turi daryti tarnybos viešųjų ryšių atstovai, o inspektoriams pakanka tiesioginio darbo. ✓ Organizuoti mokymus periodiškai supažindinant subjektus su teisės aktų pasikeitimais. Ūkio subjektai ne visuomet laiku pasitikrina teisės aktų atnaujinimus - kadangi registruojant subjektą yra įtraukiami subjektų el. pašto adresai, tai sistema automatiškai galėtų išsiųsti ūkio subjektams pagal vykdoma maisto tvarkymo sritį ir atnaujintus teisės aktų sąrašus.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės maisto ir veterinarijos kontrolės tarnybos pateiktus duomenis

Valstybinio audito ataskaitos
„Valstybinė maisto ir veterinarinė kontrolė“
10 priedas

Prevencijos priemonių planavimas ir įgyvendinimas departamentuose

1 lentelė. Tarnybos departamentų prevencijos priemonių planavimas 2020–2022 m.

Metai	Pranešimai žiniasklaidai			Stendas-informacinė lenta			Plakatai, skrajutės ir kt.			Mokymai			Pamokos / renginiai			Seminarai			Renginiai		
	Planas	Faktas	proc.	Planas	Faktas	proc.	Planas	Faktas	proc.	Planas	Faktas	proc.	Planas	Faktas	proc.	Planas	Faktas	proc.	Planas	Faktas	proc.
2020 m.	-	164	100	-	-	-	-	-	-	258	226	88	86	26	30	-	-	-	-	-	-
2021 m.	110	394	358	-	-	-	-	-	-	258	283	110	-	-	-	50	25	50	-	-	-
2022 m.	110	344	313	-	-	-	-	-	-	230	357	155	-	-	-	-	-	-	20	49	245

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės maisto ir veterinarijos kontrolės tarnybos pateiktus duomenis

2 lentelė. Tarnybos departamentų bendras prevencijos priemonių įgyvendinimas (proc.) 2020–2022 m.

Departamentas	2020 m.	2021 m.	2022m.
Alytus	54,5	133	187
Kaunas	38,5	275	309
Klaipėda	42	217	340
Marijampolė	30,5	127	167
Panevėžys	45	146	296
Šiauliai	140	171	225
Tauragė	150	201	310
Telšiai	44,5	113	159
Utena	30,5	191	172
Vilnius	35	142	211
	8 departamentai neįgyvendino 100 proc.	Visi departamentai įgyvendino per 100 proc.	Visi departamentai įgyvendino per 100 proc.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės maisto ir veterinarijos kontrolės tarnybos pateiktus duomenis

